

Innovative health solutions for thermal spa regions

InnovaSPA
Interreg Europe

European Union
European Regional
Development Fund

PLAN DE ACȚIUNE

REGIUNEA CENTRU
ROMÂNIA

Balneologie

ANALIZA STADIULUI VALORIFICĂRII RESURSELOR BALNEARE ALE REGIUNII CENTRU ȘI POTENȚIALUL DE DEZVOLTARE PRIN CDI

Balneologia este o ramură a medicinei care studiază acțiunea profilactică și curativă a factorilor naturali cu efect terapeutic, știință care pe lângă aspectul biologic, conturează istoria poporului, conturează o perioadă când România a reușit să se alinieze unor țări precum Franța. În Monarhia Austro-Ungară s-a exploatat în mod durabil potențialul regiunii, stațiunile se adresau nobilimii, aristocraților prin servicii de excelență (*calitatea superioară a serviciilor dezvoltate în jurul resurselor naturale cu efect terapeutic*). Balneologia, este o specialitate terapeutică, integrată în România cu medicina fizică și de recuperare medicală. Istoria utilizării apei ca agent terapeutic ne poartă în timpuri străvechi, când oamenii, fără cunoștințe medicale, prin simpla lor capacitate de observare, au început să constate întâmplător efectele terapeutice ale diferiților factori naturali de cură.

Analizând istoria și posibilitățile actuale de revigorare a balneologiei, singura direcție viabilă pe termen lung este dezvoltarea turismului în mod integrat, punând accent pe valorile create la nivel local în mod durabil. Relevanța preocupărilor privind balneologia este justificată de contextul european de dezvoltare, conform căruia (Europa2020) se dorește o economie europeană inteligentă, sustenabilă și favorabilă incluziunii. Programele circumscrise acestei strategii au ca prioritate sănătatea și bunăstarea umană (Health & Wellbeing).

Ponderea persoanelor în vârstă (peste 65 de ani) din totalul populației va crește semnificativ în deceniile următoare – în momentul de față fiind la 19% la nivelul UE. Însă până în anul 2100 este preconizat de Eurostat ca rata persoanelor în vârstă de **80 de ani sau peste** să ajungă la 14,6% din întreaga populație¹. În România, structura pe vârste a populației rezidente poartă amprenta caracteristică a unui proces de îmbătrânire demografică² și se preconizează o creștere semnificativă a ponderii vârstnicilor (peste 65 de ani), de la 17,2% la 29,7% până în anul 2060. Această previziune elaborată de Institutul Național de Statistică ne arată că toate județele Regiunii Centru vor fi afectate de fenomenul îmbătrânirii demografice și ponderea vârstnicilor aproape că se va dubla (media regională în 2015: 16,5%, media regională preconizată pentru 2060: 28,3%).

Aceste informații conturează o necesitate semnificativă de **servicii de îmbătrânire activă**, cu impact asupra calității vieții populației, astfel preocuparea legată de îmbunătățirea și dezvoltarea pieței balneare fiind justificată. În același timp, diversificarea ofertei turismului balnear, dezvoltarea componentei de agrement și a celei de wellness și spa sunt în măsură să aducă noi categorii de turiști (tineri, sportivi, familii, persoane care trăiesc în aglomerații urbane, etc.) astfel redefinind domeniul în jurul prevenției.

¹ Eurostat Statistics Explained - Structura și îmbătrânirea populației - Ponderea persoanelor în vârstă continuă să crească, august 2020

² Institutul Național de Statistică - Proiectarea populației României în profil teritorial, la orizontul anului 2060

Analiza își propune să prezinte o imagine în ansamblu asupra stadiului actual al balneologiei și a turismului balnear în Regiunea Centru, reflectând multitudinea perspectivelor de dezvoltare din punctul de vedere al actorilor regionali în sinergie cu noile tendințe economice de dezvoltare. Actorii reprezintă cele 4 sectoare ale modelului de colaborare *Quadruple Helix*: sectorul economic, sectorul academic, sectorul administrativ și societatea civilă. Pentru elaborarea analizei, principala metodă de cercetare folosită a fost colectarea de informații, inclusiv statistice pentru evaluarea dinamicii de dezvoltare a domeniului. Colectarea informațiilor s-a desfășurat prin contactarea actorilor regionali și naționali, inclusiv a decidenților politici. În unele cazuri au fost solicitate rapoarte și date statistice, iar în cazul actorilor locali au fost solicitate opinii și propuneri în cadrul unor discuții telefonice. ONG-urile și patronatele membre al Clusterului Regional Balneoturistic Transylvania au transmis punctul de vedere al membrilor, astfel, analiza a reușit să acopere o mare parte a ecosistemului regional balnear. Pentru elaborarea acestui studiu, s-au luat în calcul informațiile furnizate de grupul de lucru InnovaSPA de-a lungul implementării proiectului, pe baza cărora s-a conturat o Analiză Swot a domeniului în Regiunea Centru. Acest grup de lucru a fost constituit de ADR Centru și este format din următoarele organizații:

• Complexul Balnear Jasmine Ocna Sibiului	• Primăria Singeorgiu de Mureș
• Asociația Română de Turism Medical	• Spitalul de Recuperare Cardiovasculara "Benedek-Geza" Covasna
• Asociația Română de Balneologie	• Primăria Ocna Mureș
• Camera de Comerț și Industrie Brașov	• Consiliul Județean Mureș
• Primăria Orașului Covasna	• Clusterul Regional Balneoturistic „Transylvania”
• Consiliul Județean Alba	• Casa Județeană de Asigurări de Sănătate Mureș
• Primăria Ocna Sibiului	• Casa Județeană de Asigurări de Sănătate Harghita
• Consiliul Județean Brașov	• Primăria Sovata
• Primăria Tirgu Mureș	• Arbor Tours Srl - Baile Csiszar
• Universitatea Lucian Blaga Sibiu	
• Universitatea de Medicina, Farmacie, Științe și Tehnologii din Tirgu Mureș	
• Consiliul Județean Harghita	

În elaborarea acestui studiu au fost implicate organizații precum Organizația Patronală a Turismului Balnear din România, Asociația Română de Balneologie, Fundația Amfiteatru, **Clusterul Regional Balneoturistic Transylvania** și membri acestuia (47 de entități). Informațiile care apar în acest studiu reflectă rezultatele și concluziile evenimentelor din ultimii ani organizate de Agenția pentru Dezvoltare Regională Centru și de Clusterul Regional Balneoturistic Transylvania, dar și concluziile ședințelor de lucru la care au participat autorii acestui document pe tema balneologiei. **Fundația Amfiteatru**, înființată în 2000, membru fondator al Clusterului Balneoturistic Transylvania, dezvoltă programe, proiecte și parteneriate la nivel local, național și internațional, în scopul afirmării resurselor antropice și naturale ale comunităților. Organizația este preocupată de descifrarea tendințelor actuale în educație, cultură, dezvoltare comunitară și antreprenoriat, cu scopul de a valorifica în mod durabil și responsabil potențialul existent la nivel local și național. **Organizația Patronală a Turismului Balnear din România (OPTBR)**, înființată în 1993, membru fondator al Clusterului Balneoturistic Transylvania, are scopul principal de susținere a promovării și dezvoltării turismului balnear din România. Organizația patronală promovează pe plan intern și internațional patrimoniul balnear, facilitează parteneriatul public-privat și pregătește propuneri de optimizare de politici sectoriale, reprezintă interesele membrilor și organizează conferințe,

evenimente și seminarii de specialitate care sunt puncte de întâlnire a celor mai importanți actori din domeniu.

Asociația Română de Balneologie, membru fondator al Clusterului Balneoturistic Transylvania, reunește specialiști din domeniul balneologiei și derulează activități sociale, profesionale și economice privind cercetarea științifică, protecția mediului, educația și promovarea turismului balnear, având în centrul atenției factorii naturali terapeutici.

Analiza este cuprinde informații care analizează din mai multe puncte de vedere problematica balneologiei și urmărește explorarea potențialului de dezvoltare a balneologiei și a **turismului balnear pentru a deveni unul din motoarele dezvoltării regionale** cu efect multiplicator asupra economiei locale. Turismul balnear prin definiție este o formă de turism bazat pe motivația turistului și felul și diversitatea serviciilor/produselor consumate de turiști. Această modalitate de definire a turismului este o abordare orizontală, iar trendul actual ne arată că oamenii călătoresc pentru a “consuma” experiențe, care se compun dintr-o serie de elemente, obiectele și serviciile turistice fiind doar o parte a motivației. Din aceste motive, documentul urmărește **abordarea în mod integrat** a domeniului și a localităților, prezentând conexiunile și elementele cheie care trebuie să coexiste în sinergie pentru a atinge scopul planului: dezvoltarea turismului balnear prin crearea unui mediu favorabil privind lansarea unor produse/servicii/proceduri (tratamente) noi pe piață. Pentru identificarea provocărilor și soluțiilor relevante, echipa a derulat o anchetă prin care actorii au avut posibilitatea să-și exprime punctul de vedere profesional în ceea ce privește provocările, soluțiile și ambițiile de dezvoltare pe următorii ani. Pentru evaluarea stadiului actual la nivel județean și local, au fost studiate strategiile de dezvoltare județene (toate cele 6) și strategiile de dezvoltare locale ale localităților identificate cu potențial balnear, pe lângă localitățile cu statut de stațiune balneoclimatică. De asemenea, a avut loc trecerea în revistă a literaturii de specialitate și a cercetărilor științifice recente în domeniu pentru o abordare cât mai comprehensivă a problematicii în domeniul balneologiei și a turismului balnear din prisma cercetării – dezvoltării - inovării.

Conform literaturii de specialitate sunt peste 300 de “băi” în cele 6 județe, 70% din acestea fiind în județele Covasna, Harghita și Mureș.

În cele 6 județe ale Regiunii Centru, au fost identificate 37 de localități (*localități pilot*) unde există factori naturali de cură de calitate superioară și cantitate semnificativă, unele dezvoltate deținând statutul de stațiune, altele mai puțin dezvoltate. Toate administrațiile publice locale au fost contactate pe cale electronică și le-au fost solicitate informații despre stadiul actual al turismului balnear din localitate, viziunea administrației privind dezvoltarea localității și capitalizarea potențialului balnear. Cu o parte din reprezentatii primăriilor s-au organizat ședințe de lucru cu scopul elaborării unor propuneri de proiecte. În unele cazuri, primăriile au contribuit la centralizarea informațiilor de la actorii locali relevanți în această analiză.

2.1 Stațiunile balneoclimatice și localitățile cu resurse balneare ale Regiunii Centru

Regiunea Centru se află într-o poziție superioară față de celelalte regiuni privind densitatea factorilor naturali terapeutici existenți și din punct de vedere al numărului stațiunilor balneoclimatice atestate. Din totalul celor 33 de localități/areale atestate la nivelul țării, 6 sunt localizate în această regiune.

Conform Anexei nr.1 la Hotărârea Guvernului nr. 1016/2011 cu modificările ulterioare, privind acordarea statutului de stațiune balneară și balneoclimatică pentru unele localități și areale care dispun de factori naturali de cură, următoarele localități dețin acest statut din Regiunea Centru: **orașul Covasna din județul Covasna, orașele Băile Tușnad și Borsec din județul Harghita, orașul Sovata din județul Mureș, orașul Ocna Sibiului și comuna Bazna din județul Sibiu**. Statutul de stațiune balneară, climatică sau balneoclimatică se acordă prin hotărâre a Guvernului, la propunerea consiliilor locale, cu consultarea, după caz, a populației implicate, pe baza normelor tehnice unitare, elaborate, în condițiile legii, de Ministerul Sănătății Publice, Ministerul Mediului și Gospodăririi Apelor și Ministerul Agriculturii, Pădurilor și Dezvoltării Rurale, Ministerul Transporturilor, Construcțiilor și Turismului, Ministerul Economiei și Comerțului, cu avizul Agenției Naționale pentru Resurse Minerale (Ordonanța Guvernului nr. 109/2000 și Legea nr. 343/2002).

Criterii pentru acordarea statutului de stațiune balneoclimatică:

- studii complexe de analiză a factorilor naturali din arealul respectiv, efectuate de instituții de specialitate;
- stabilirea de către Ministerul Sănătății Publice, prin instituția sa specializată - Institutul Național de Recuperare, Medicină Fizică și Balneoclimatologie -, a perimetrelor de protecție sanitară și prevederea acestora în planurile de urbanism și amenajare a teritoriului;
- instalații pentru valorificarea factorilor naturali;
- unități sanitare, inclusiv baze de tratament, cu personal medico-sanitar corespunzător și acreditat în condițiile legii, adecvate acordării asistenței medicale balneare și de recuperare;
- căi de acces, infrastructuri urban-edilitare, telecomunicații;
- amenajări pentru odihnă și relaxare.

Pe lângă clasificările de stațiune balneară/balneoclimatică, stațiune turistică la nivel național și la nivel local, prezentul studiu își propune luarea în considerare a tuturor localităților identificate cu potențial balnear, care, conform literaturii de specialitate, dețin factori naturali de cură de importanță majoră, dar care din anumite motive administrative, nu au fost valorificate sau readuse în circuitul turistic în mod corespunzător.

STAȚIUNE BALNEOCLIMATICĂ

STAȚIUNE TURISTICĂ DE INTERES NAȚIONAL

STAȚIUNE TURISTICĂ DE INTERES LOCAL

Județul ALBA

Din punct de vedere turistic, județul Alba se concentrează pe valorificarea patrimoniului construit și cultural. Singura stațiune a județului, **Băile Sărate** din Ocna Mureș era renumită pentru tratamentele din sfera afecțiunilor reumatismale, neurologice sau ginecologice încă de pe vremea romanilor, datorită exploatărilor de sare din zonă, denumirea de atunci fiind "Salinae". Momentan, stațiunea nu este în exploatare, baza de tratament precum și infrastructura turistică din jurul

acestea au fost demolate. Din 2019 se află în implementare un proiect derulat de administrația publică locală și județeană care vizează construirea unui centru balnear de peste 6000 de metri pătrați, și care a declanșat o reacție de lanț - recent au fost începute alte investiții private în infrastructură de sport și agrement. **Cele mai importante resurse naturale:** ape minerale clorosodice, sare.

Județul BRAȘOV

Județul Brașov este pe locul II la nivel național privind numărul sosirilor de turiști, după Municipiul București (sursă: INSSE 2019) cu un profil complex de ofertă turistică alcătuit în principiu din atracția zonelor montane și a orașului Brașov. Turismul și sănătatea apar ca direcții prioritare în strategia județului pentru perioada 2020-2030, turismul montan, agroturismul precum și turismul balnear sunt 3 categorii inter-complementare a căror elemente se îmbină cu conceptul stilului de viață sănătos și cu activități sportive care pot fi practicate în județ – Poiana Brașov, cel mai căutat resort de schi din România. În aceeași timp, strategia reflectă deficitul de valorificare a resurselor naturale cu efecte terapeutice existente, în special a apelor minerale care există la Perșani, Grid, Veneția de Jos, Rupea și Homorod – ape clorosodice și ape sărate la Băile Rodbav. În județ există și ape mezotermale sub Măgura Codlei și la Hoghiz. Apa minerală de la Zizin este îmbuteliată și comercializată și în prezent. **Cele mai importante resurse naturale:** ape minerale carbogazoase-bicarbonatate, ape clorosodice, izvoare mezotermale, bioclimat.

Județul COVASNA

Județul Covasna s-a înscris în cărțile de istorie prin cultura balneară foarte dezvoltată, adresată nobilimii. În momentul de față cea mai dezvoltată stațiune este Covasna, aflându-se pe locul 2 la nivel național privind numărul biletelor de tratament repartizate. În acest sens, turismul balnear depinde foarte mult de politica națională de facilitare a accesului la tratamente balneare a vârstnicilor. În județ sunt 54 de băi la care fac referire lucrările literaturii de specialitate, majoritatea fiind

băi tradiționale sau chiar neamenajate dar care reprezintă un potențial considerabil cu impact puternic asupra dezvoltării locale, astfel reorientând și revitalizând economia locală în localitățile caracterizate de emigrare, îmbătrânire. În jurul apelor minerale s-au creat legende, care pot fi folosite cu scopul intensificării atractivității turistice a localităților unde se află aceste resurse. Un exemplu de bună practică este stațiunea Bálványos, unde sinergia creată între inovație și tradiție a adus un flux de vizitatori marcant mai ales din punct de vedere al vârstei medii și a motivației

turiștilor: **prevenție și recreere**. Începând cu anul 2017, județul pune la dispoziția turiștilor o aplicație mobilă (Visit Covasna) și pagina web (www.visitcovasna.ro) dedicată promovării turismului și facilitării conexiunii între cerere și ofertă, folosind elemente de brand/marcă ca "Ținutul Conacelor" sau „Tărâmul Apelor Minerale”. **Cele mai importante resurse naturale:** ape minerale carbogazoase, ape minerale feruginoase, emanații de gaze terapeutice.

Județul HARGHITA

Județul Harghita este județul cel mai bogat în ape minerale. În literatura de specialitate sunt cuprinse 115 băi existente într-o formă sau alta (*János Cs, 2013*). Majoritatea dintre acestea nu sunt amenajate și deservesc doar comunitatea locală.

Brandul turistic în Harghita se bazează pe conservarea și valorificarea tradițiilor și obiceiurilor locale care fac parte din viața de zi cu zi a comunităților locale, experiențe autentice în cadrul satelor, mâncare locală, natură neatinsă. Aceste aspecte sunt în concordanță cu valorificarea resurselor naturale terapeutice și cu conceptul turismului durabil și creativ. Fenomenul emanațiilor de gaz terapeutic este slab exploatat, deși în ultimii ani s-au făcut cercetări privind tratarea unor tulburări de sănătate - de exemplu la mofeta din Băile Tușnad - transferul tehnologic în acest domeniu pare a fi greu de gestionat. În 2018 consiliul județean a lansat aplicația mobilă Visit Harghita, conectată la pagina oficială de prezentare www.visitharghita.ro.

Cele mai cunoscute stațiuni ale județului sunt: Băile Tușnad, Borsec și Praid. **Cele mai importante resurse naturale:** ape minerale carbogazoase, ape minerale feruginoase, ape minerale sulfuroase, salină, emanații de gaze terapeutice.

Județul MUREȘ

Turismul balnear din județul Mureș se bazează în mare parte pe valorificarea lacurilor terapeutice din Sovata, care se află pe primul loc la ce nivel regional în ceea ce privește numărul sosirilor de turiști, fiind cea mai dezvoltată stațiune balneoclimatică atestată. În ultimii ani au avut loc investiții considerabile în aparatura inovativă de valorificare a factorilor de cură. În 2019 Lacul Ursu a fost recunoscut ca cel mai mare lac helioterm din lume. Unicitatea lacului este subiectul multor cercetări științifice, inclusiv fenomenul de schimbare a caracteristicilor factorului de cură, cum este de exemplu evoluția fenomenului helioterm al apei și mai precis scăderea temperaturii apei care în anul 1898 a atins 70 °C, iar în anul 2012 doar 40°C (Alexe, Șerban, 2014). Este important de menționat efectul negativ pe care poate să îl aibă turismul asupra calității factorilor naturali terapeutici și responsabilitatea actorilor ecosistemului, de la agenți economici de exploatare până la turiști. După Sovata, cea mai dezvoltată stațiune din județ cu potențial balnear este Sângeorgiu de Mureș cu o viziune complexă asupra actului turistic în localitate, integrând elementele dezvoltării durabile. În 2019 a fost lansată platforma de promovare județeană www.visit-mures.ro și aplicația mobilă Visit Mureș sub deviza “Călătorim ca să învățăm ceva nou despre lumea în care trăim, nu să confirmăm ceea ce credem că știm.” Campania de promovare a județului se bazează pe valorificarea patrimoniului construit, a traseelor culturale și pe activitățile de agrement în natură. **Cele mai importante resurse naturale terapeutice:** ape cloruro-sodice, lacuri terapeutice.

Județul SIBIU

Viziunea județeană turistică este, conform Asociației de Dezvoltare Turistică, de a deveni lider național în turism sustenabil și responsabil.

Masterplanul pentru domeniul turismului în județul Sibiu, prevede de asemenea o abordare interdisciplinară a tipurilor de turism, de exemplu îmbinarea potențialului balneoclimateric de la Ocna Sibiului cu potențialul gastronomic/oenologic din Secașe - zona Apoldu de Jos. La apa minerală a izvorului Horea de la Ocna Sibiului se adaugă nămolul sapropelic terapeutic format în lacuri, ușor mineralizat. Aici se află și cel mai

adânc lac de ocna din țară, Lacul Avram cu o adâncime de 132,5 m. Nămolul de Bazna și sarea de Bazna sunt alți doi factori importanți de cură, stațiunea fiind recent atestată. În prezent cele 2 stațiuni au grup țintă principal seniorii. Localitatea Miercurea Băi în prezent nu este funcțională, însă strategia județeană de dezvoltare menționează perspective de exploatare și dezvoltare, deși în strategia locală nu apar astfel de obiective. Analizând rapoartele de activitate a asociației de

promovare turistică, observăm demersuri intense și accentuate privind dezvoltarea ecoturismului și slow turism în județ și lansarea traseelor turistice care conectează stațiuni populare cu localități mai mici, dar care au potențial. De exemplu, Drumul Sării dezvoltat de-a lungul fostelor mine de sare, a inclus 3 trasee cu câte 7-10 așezări/atracții turistice. Promovarea județului se bazează pe următoarele recunoașteri primite: orașul Sibiu - Capitala Culturală Europeană în 2007, Regiune Gastronomică Europeană 2019, Mărginimea Sibiului Destinație Europeană de Excelență în 2015.

Cele mai importante resurse naturale terapeutice: ape iodurate, ape cloruro-sodice, lacuri sărate, nămol.

Criteriile de evaluare privind acordarea statutului de stațiune a localităților vizează aspecte privind: (i) Cadrul natural, factorii naturali de cură și calitatea mediului, (ii) Accesul și drumurile spre/în stațiune, structuri de primire turistică și de agrement, (iii) Informare și promovare turistică și alte criterii suplimentare de atestare. Este importantă alinierea acestor criterii la recomandările Comisiei Europene în ceea ce privește atestarea stațiunilor și dezvoltarea acestora în mod durabil, recomandări care se referă la folosirea cu prioritate a surselor energetice nonconvenționale (surse de energie regenerabilă), conservarea și restaurarea monumentelor și imobilelor arhitecturale de patrimoniu, siturilor arheologice, centrelor istorice, crearea de circuite și realizarea transportului alternativ (troinete electrice, etc.) realizarea conexiunilor de circulație turistică (soluții de transport și rute tematice) între obiectivele stațiunilor turistice, etc.

Evaluarea stațiunilor are mai multe componente care se referă la nivelul de dezvoltare socio-economică a localităților. Din analiza indicatorilor socio-economici, reiese dinamica ecosistemului antreprenorial la nivel local în contextul numărului locuitorilor cu vârsta între 18-79 de ani. Apetitul antreprenorial este scăzut față de media județeană în majoritatea cazurilor, dar nu în localitatea Predeal unde din 10 persoane minim 1 persoană administrează o întreprindere, media județeană fiind de 25. În comuna Șoarș fiecare a 153 persoană pornește o afacere. Pentru definirea cât mai relevantă a indicatorilor, **am relaționat numărul întreprinderilor la populația adultă.** Dintre localitățile analizate, Municipiul Sfântu Gheorghe stă cel mai bine la acest capitol, localitate unde din 2 persoane 1 derulează o afacere. În contrast cu această performanță, în localitatea Cătălina doar 2 întreprinderi sunt înregistrate la peste 3000 de locuitori. Am obținut date complete despre 31 de localități dintre care 15, aproximativ jumătate, au probleme accentuate de ocupare, rata populației active fiind **sub 10 %**. Peste media regională (25%) se află localitatea Borsec (65%), Miercurea-Ciuc (53%), Odorheiu Secuiesc (45%), Sfântu Gheorghe (44%), Băile Tușnad (34%), Sâncrăieni (29%), Izvoru Mureșului (29%), Predeal (28%). Aceste date ne arată că după declinul turismului balnear în România, puține stațiuni au reușit să mențină o bunăstare economică locală corespunzătoare, iar cele care au reușit au componentă industrială în majoritatea cazurilor.

Tabel nr. 1. Analiza socio-economică a localităților cu potențial balnear

Localitate/ Indicator	Nr. locuitori după domiciliu	Locuitori cu vârsta între 18-79 de ani	Număr firme	Ponderea antreprenorilor or populația activă în	Nr. firme/locuitor cu vârsta între 18-79 de ani	Numărul mediu al salariiilor or	Rata populației active relaționat la numărul total al locuitorilor
JUDEȚUL BRAȘOV							
Predeal	4869	3942	374	11	0.09	1322	27%
Băile Homorod Homorod	2615	1922	32	60	0.02	153	6%

Băile Rodbav Șoarș	2176	1532	10	153	0.01	96	4%
Băile Perșani Șinca	3789	2698	28	96	0.01	235	6%
JUDEȚUL COVASNA							
Covasna	10975	8827	369	24	0.04	3062	28%
Balványos Turia	3870	2958	65	46	0.02	205	5%
Băile Fortyogo Peteni	149	-	2	-	-	-	-
Malnaș	1027	826	25	33	0.03	134	13%
Vâlcele	5485	3111	36	86	0.01	275	5%
Biborțeni	672	-	8	-	--	-	-
Baraolt	8672	7185	202	36	0.03	1776	20%
Sfântu Gheorghe Băile Șugaș	63659	5943	2829	2		27942	44%
Ozunca Băi Bățani	4724	3383	37	91	0.01	229	5%
Hătuica Cătălina	3327	2589	2	1295	0.00	90	3%
JUDEȚUL HARGHITA							
Băile Tușnad	1632	1274	90	14	0.07	552	34%
Borsec	2675	2161	86	25	0.04	1737	65%
Praid	6975	5347			0.00	513	7%
Harghita Băi	-	-	3	-	-	-	-
Băile Homorod Vlăhița	7585	5910	189	31	0.03	1758	23%
Miercurea-Ciuc*	41460	33100	2661	12	0.08	21989	53%
Sântimbru-Băi Sântimbru	2250	1643			0.00	142	6%
Izvoru Mureșului	753	-	21	36	-	218	29%
Remetea	6394	4889	156	31	0.03	365	6%
Băile Cașin Iacoveni	388	-	4	97	-	-	-
Corund	6559	4765	67	71	0.01	257	4%
Toplița	15647	12481	441	28	0.04	3669	23%
Băile Borșaros Sâncrăieni	2641	2033	94	22	0.05	760	29%
Odorheiu Secuiesc	38054	29887	2149	14	0.07	16957	45%
Bilbor	2580	2074	62	33	0.03	117	5%
JUDEȚUL MUREȘ							
Sovata	10219	8177	365	22	0.04	2737	27%
Ideciu de Jos	2150	1646	58	28	0.04	131	6%
Sângeorgiu de Mureș	10815	8185	609	13	0.07	2374	22%
JUDEȚUL SIBIU							
Bazna	4103	2928	33	124	0.01	201	5%
Ocna Sibiu	4305	3347	73	59	0.02	301	7%
Miercurea Băi Miercurea Sibiului	4795	3605	66	73	0.02	1144	24%
JUDEȚUL ALBA							
Băile Sărate Ocna Mureș	14081	11057	427	33	0.79	1452	10%

* Băile Jigodin, Harghita Băi, Miercurea Băi
România 2020

Sursă: INS România 2019, SNIA

Cu toate că fiecare localitate (fără statut de stațiune) deține un potențial extraordinar de resurse naturale terapeutice, capacitatea de valorificare la nivel local rămâne limitată și condiționată de multe ori de facilități de bază (probleme la brânșarea/racordarea la rețelele de alimentare cu apă

și de canalizare). În strategiile locale de dezvoltare apar măsuri precum modernizarea infrastructurii rutiere, modernizarea infrastructurii de energie și de electricitate, construcția unor noi clădiri pentru facilități sociale sau educaționale, dar reiese evident că în multe cazuri decidenții politici locali nu sunt familiarizați cu tehnologiile noi și soluțiile durabile, inovative – cum este de exemplu mediul construit sustenabil - prin care am putea ajunge la standardele europene și să îmbunătățim nivelul de trai pe termen lung.

2.2 Tipurile de resurse balneare existente și valorificarea acestora în stațiunile balneare și localități cu resurse balneare din Regiunea Centru.

Conform legii, *“prin stațiune balneară se înțelege localitatea sau/și arealul care dispune de resurse de substanțe minerale, științific dovedite și tradițional recunoscute ca eficiente terapeutic, de instalații specifice pentru cură și care are o organizare ce permite acordarea asistenței medicale balneare în condiții corespunzătoare; prin stațiune climatică se înțelege localitatea sau/și arealul situat în zone cu factori climatici beneficii și care are condiții pentru asigurarea menținerii și ameliorării sănătății și/sau a capacității de muncă, precum și a odihnei și reconfortării; prin stațiune balneoclimatică se înțelege localitatea sau/și arealul care îndeplinește condițiile prevăzute la lit. a) și b);”* (Ordonanța Guvernului nr. 109/2000)

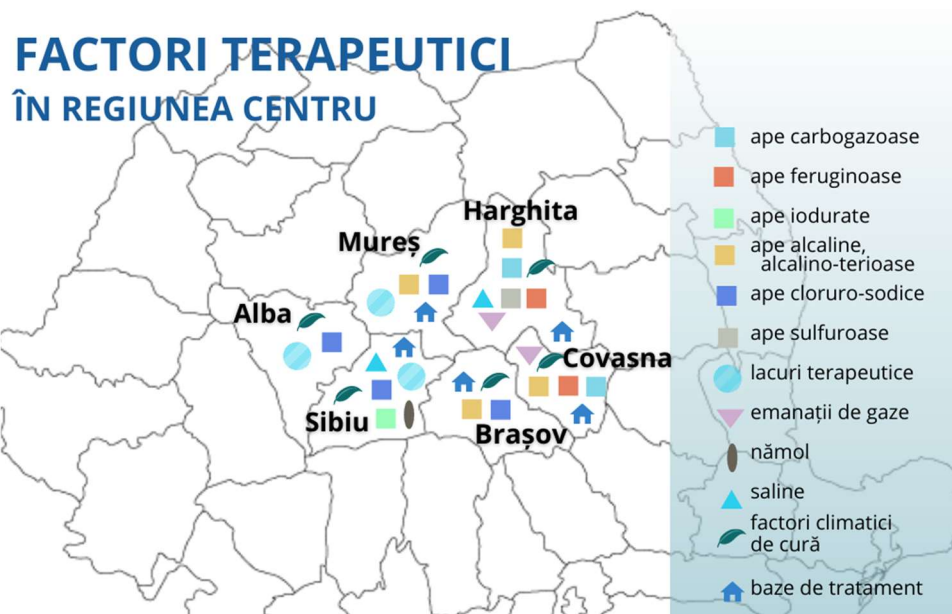
În contextul ierarhizării regiunilor din punct de vedere al volumului factorilor naturali terapeutici, Regiunea Centru este pe primul loc. Județele Brașov, Covasna și Harghita fac parte din cele 5 județe la nivelul țării care dispun de cele mai multe resurse naturale terapeutice, urmate de județele Mureș, Alba și Sibiu, marcate în categoria II din totalul de 4 categorii ale clasificării privind abundența factorilor naturali terapeutici (Anexa 1.).

Deoarece originea și compoziția rocilor unde se dezvoltă zăcămintele de ape minerale sunt foarte variate, nu există resurse naturale terapeutice identice ca și compoziție.³ Astfel, Regiunea Centru nu numai că este bogată în resurse balneare, dar varietatea acestora permite dezvoltarea unui portofoliu de oferte turistice care acoperă o scară largă de motivații ale turiștilor, strâns legată de menținerea/ameliorarea stării de sănătate a acestora.

Cele mai importante resurse naturale terapeutice existente în Regiunea Centru sunt:

- **Apele minerale cu diferite compoziții** (*Se consideră o apă ca fiind minerală dacă are: minim 1 g de săruri minerale dizolvate într-un litru de apă; are efecte terapeutice dovedite asupra organismului uman.*)
 - Ape minerale carbogazoase
 - Ape minerale feruginoase
 - Ape minerale iodurate
 - Ape minerale alcalino-terioase
 - Ape minerale cloruro-sodice
 - Ape minerale sulfuroase
- **Emanații de gaz terapeutice** (mofete, solfatare). *Mofetele sunt fenomene post-vulcanice, care se manifestă prin emanații de gaze (în principal CO₂) la temperaturi relativ scăzute fiind prezente liber sau dizolvate în ape minerale. Solfatarele în plus în compoziția lor hidrogen sulfurat, și se emană în forma unor vapori de apă.*
- **Saline**
- **Bioclimă**
- **Nămol terapeutic**

³ Radulescu I., Calin R. & Ion A., 2017, Quality parameters of natural mineral water in Romania.

Grafică 2. Harta Factorilor terapeutici pe județe

Valorificarea resurselor balneare sub formă de cure balneare profilactice, de tratament și de recuperare medicală, se efectuează în **bazele de tratament din stațiunile balneare**. Aici sunt indicați factorii naturali terapeutici sub formă de cură internă - crenoterapie, sub formă de cură externă - balneatie, hidrokinetoterapie, sub formă de aerosoli, irigații. Se indică integrat cu tratamente de termoterapie, electroterapie, masoterapie, kinetoterapie.

TRATAMENTUL ȘI PROCEDURILE utilizate în bazele de tratament, conform legii sunt următoarele:

balneatie cu ape minerale și hidroterapie	terapie ocupațională și masoterapie
aplicarea nămolului terapeutic	electroterapie
aplicarea gazelor terapeutice	terapie respiratorie
parcuri terapeutice	inhaloterapie
kinetoterapie	crenoterapie

Pe lângă aceste proceduri, literatura de specialitate menționează “baia de pădure”⁴ sau silvoterapia⁵ aparținând curelor balneare în aer liber.

Cel mai răspândit mod de valorificare a resurselor naturale terapeutice este turismul, luând în considerare dinamica de dezvoltare a acestui domeniu în Regiunea Centru în ultimii ani și efectul multiplicator necontestabil. Mai jos prezentăm stațiunile și localitățile cu potențial balnear identificate la nivelul Regiunii Centru, indicațiile terapeutice, factorii și resursele naturale cu efect terapeutic, bazele de tratament existente și băile tradiționale amenajate, inclusiv mofetele, serviciile de sănătate conexe existente în localitatea respectivă, serviciile de recreere și de agrement și cele mai importante obiective turistice.

⁴ Hansen MM, Jones R, Tocchini K. Shinrin-Yoku (Forest Bathing) and Nature Therapy: A State-of-the-Art Review. Int J Environ Res Public Health. 2017 Jul 28;14(8):851. doi: 10.3390/ijerph14080851. PMID: 28788101; PMCID: PMC5580555.

⁵ <https://balneologietransilvania.ro/informatii-tratamente-balneare/padurea-si-beneficiile-cardiovasculare>

Metodologia elaborării tabelului “Indicații terapeutice, resurse de tratament, proceduri, baze de tratament și alte infrastructuri balneare și turistice după localități”:

Conținutul tabelului se bazează pe literatura de specialitate existentă conform Anexei 1. De asemenea, au fost colectate informații privind infrastructura sanitară și turistică, din strategiile de dezvoltare locală⁶.

Bazele de tratament marcate cu **albastru** în tabel sunt acele entități care sunt autorizate conform legii și au primit clienți pe baza biletelor de tratament în anul 2020. Toate aceste structuri dețin cabinete specializate de medicină balneară și/sau activitatea de tratament este supravegheată de resursă umană specializată.

Băile tradiționale amenajate sunt marcate cu **verde**. Pentru aceste obiective activitatea nu este supravegheată de cadre medicale. Persoanele folosesc structurile, inclusiv mofeta, pe propria răspundere.

În tabel apar și **hotelurile** care nu au apelat la programul Casei Naționale de Asigurări Sociale privind acordarea biletelor de tratament, dar care au facilități de prevenție și tratament, precum și **spitalele și sanatoriile**.

⁶ Conținutul tabelului a fost revizuit de medicul primar de Recuperare medicală, Medicină Fizică și Balneologic și profesor universitar – dr. Gabriela Dogaru.

Tabel 2. Indicații terapeutice, resurse de tratament, proceduri, baze de tratament și alte infrastructuri balneare și turistice după localități

	Localitate	Indicații terapeutice	Resurse naturale terapeutice	Baze de tratament / Băi Tradiționale		Alte servicii de recreere	Obiective turistice
				Proceduri balneare 🏠 Alte servicii de sănătate			
B R A Ș O V	Pârâul Rece – stațiune turistică de interes local Predeal – stațiunea turistică de interes național	Neurastenii pentru revigorarea organismelor slăbite, pentru recuperarea ulterioară suprasolicitărilor fizice sau intelectuale, Stări de debilitate, Afecțiuni endocrine	Bioclimat tonic, stimulant, aerul curat, fără praf sau alți agenți alergici, bogat în ozon și radiații ultraviolete, atmosferă ionizată și presiunea relativ scăzută a aerului	Sanatoriul de Nevroze Predeal Cure profilactice secundare Electroterapie, Hidroterapie, Aerosoli Masaj medical, Kinetoterapie Cură de teren 🏠 Salvamont Predeal, Cabinet medical de familie (3), Farmacii (3)	14 unități de cazare cu spa/piscină, 8 Pârții de schi - 1 la Pârâul Rece Trasee montane, 7 Terenuri de tenis – 1 la Pârâul Rece, Terenuri de sport, săli de fitness, Cinema, Activități de alpinism, tiroliana, mountainbikeing, Închiriere ATV și biciclete, sală de bowling și biliard, Patinoar, Escape Room	Mănăstirea Sfântul Nicolae Biserica ortodoxă Sfinții Împărați Constantin si Elena Monumentul Eroilor - Valea Râșnoavei Monumentul Mihail Săulescu Monumentul Eroilor din gara Predeal	
	Băile Homorod (Homorod)	Afecțiuni reumatismale, Afecțiuni dermatologice, Afecțiuni endocrine, nevroze astenice, Afecțiuni biliare și hepatice, afecțiuni digestive	Apă minerală sulfuroasă Nămol	Nu mai există bază de tratament 🏠 1 Dispensar uman	Pensiunea Homorod Residence	Fântâna cu apă sărată , Vulcanii noroioși Biserica fortificată , Cetatea Jimbor Stejarul secular din satul Mercheașa	
	Băile Rodbav (Șoarș)	Afecțiuni reumatice, ginecologice, posttraumatice, cardiovasculare, digestive si endocrine	Ape minerale alcaline și sărat-iodurate	Nu mai există bază de tratament	-	Biserica evanghelică fortificată din Rodbav	
	Băile Perșani (Șinca)	Afecțiuni ale tubului digestiv	Ape minerale clorurate, bicarbonatate, sodice, calcice Nămolul sapropelic	Nu există bază de tratament Complexul turistic Băile Perșani – baie de nămol – activitate fără supraveghere medicală 🏠 Șinca: Cabinet medical de familie (3), Farmacii (3)	Motel Băile Perșani Căsuțe din lemn	-	

C O V A S N A	Covasna – stațiune balneoclimatică – stațiune turistică de interes național	Hipertensiune arterială stadiul I și II, sechele în urma atacurilor vasculare cerebrale Sechele infarct miocardic Insuficiență mitrală și aortică compensată, Valvulopatii, Flebite superficiale și profunde Boală varicoasă Arteriopatii periferice Afecțiuni metabolice: diabet zaharat Nevroze Afecțiuni ginecologice Disfuncții erectile Venopatii	Ape minerale carbogazoase, bicarbonatate, sodice, clorurate, hiper si hipotone Apa minerala carbogazoasa bicarbonatată, sodica, calcica, hipotonă Ape minerale oligominerale, carbogazoase, feruginoase Mofetele cu emanații de gaze ușor radioactive	Spitalul de Recuperare Cardiovasculară "Dr. Benedek Géza" Hotel Covasna, Hotel Cerbul, Hotel Montana** și ***, Hotel Bradul Hotel Dacia** și ***, Hotel Clermont Băi cu ape minerale încălzite, Mofetoterapie, Aerosoli, Inhalatii, Împachetări cu parafină Electroterapie, Băi galvanice, Masaj, gimnastică medicală, Curenți interferențiali, curenți diadinamici, curenți Trabert, magnetodiaflux, unde scurte ultrasunete, Terapie laser, limf masaj Mofeta "Bene" , Mofeta "Bardocz" ☎ Spital, cons. ambulatorie, Cabinete de specialitate: Obstetrică, ginecologie, oftamologia, cardiologie(3), Cabinete medicale de familie(5), Cabinete stomatologice(9), Farmacii (3)	4 hoteluri de 4 stele (Monte Cervo, Căprioara, Clermont, TTS) din 7 hoteluri 2 pensiuni cu piscină din 9 pensiuni Saună, jacuzzi, săli de fitness, masaj de relaxare 3 zone de picnic amenajate Camping Valea Zânelor Pârtie de schi Mocăniță	Balta Dracului Bustul lui Körösi Csoma Sándor 8 biserici Monumentul soldatului român Valea Zânelor cu "Cetatea Zânelor" Planul înclinat (<i>Șiclăul</i>)
	Balványos (Turia) - – stațiune turistică de interes local	Hipertensiune arterială Insuficiență mitrală și aortică compensată, Varice Arteriopatii periferice prin arteroscleroză Nevroză astenică Afecțiuni reumatismale degenerative și articulare, Boli profesionale Afecțiuni stomacale si intestinale	Ape minerale clorurate, calcice, sodice, carbogazoase, feruginoase, hipotone. (20 de izvoare de apă minerală) Mofete amenajate Bioclimat tonic, sedativ, potrivit pentru cruțarea sănătății.	Hotelul Balványos Resort – Grand Santerra Spa Hidroterapie / piscină sărată, Kinetoterapie / masaj terapeutic, Împachetări la cald, Camera salină, Magnetoterapie, laseroterapie, ultrasunete, electroterapie, Cură internă/externă de apă min. Băi tradiționale: Băile Csiszar, Băile Apor ☎ Turia: Cabinete medicale familiar (2), Cabinete de stomatologie (2), O singură farmacie	162 case de vacanță 5 unități de primire turistică. Parc de aventură Excursii organizate la Lacul Sfânta Ana (aprox. 10 km)	Lacul Sfânta Ana Peștera Puturoasă ruinele Cetății Balványos

Băile Fortyogo (Peteni)	Bolile cardiovasculare, Afecțiuni circulatorii periferice Afecțiuni reumatismale	Apă minerală carbogazoasă, alte izvoare de apă minerală Izvoare de apă minerală Peteni: Fortyogo, Nagy, Varhelyine, Ujkutja	Nu există bază de tratament Baia tradițională amenajată : 2 piscine de apă minerală carbogazoasă, saună Zăbala: Cabinet medicale de familie(2), O farmacie Cabinet stomatologic(1)	La Peteni nu există structuri de primire turistică Zăbala (5 km): Zăbala Estate – Castelul Mikes, 4 pensiuni și case de oaspeți 3 heleșteie, Călărit	Vizualizare 360° Muzeul Etnografic Ceangăiesc Castelul Mikes (parc, dendrologic)
Malnaș	Afecțiuni ale tubului digestiv (gastrite cronice hiperacide, ulcere gastrice și duodenale cronice, colite cronice, constipația cronică), Afecțiuni cardiovasculare (insuficiența mitrală și aortică compensată, hipertensiunea arterială, arteriopatii periferice prin arterioscleroza), Nevroza astenică, afecțiuni respiratorii.	Ape minerale carbogazoase, feruginoase, bicarbonați, sodice, calcice, magneziene, Mofete Bioclimat de cruțare. <i>Izvorul Principal, Victoria, Mioara, Izvorul de la Grotă, Izvorul de pe culmea Dobola, Sonda Siculia, Maria, Hercules, Izvorul de la Băile Calde; Ánási, Bugyogó, Karácsony, Csuklyoni, Nádasí, Kerkedombi</i>	Centrul Drumul Apelor Minerale Malnaș Băi Baia Tradițională Bugyogó – Valea Zălanului , piscină de apă minerală și mofetă. Nu există proceduri supervizate de specialiști Nu există alte servicii de sănătate în comună	În Malnaș Băi nu există structuri de primire turistică Camerile de oaspeți din Valea Zălanului Programe culturale și gastronomice din Valea Zălanului	Fabrica de îmbuteliere a apei medicinale Aqua Telluris – izvorul Elisabeta Biserica Catolică Biserica Ortodoxă Nașterea Maicii Domnului
Vâlcele	Afecțiuni cardiovasculare (hipertensiune arterială, arteriopatii prin arterioscleroza, varice), Afecțiuni ale tubului digestiv (gastrite cronice hiperacide, constipația cronică), Afecțiuni hepato-biliare (dischinezie biliară, colecistita cronică), Afecțiuni metabolice , Afecțiuni respiratorii,	Ape minerale carbogazoase, bicarbonatate, magneziene, calcice, sodice, feruginoase , hipotone, cu o mineralizare totală de 6,6 – 8,9 g/l, bioclimat de cruțare. Bioclimat sedativ.	Centrul Drumul Apelor Minerale Vâlcele Hidroterapie cu apă minerală pucioasă de la izvorul "Elisabeta", 6 izvoare de apă minerală potabile Nu există proceduri supervizate de specialiști Există o singură farmacie	Saună Cameră salină Hotelul Botique Panorama la intrarea satului care aparține administrativ orașului Sf. Gheorghe, spa-ul, cortul de evenimente din cadrul hotelului Pensiunea Silvanca	Fostul Spital de Patologie Neuromusculară din Vâlcele Fostul Cazino

	nevroza astenică, Afecțiuni endocrine, boli profesionale				
Biborțeni (Baraolt)	Boli digestive și renale	Apă minerală carbogazoasă, bicarbonată, calcică, sodică, magneziană, hipotonă	Nu mai există bază de tratament Nu se desfășoară proceduri balneare Cabinet medical de familie (1)	-	Biserica de rit calvin Izvorul amenajat F9
Băile Șugaș (Sfântu Gheorghe)	Boli Cardiovasculare Boli Digestive și Renale Boli Respiratorii	Ape minerale carbogazoase, feruginoase, sodice, bicarbonatate, calcice, magneziene, hipotone Ape bicarbonatate, sodice, magneziene, carbogazoase, hipotone, Mofetă	Centrul Drumul Apelor Minerale Vâlcele <i>(nu sunt utilizate ape minerale)</i> Centrul de tratament Băile Șugaș: hidromasaj cu apă minerală Mofetă amenajată nesupravegheată În cadrul Centrului de tratament se asigură asistență medicală, Alte servicii de sănătate se găsesc în Sfântu Gheorghe	3 pensiuni Parc de aventură Teren minigolf Perete de escaladă în aer liber Teren de tenis Pârtii de schi Păstrăvărie și cazare la fabrica de îmbuteliere Apa Regina	
Ozunca Băi (Bățani)	Afecțiuni cardiovasculare Afecțiuni ale tubului digestiv Afecțiuni ale rinichiului și căilor urinare	Ape carbogazoase calcice - magneziene Bioclimat sedativ	Nu mai există bază de tratament Bazin din beton în centrul localității cu apă minerală – Nesupravegheată Cabinet medical de familie la Bățani	Camping the Valley -posibilitate de campare cu cortul și cu rulota, Ștrand, Teren de joacă, Parc de aventură	Casa Bardocz Tinovul, - rezervație naturală.
Hătuica (Cătălina)	Afecțiuni digestive Afecțiuni ale rinichiului Afecțiuni cardiovasculare Boli ale sistemului circulator	Apa minerală carbogazoasă, bicarbonată, calcică, magneziană, hipotonă. Mofetă	Centru Drumul Apelor Minerale Hătuica – examinare medicală de specialitate de medic primar de balneofizioterapie. Baie carbogazoasă în căzi cu apă caldă și în căzi cu hidromasaj Mofetoterapie, Electroterapie Cabinet medical de familie Cătălina	Sală de fitness Saună și infrasaună Cazare în camere duble inclusiv pentru persoane cu dizabilități locomotorii în Centrul de Băi	Biserica romano-catolică din Hătuica

Băile Tușnad – stațiune balneoclimatică – stațiune turistică de interes național	Afecțiuni cardiovasculare cronice Afecțiuni ale sistemului nervos Afecțiuni digestive Afecțiuni endocrine, renale și ale căilor urinare, Boli ginecologice, Boli profesionale	Factori naturali de tratament ce se găsesc aici sunt: ape minerale carbogazoase, cloruro-sodice, bicarbonatate, mofete, bioclimat de tip subalpin, stimulant, tonifiant, aer bogat în ioni negativi <i>Izvorul Márton, Mikes, Ileana, Apor, Étőnescu, Tineretului, Rudi, Izvoarele Tămăduitoare Apa Roșie</i>	Hotel CIUCAS, Hotel TUSNAD, Hotel SARA Hotel O3zon , Centru Wellness și Spa Băi cu ape minerale carbogazoase, la cadă individual sau la bazin, Mofetoterapia, Crenoterapie, Termoterapie, Electroterapie, Kinetoterapie, Masoterapie, Băi cu plante medicinale, Climatoterapie- Cura de teren Magnetoterapie, Terapii Ana Aslan Baia Tradițională Nadas, Mofeta amenajată/interioară 🏠 Cabinet medical familial , Cabinet stomatologic	Piscină exterioară, Închiriere biciclete, Ture Off-road Închiriere ATV-uri electrice, Tur Segaway Plutire pe placă în picioare (Sup), Lasertag, Rafting, Caiac, Ture de Cart de 3 roți, Skyver de munte (bicicletă electrică), Tir cu arcul, Excursii de munte organizate, Zbor tandem cu parapantă, Călărie, Călătorie pe sănii, Team building, Excursie la Lacul Sf. Ana cu trenuleț, Festivalul de tineret <i>Tusvanyos</i> Teren Minigolf, Tușnad Fun Park	Muzeul de Apă Minerală Lacul Ciucaș Rezervația Naturală Protejată Piatra Șoimului Biserica Admirarea Măicii Domnului Biserica Romano-catolică Sfânta Maria
Borsec – stațiune balneoclimatică – stațiune turistică de interes național	Boli cardiovasculare, Varice Boli digestive (constipație cronică, gastrită cronică hipoacidă) Boli endocrine, Dischinezie biliară Tulburări renale, Nevroză astenică, Boli de nutriție, Dureri musculare și dureri articulare	Ape minerale carbogazoase, bicarbonatate, calcice, magneziene (15 izvoare), Nămol de turbă, Bioclimat montan, stimulant <u><i>*Bază de tratament și Centru Wellness în construcție</i></u>	Centrul de tratament Ó-Sáros Cură internă/externă de ape minerale, Electroterapie, Mofetoterapie, Electropunctură, Kinetoterapie, Masoterapie, Climatoterapia Baia Tradițională din Poiana Zânelor Izvorul Străvechi – mofetă amenajată 🏠 Dispensar uman (1), Cabinet stomatologic(1) Cabinet medical de familie (1), Farmacie (1)	Pârtie de schi și patinoar 116 de km de trasee turistice (în conf. cu standardul național) Pârtie de BOB 27 structuri de primire turistică – vile și pensiuni	Muzeul Apelor Minerale, Zona Carstică a dealului scaunul rotund Rezervația Botanică Hármasliget Grota Urșilor, Peștera de Gheață Cetatea Bufniței, Drumul de Centură al Borsecului, Biserica ortodoxă, Bulevardul 7 izvoare
Praid – stațiune turistică de interes local	Astm bronșic (extrinsec, intrinsec, mixt); Bronșită cronică, Sinuzită cronică, Silicoză, Bronșectazii (fără hemoptizii), Angine, Faringite, Traheobronșite,	Ape minerale cloruro-sodice concentrate, microclimat în salină, bioclimat stimulant puternic ozonat.	Complexul Balnear – cabinet medical de specialitate, împachetări cu nămol și parafină, 14 căzi cu apă termală, Hidroterapie, Reflexoterapie, Electroterapie, Ștrandul termal, Baza de tratament Salina Praid: Inhalare de aer, Kinetoterapie respiratorie	2 hoteluri (** și ***) Bazine cu apă dulce și sărată - Altus Hotel & Spa , Bazine de înot, jacuzzi, saună, baie romană turcească, masaj din cadrul Complexului balnear, Activități de agrement din Salina Praid - parc de aventură și cinematograful, Traseu turistic marcat	Muntele de sare de la Praid (Natura 2000), Salina Praid, Casa de lemn (Fábián Vince) Cetatea Rapsóné, Biserica Reformată - Poarta de lemn, Fosta cancelarie a minei de sare, Casa memorială "Aprily Lajos", Casa Fluturilor

			 Cabinet medical de familie (4), Farmacii (3) Cabinet stomatologic (1), Centru de permanență(1)		
Harghita Băi (Miercurea Ciuc) – stațiune turistică de interes local	Afecțiuni cardiovasculare Boli ale sistemului circulator Oboseală cronică	Mofete solfatarie, Ape minerale carbogazoase sodice, feruginoase, calcice, magneziene, sulfuroase Climat stimulant <i>Izvoarele Szemváz, Főborváz, Farkas, Pataki, Magdolna, Régi</i>	Băi tradiționale amenajate în jurul izvorului Vallató și Lobogó Mofetă amenajată Cura internă și externă cu ape minerale Servicii de sănătate în Miercurea Ciuc.	30 de unități de cazare, dintre care un hotel, 8 pensiuni, 21 cabane și case de oaspeți 3 unități de cazare cu saună Pârtie de schi Drumeții	-
Băile Homorod (Vlăhiță) – stațiune turistică de interes local	Afecțiunile ale aparatului digestiv- boli hepato-biliare (dischinezie biliara, coleciste cronice), Afecțiuni endocrine (hiperestrogenism, sindrom ovarian de menopauza)	Ape minerale carbogazoase, cloruro-sodice, feruginoase, hipotonă <i>Izvoarele Lobogo, Maria, Csorga, Homoradi, Ilona, Fenyves</i>	Nu mai există bază de tratament, asistență medicală se asigură în tabăra de școlari. Complexul Lobogó - Masaj cu haloterapie, bazin de apă sărată Complex Turistic Ștrand Termal Perla Vlăhiței Servicii de sănătate sunt doar la Vlăhiță	8 pensiuni, 42 case de vacanță, un hotel, un motel și 323 de case mărgăritare Complexul Lobogó: Piscină exterioară, Pârtie de schi, Piscina hidromasaj, Saună, baie turcească Servicii de masaj în ambianță de aer sărat	Ruinele Foldvar Biserica construită de Contele Lázár János (1765)
Băile-Jigodin (Miercurea-Ciuc)	Afecțiuni cardiovasculare Afecțiuni ale sistemului nervos periferic, Afecțiuni respiratorii Afecțiuni reumatismale cornice - tulburările musculo-scheletice	Apele minerale carbogazoase feruginoase bicarbonatate cu săruri minerale Mofetă	Centrul de tratament Băile Jigodin Băi cu ape minerale, Crenoterapie, Mofetoterapie Ștrandul din Jigodin Servicii de sănătate doar la Miercurea-Ciuc	Bazin în aer liber Saună Masaj Hidromasaj	Galeria Imre Nagy Biserica parohială romano-catolică din Zsögöd Casa conacului Mikó
Sântimbru-Băi (Sântimbru)	Afecțiuni al aparatului cardiovascular Afecțiuni reumatismale cronice	Ape minerale carbogazoase, Mofete Solfatare	Nu mai există bază de tratament Mofetoterapie Climatoterapie Nu există alte servicii de sănătate	Pensiunea Moffetta cu saună	Biserica romano-catolică (stil gotic) Capela Sf. Margit

Izvoru Mureșului (Voșlăbeni) – stațiune turistică de interes local	Boli cardiovasculare, Boli endocrine Boli digestive (constipație cronică, gastrită cronică hipoacidă)	Aerului puternic ozonat, bogat în aerosoli și ioni negativi. <i>Izvorul Râului Mureș, Izvorul Maria</i>	Nu există bază de tratament Inhalare de aer Cabinet medical de familie (1)	Complex Sportiv Național – recreere, pregătire sportivă pentru tineret, sală de forță și recuperare, terenuri de sport, 1 Hotel, 37 de pensiuni, Pârtie de schi, închiriere echipamente sportive.	Mănăstirea Adormirea Maicii Domnului Peștera Șugau
Remetea	Afecțiuni cardiovasculare Afecțiuni ale tubului digestiv Afecțiuni hepato-biliare	Mofetă, Bioclimat tonic stimulant Ape minerale CO2 bicarbonatate, feruginoase, calcice, magneziene, sulfuroase hipotone. <i>Izvorul Réti, Pál Albert, Tulamaros, Fördő, Anti Zakor, Sorokalji, Maroshídi, Nyírszegi și Sóza.</i>	Nu mai există bază de tratament Cabinet medical de familie (2), Farmacii (2), Cabinet stomatologic (1)	3 pensiuni, heleșteu, plimbare cu barca Apă minerală pe o suprafață de 2 km cu 300–400 m lățime Trasee turistice	Zona fostei centre balneare
Băile Cașin (Iacobeni)	Afecțiuni ale gastritei hipoacide, în hepato-colecistite cronice	Ape minerale bicarbonatate, cloruro - sodice și sulfuroase <i>Izvoarele Piatra Albă, Repat, Perla Casinului și Băile Iacobeni.</i>	Nu mai există bază de tratament Comuna Plăieșii de Jos: Cabinet medical de familie (1), Farmacii (1), Cabinet stomatologic(1)		Izvorul Perla Casinului-Salutaris
Corund	Afecțiuni cardiovasculare Afecțiuni al tubului digestiv Afecțiuni hepato-biliare	Ape minerale bicarbonatate, feruginoase, ape sărate <i>Izvoarele Diómáli, Szőlőmáli, Cseredombi și "Erzsébet"</i>	Nu mai există bază de tratament Baia tradițională amenajată Unicum Spital, Cabinet medical de familie (1) Farmacii (1), Cabinet stomatologic(1)	Peste 30 de pensiuni și case de oaspeți Traseul Dealul Melcului, Ateliere artisanale, Paintball, Tururi montane cu căruța de cai și călărie, Observare de animale sălbatice, Programul "Călătorie în timp"	Târgul de meșteșugari permanent -Promenada de Corund Muzeul de aragonit Fosta stațiune Corund Băi
Toplița – stațiune turistică de interes local	Afecțiuni ale gastritei hipoacide, în hepato-colecistite cronice	Ape minerale (mezotermale) sodice, clorurate, calcice, magneziene	Nu mai există bază de tratament Centrul SPA Banffy – ștrand amenajat Baia Banffy și Urmanczy Serviciile de sănătate doar la Toplița	Pensiunea Banffy: sauna, jacuzzi, teren de sport, sală de fitness	Cascada din Toplița Lacul Iezer Mănăstirea Doamne Mănăstirea Sfântul Prooroc III

(zona Băilor Banffy)	Afecțiuni ale tubului digestiv și renale, Afecțiuni cardiovasculare Afecțiuni reumatismale cronice	<i>*în 1910 s-a înființat Organizația Balneologică Toplița</i>			
Băile Borșaros Sâncrăieni	Afecțiuni reumatismale abarticulare	Ape minerale bicarbonate sodice, magneziene, calcice	Nu există bază de tratament autorizat Baia acoperită cu bazine de apă minerală Servicii de sănătate la Sâncrăieni	Saună	Mlaștina Borșaros (rezervație naturală)
Băile Seiche (Odorheiu Secuiesc)	Afecțiuni gastro-intestinale și hepato-biliare, Afecțiuni osteo-articulare și ginecologice	Izvorul Seiche - apă bicarbonată, calcică, sodică, carbogazoasă, hipotonă, Izvorul Orban Balazs- apă sulfuroasă, sodică, carbogaz., Izvorul nr. 3, apă minerală ușor sulfuroasă, alcalină, carbogazoasă, Apă termală cu sulf, Nămol terapeutic, Mofetă	Nu mai există bază de tratament Bazin în aer liber cu apă minerală Servicii de sănătate în Odorheiu Secuiesc	-	Muzeul Apelor Minerale Parcul Mini Transilvania
Băile Miercurea-Ciuc(Miercurea Ciuc)	Afecțiuni gastro-intestinale	Ape minerale bicarbonate, sodice, calcice, magneziene <i>Izvorul Katalin Izvorul János</i>	Nu există bază de tratament Bazine în aer liber cu apă minerală Servicii de sănătate în Miercurea Ciuc	<i>Este în pregătire o investiție pentru dezvoltare unui parc de recreere</i>	-
Bilbor	Afecțiuni gastro-intestinale	Ape minerale calciu-magneziene și bicarbonate calcice, magneziene <i>Izvorul Suscai, Hangan, Stan Ion, Dumitru Bici, Ioan Nichitei, Simon, Albu</i>	Nu există bază de tratament <i>Cea mai bogată localitate de ape minerale din Harghita</i> Cabinet medical de familie (1), Cabinet stomatologic (1), Farmacie (1)	Cazare: o pensiune, o vila și o casă de oaspete Ruinele Băi Doboreanu Trasee turistice	Mlaștina Mineralizată DOBREANU b Biserica ortodoxă "Sf. Nicolae" Prima ctitorie de la Bilbor, Clădirea școlii generale 1936 (monument istoric)

Lungu, Vâlcanesti, Truta,
Raita, Borvîzpat.

Sovata

Boli ginecologice
(Insuficiență ovariană,
Cervicită cronică
Metrosalpingită cronică)
Afecțiuni reumatismale
degenerative, inflamatorii
cronice
Stări post-traumatismale
Afecțiuni al sistemului
nervos periferic, Afecțiuni
cardiovasculare
Boli endocrine, Afecțiuni
dermatologice dermatite
atopice, psoriazis,
Afecțiuni respiratorii

Ape cloruro-sodice
(sărate)
Bioclimat sedativ
Nămolul sapropelic

Lacul Ursu, caracterizat
prin fenomenul de
heliotermie
Lacul Negru
Lacul Roșu și Verde
Lacul Aluniș
Lacul Mierlei
Lacul Piroșca

Hotel Aluniș , Hotel Hefaistos
Hotel Bradet , Hotel Sovata Ensana Health
Spa, Hotel Ursina
Băi individuale sau la bazin cu ape
minerale sărate, Împachetări cu nămol
cald,
Termoterapie, Kinetoterapie
Electroterapie, Masoterapie
Climatoterapie, Inhalații, aerosoli
 Spitalul Sovata-Niraj, Agimed Srl –
servicii medicale de laborator,
Cabinet medical de familie (5)

Spauri și piscine de ex. Fabesca Hotel &
SPA (piscină cu apă sărată, cameră salină,)
Lacul de agrement Tineretului-Tivoli
Drumul Sării
Mocănița Sovata
Ferma de agrement, Trasee, Camping,
Parc de aventură, Călărie, Tir cu arcul,
Plimbare cu barca, Excursii, Închiriere
biciclete, ATV
Pârtie de schi - Aluniș

Muntele de sare
Vila Județului
Vila Bernady

Parcul Nicolae Bălcescu
Parcul Petőfi Sándor
Izvorul Maria
Biserica Ortodoxă
"Schimbarea La Față"
Turn Belvedere
Biserica reformată

Ideciu de Jos

Reumatism degenerativ,
reumatismul abarticular
Aparatul respirator-
bronșită cronică, astmul
bronșic
Neurastenii

Ape minerale cloruro-
sodice calcice,
magneziene, sulfuroase,
feruginoase
Nămol sapropelic

Nu există bază de tratament
Bai cu ape minerale
Climatoterapie
Ștrand cu bazin de apă minerală
 Cabinet medical de familie
(1),Farmacie (1)

O singură pensiune figurează pe pagina
primăriei

Biserica evanghelică
Cabana vânătoare Deleni,
Dealurile Cetățuie și Sănioara,
Monumentul eroilor din cele
două războaie mondiale

Sângeorgiu de Mureș

Afecțiuni ale sistemului
osteoarticular, Nervos,
cardiovascular și endocrin,
ale aparatului genital,
digestiv, respirator și reno-
urinar, afecțiuni
dermatologice,
otorinolaringologice,
neuropsihice,
reumatismale

Ape minerale clorurate,
sodice, iodurate,
hipotone, concentrate și
nămol mineral terapeutic

Apollo Wellness Club – personal calificat
pentru tratamente
Hidroterapie (Băi sărat), Împachetări cu
nămol,
Hidroterapie, Electroterapie, Aerosolii,
Kinetoterapie, Masoterapie
 Recuperare sportivă, Cabine medical
de familie, Cabinet de stomatologie ,
Farmacii (3)

Centru Spa, piscină exterioară și interioară
de apă dulce, sală de fitness din cadrul
Apollo Wellness Club
Pistă de biciclete

Castelul Mariaffi
Rezervația naturală „Stejarul
seculari de la Sângiorgiu de
Mureș”

Jabenița (Solovăstru)	Afecțiuni reumatismale, boli articulare	Ape cloruro-sodice (sărute) Nămol	Nu mai există bază de tratament Cabinet medical de familie (1), Farmacie (1)	-	Dealul Sânioara Pădurea seculară de goruni Mociar
Bazna	Afecțiuni reumatismale degenerative și abarticulare , Afecțiuni posttraumatice , Afecțiuni neurologice periferice, Afecțiuni ginecologice Afecțiuni asociate - ORL, endocrine, boli profesionale	Ape minerale clorurate sodice, iodurate, bromurate, concentrate, atermale, Nămolul terapeutic; Bioclimat de cruțare, slab excitant; aerosoli și hidroioni de iod și sodiu	Complex Balnear Expro Băi cu ape minerale Electroterapie, Kinetoterapie Masoterapie, Climatoterapie Cabinet Medical de familie, Farmacie-1	Complex balnear Dobsi – piscină cu apă sărată, sauna finlandeză și sala de fitness, masaj, închiriere de biciclete	Biserica fortificată Biserica evanghelică-luteran
Ocna Sibiului	Afecțiuni reumatismale cronice Afecțiuni inflamatorii ginecologice subacute și cronice Sterilitatea Afecțiuni respiratorii	Apele sărate – helietermie Lacul fără Fund Apa minerală a izvorului Horea Nămolul sapropelic Topoclimatul sedativ 16 lacuri folosite pentru băi	Complexul Balnear Ocna Sibiului Jasmin Complexul Balnear Ocna Sibiului Ștrand – personal calificat pentru tratamente Helioterapie, Băi parțiale cu vârtaj pentru membrele superioare și inferioare. Tratament cu nămol/parafină, termoterapie contrastantă, pulverizații colective. Masoterapie, Proceduri cu curenți de joasă/ medie/ înaltă frecvență, Cură de teren, Cabinete medicale de familie (2), Cabinet stomatologic(2), Farmacii (3)	Piscină Complex Balnear Jasmin Teren de sport multifuncțional Ștrand – camping, jacuzzi, saune,	Biserica reformată-calvină (1240) Biserica ortodoxă română ” Sfinții Arhangheli Mihail și Gavriil” Biserica ortodoxă română ”Schimbarea la față” din Căciulata
Miercurea Băi	Afecțiuni reumatismale	Ape minerale cloruro-sodice, bromurate, iodurate.	Complexul Miercurea Băi: Piscină cu apă sărată, , Hidroterapie - Supraveghere medicală Servicii de sănătate la Miercurea Sibiului	Complexul Miercurea Băi oferă piscină exterioară de apă dulce, masaj de relaxare, saună cazare (33 de camere Comfort Hotel).	Biserica luterană (evanghelică) fortificată Biserica greco-catolică din Miercurea Sibiului, Biserica evanghelică fortificată din Dobârca

ALB A	Băile Sărate (Ocna Mureș)	Afecțiuni reumatismale	Ape minerale cloruro- sodice	Baza de tratament în construcție Servicii de sănătate la Ocna Mureș	* Centru de agrement în construcție	-
----------	------------------------------	------------------------	---------------------------------	--	-------------------------------------	---

Așa cum reiese și din tabelul de mai sus, potențialul balneoturistic în Regiunea Centru este ridicat, caracterizat prin contraste puternice privind nivelul de dezvoltare al capitalizării potențialului și implicit, nivelul de dezvoltare al localităților. Ca și poli de competitivitate în turism balnear menționăm stațiunile Sovata, Covasna, Băile Tușnad, Predeal, Ocna Sibiului și Bazna, iar după finalizarea investițiilor din Borsec și Băile Sărate (Ocna Mureș) lista se va extinde. Localitățile emergente sunt: Sângeorgiu de Mureș, Balvanyos și Praid, unde cererea a depășit oferta. Conform articolelor și declarațiilor recente (2020) a reprezentanților autorităților, se pregătesc investiții în bază de tratament în Băile Rodbav și investiții în infrastructură de agrement la Băile Miercurea Ciuc. Ca și exemple de bună practică de valorificare a factorilor naturali de cură în mod sustenabil amintim Băile Csiszár (Balvanyos), Centrul de Tratament din Hătuica, Centrul de Tratament din Zsögöd, Băile Borșaros. În ceea ce privește **educația în domeniul sănătății**, nici o stațiune balneară nu deține școală postliceală sanitară⁷⁸.

Alte aspecte privind valorificarea resurselor balneare la nivelul Regiunii Centru

Valorificarea resurselor balneare se întâmplă prin baze de tratament, sanatorii, alte centre sanitare și prin îmbutelierea și comercializarea apei minerale sau de multe ori prin activități turistice. Cu toate că este greu de delimitat activitatea antreprenorială în balneoturism după coduri CAEN, mai jos sunt identificate codurile aferente diverselor activități economice conexe și numărul firmelor pe județe.

Spa-urile, băile comunale precum și saunele funcționează sub codul:

9604 - Activități de întreținere corporală | Total: 1283 de firme

Alba: 164, Brașov: 335, Covasna: 121, Harghita: 138, Mureș: 234, Sibiu: 291

Centrele de recuperare, medicină fizică și balneologie funcționează sub codurile Caen:

8622 - Activități de asistență medicală specializată | Total: 1108 de firme

Alba: 103, Brașov: 396, Covasna: 24, Harghita: 81, Mureș: 358, Sibiu: 249

8690 Alte activități referitoare la sănătatea umană, inclusiv masaj terapeutic

Total: 967 de firme

Alba: 115, Brașov: 354, Covasna: 23, Harghita: 114, Mureș: 245, Sibiu: 116

Servicii de agrement:

- **9329** - Alte activități recreative și distractive n.c.a. | Total: 1465 de firme

Alba: 189, Brașov: 461, Covasna: 66, Harghita: 133, Mureș: 305, Sibiu: 311

Diversitatea și volumul resurselor naturale balneare existente în regiune permit o abordare inter complementară cu alimentația și nutriția (ape medicinale, etc), fenomenul spa și wellness, și alte domenii prin care lanțul valoric prin complexitatea sa poate produce un impact social și economic considerabil la nivel local.

⁷ <https://www.louispasteur.ro/ro>

⁸ [Filiale Scoala FEG](#) | [Scoala FEG](#)

Printre produsele balneare autentice cu notorietate națională menționăm următoarele:

Apa Minerală
din Vâlcele

Apa Minerală
din Malnaș

Apă minerală
din Șugaș Băi

Sare
de Praid

Sare
de Bazna

Apele minerale îmbuteliate se găsesc în lanțurile de magazine naționale, mai puțin Aqua Telluris care până în 2019 avea propria platformă de vânzare, însă ocazional această apă cu efect terapeutic a fost comercializată și în lanțuri de magazine naționale de tip hipermarket. Sarea din Praid este comercializată prin intermediul diverselor firme de prelucrare/distribuție.

Este important de amintit faptul că cele 2 branduri de ape de minerale, Borsec și Biborțeni au un rol deosebit de important în promovarea stațiunilor și în nivelul de ocupare a comunității locale din localitățile respective.

Comercializarea apei minerale Borsec la nivel internațional

Sursă: <https://romaqua-group.ro/brands/borsec/>

2.3 Stadiul valorificării resurselor din perspectiva evoluției numărului de turiști, calitatea infrastructurii existente pentru serviciile de sănătate

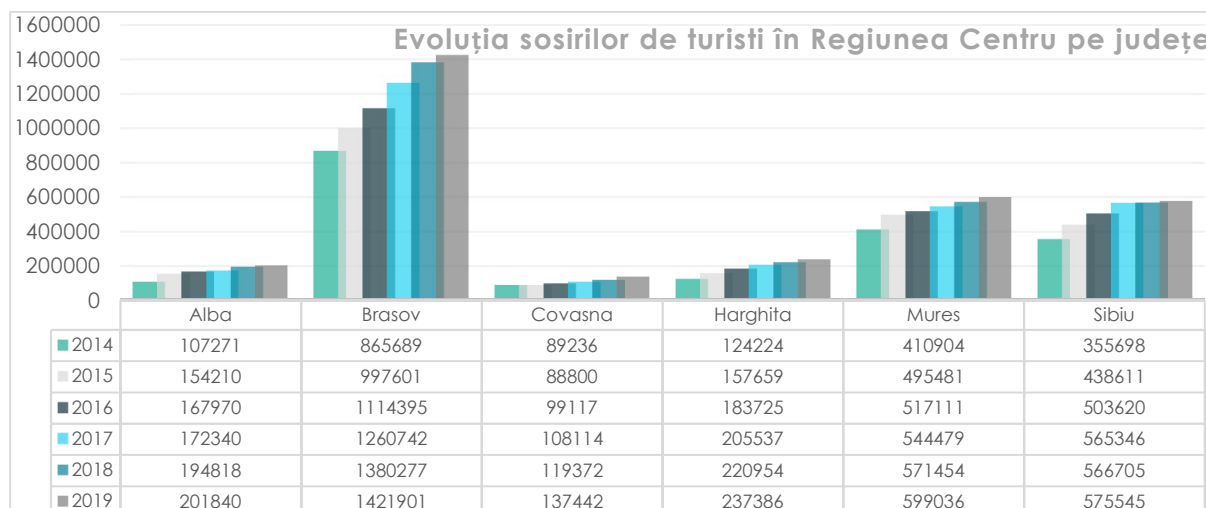
Turismul de sănătate reprezintă una dintre formele de turism care cunoaște un avânt deosebit. Valorificarea resurselor balneare prin turism poate asigura transformarea micro-destinațiilor în stimulatori de cerere, iar modul în care răspunde comunitatea locală la această cerere conturează o serie de manifestări de ordin economic și social. Din punct de vedere al atractivității turistice, Regiunea Centru se află pe primul loc la nivel național luând în considerare statisticile privind sosirile turiștilor în structuri de primire turistică cu funcțiuni de cazare turistică, cu o **creștere de 36%** în 2019 față de 2015.

Tabel 3. Numărul sosirilor de turiști în România pe regiuni

Regiuni de dezvoltare	Ani				
	Anul 2015	Anul 2016	Anul 2017	Anul 2018	Anul 2019
	Număr persoane				
TOTAL	9921874	11002522	12143346	12905131	13374943
Regiunea NORD-VEST	1140667	1316363	1581744	1721729	1766289
Regiunea CENTRU	2332362	2585938	2856558	3053580	3173150
Regiunea NORD-EST	939475	1084045	1187823	1257205	1352527
Regiunea SUD-EST	1347969	1506616	1642715	1802189	1898433
Regiunea SUD-MUNTENIA	852652	914141	974473	1036151	1084291
Regiunea BUCUREȘTI – ILFOV	1850857	2065012	2202877	2279165	2236650
Regiunea SUD-VEST OLTEA	582142	630446	736458	739486	791821
Regiunea VEST	875750	899961	960698	1015626	1071782

Sursă: INS România

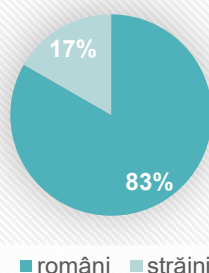
Din totalul sosirilor de turiști la nivelul țării, Regiunea Centru absoarbe 23%, iar acest indicator nu s-a schimbat în perioada de analiză. În ceea ce privește totalul sosirilor de turiști indiferent de țara de proveniență, observăm diferențe considerabile între județele regiunii, Covasna acoperind doar 4,3% din totalul sosirilor, pe când județul Brașov adună 44,8% în anul 2019.

Sursă: INS România

Ponderea turiștilor după proveniența acestora ne arată că internaționalizarea serviciilor este un aspect care trebuie dezvoltat, deoarece doar 17% din vizitatori sunt din afara țării.

Ponderea sosirilor de turisti români și străini în structuri de primire turistică

Sursă: INS România

Tabelul nr.4 Numărul turiștilor după proveniență. Ponderea turiștilor străini în totalul de sosiri pe județe.

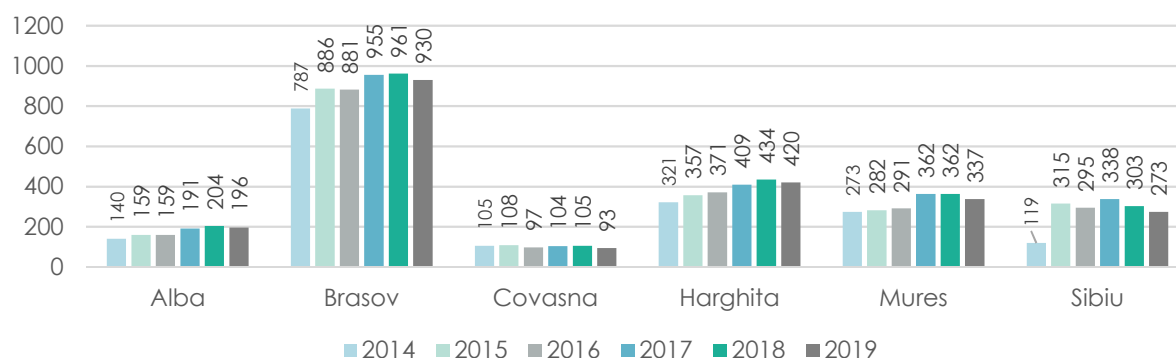
	2015			2019		
	Români	Străini	Ponderea turiștilor străini în totalul sosirilor	Români	Străini	Ponderea turiștilor străini în totalul sosirilor
Regiunea CENTRU	1901886	430476	18%	2645097	528053	17%
Alba	132317	21893	14%	172029	29811	15%
Brasov	839344	158257	16%	1230736	191165	13%
Covasna	79064	9736	11%	124896	12546	9%
Harghita	119630	38029	24%	183837	53549	23%
Mures	403460	92021	19%	513249	85787	14%
Sibiu	328071	110540	25%	420350	155195	27%

Sursă: INS România

36% din totalul turiștilor străini de la nivel regional a fost găzduit în județul Brașov, iar proporțional județul Sibiu are cea mai mare pondere de turiști străini (27% în 2019) raportat la totalul sosirilor de turiști în județ în anul de analiză.

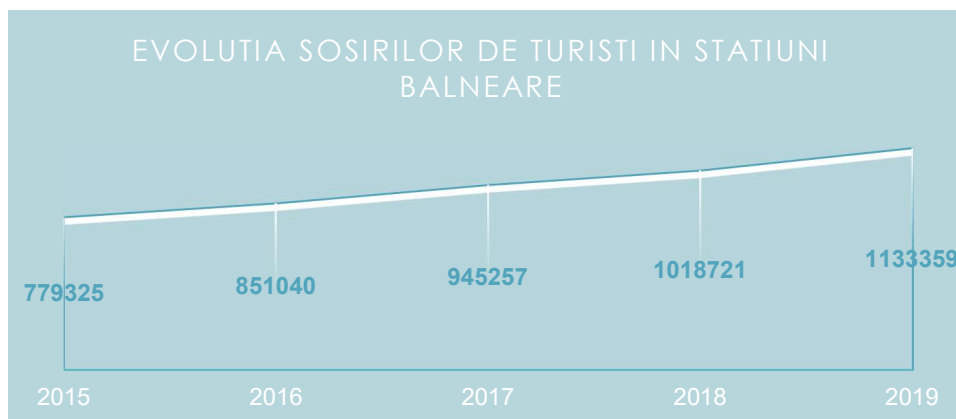
Dezvoltarea turismului este în strânsă legătură cu creșterea numărului structurilor de cazare iar acest număr a stagnat în ultimii 3 ani, sau chiar a prezentat o ușoară scădere. Este important de luat în considerare în același timp importanța îmbunătățirea/menținerii calității infrastructurii și serviciilor conexe. În anul 2019 apar în evidență 2249 de structuri de primire turistică la nivelul regiunii, 41% fiind amplasate în județul Brașov.

Numărul structurilor de primire turistică în Regiunea Centru pe județe

Sursă: INS România

Turismul balnear la nivelul țării a înregistrat creșteri considerabile în ultimii 5 ani, datorită faptului că s-a diversificat oferta cu servicii de spa și wellness. De asemenea, între sectorul de turism balnear și turism medical există suprapuneri.

Sursă: INS România

Conform statisticilor din ultimii ani, Regiunea Centru reușește să evolueze de la an la an în sectorul balnear iar performanța înregistrată atinge +50% în termeni de sosiri și +15% în termeni de înnoptări. (*Masterplanul actualizat - Strategia de Dezvoltare A Turismului Balnear 2019, capitolul Regiunea Centru*).

S-au luat în considerare cei mai importanți indicatori și informații turistice din stațiunile balneoclimatice, stațiunile turistice cu potențial balneoturistic (Sângeorgiu de Mureș) și câteva localități cu resurse balneare bogate, unde există date statistice publicate. În total, conform datelor publicate de Institutul Național de Statistică, am putut analiza 20 de localități, deși în unele cazuri este discutabilă reprezentativitatea datelor. De exemplu, în cazul stațiunii Șugaș Băi analizăm UAT-ul Sfântu Gheorghe, unde apar 15 structuri de primire turistică în anul 2019, însă în Băile Șugaș sunt doar 2 pensiuni și câteva cabane. Aceeași metodă se aplică și în cazul stațiunii Balványos – Turia, a stațiunilor Băile Miercurea Ciuc, Băile Jigodin și Harghita Băi care aparțin din punct de vedere administrativ orașului Miercurea Ciuc, în cazul localității Băile Homorod unde se analizează datele din Vlăhița, etc. În județul Brașov doar stațiunea Predeal figurează în baza de date al INS-ului și care nu reflectă neapărat nivelul de dezvoltare al stațiunii aparținătoare – Pârâul Rece. O mare parte a zonelor identificate cu potențial balnear nu apar în statistica națională privind activitatea turistică.

Tabel 5. Numărul structurilor de primire turistică
și numărul locurilor de cazare pe unitățile administrativ teritoriale cu potențial balnear

Județ	Localitate	Număr structuri de primire turistica				Evoluția 2014-2019 (%)	Număr locuri de cazare				Evoluția 2014-2019 (%)
		2014	2015	2018	2019		2014	2015	2018	2019	
Alba	TOTAL / județ	140	159	204	196	40%	3858	4585	5278	5218	35%
	Ocna Mureș	1	1	1	1	0%	10	10	10	10	0%
Brașov	TOTAL / județ	787	886	961	930	18%	26145	28616	29832	29438	13%
	Predeal	134	151	157	149	11%	4828	5352	5517	5356	11%
	Homorod	:	1	1	1		:	32	32	16	-50%

Covasna	TOTAL / județ	105	108	105	93	-11%	5552	5582	4647	4445	-20%
	Covasna	17	17	18	16	-6%	2278	2308	2282	2251	-1%
	Sfântu Gheorghe	16	18	16	15	-6%	441	482	459	412	-7%
	Turia	7	7	8	8	14%	378	378	386	369	-2%
	Baraolt (Biborteni)	1	2	2	3	200%	26	48	57	43	65%
	Vâlcele	:	:	0	1	:	0	0	0	16	:
	Malnas	1	1	1	1	0%	9	10	16	16	78%
	Bățani	1	1	0	2	100%	6	8	0	49	717%
Harghita	Total / județ	321	357	434	420	31%	8045	8547	8889	9252	15%
	Miercurea Ciuc	29	30	27	29	0%	1132	1098	984	1020	-10%
	Băile Tușnad	24	26	24	25	4%	1179	1259	1211	1220	3%
	Borsec	23	27	23	27	17%	579	649	565	680	17%
	Vlăhița	11	11	11	13	18%	491	465	429	510	4%
	Praid	48	58	58	64	33%	757	908	969	1018	34%
	Voșlăbeni	22	22	17	41	86%	329	283	243	291	-12%
	Toplița	9	11	11	13	44%	144	214	267	299	108%
	Sântimbru	:	:	2	2	:	:	:	28	28	:
	Odorheiu Secuiesc (Baile Seiche)	26	27	28	25	-4%	562	531	563	521	-7%
Mureș	Bilbor	:	:	1	1	:	:	:	18	18	:
	Total / județ	272	282	362	337	24%	10450	11096	11686	10801	3%
	Sovata	74	81	136	129	74%	3725	3813	3958	3308	-11%
	Sângeorgiu de Mureș	5	4	5	5	0%	220	186	204	232	5%
Sibiu	Ideciu de Jos	1	1	1	1	0%	18	18	16	16	-11%
	Total / județ	119	315	303	273	129%	6547	10473	10364	9958	52%
	Ocna Sibiului	6	13	14	13	117%	406	447	512	491	21%
Bazna	Bazna	3	6	7	8	167%	152	250	274	389	156%

Sursă: INS România

În majoritatea localităților există o creștere semnificativă a numărului unităților de cazare între 2014-2019 și a locurilor de cazare, cu anumite excepții. În cazul stațiunilor cu peste 100 de structuri de primire turistică o scădere de 5% între anii 2018 - 2019 poate să însemne 161 de locuri de cazare în minus – stațiunea Predeal. O creștere considerabilă observăm la localitatea Voșlăbeni din județul Harghita, unde au fost declarate în 2019 cu 24 de entități de cazare mai mult față de 2018, iar numărul locurilor a crescut cu doar 48. În localitatea Praid, 6 noi entități de cazare au fost create și doar 49 locuri noi de cazare, ceea ce reprezintă o creștere de 5% a capacității. Un alt exemplu pozitiv din Județul Harghita este creșterea numărului de structuri de primire turistică în cadrul stațiunii Borsec (4 entități noi față de 2014) care oferă în total 115 locuri noi. Stațiunea Covasna a pierdut 31 de locuri, ceea ce reprezintă o diminuare de 1% a capacității de primire.

În acest tabel putem observa inclusiv importanța stațiunilor în oferta județeană de cazare. De exemplu în cazul județului Brașov, 18% din totalul numărului de locuri în structuri de primire turistică, reprezintă cazările din Predeal, iar în cazul județului Mureș din totalul locurilor de cazare existente **30% se regăsesc la Sovata** în anul 2019.

Investițiile în modernizarea și dezvoltarea de noi structuri de primire turistică precum și în amenajarea infrastructurii de acces și recreere și creșterea atractivității turistice în stațiunile turistice, inclusiv cele balneoclimatice, au fost realizate din finanțările alocate prin Programul Operațional Regional 2007-2013 și 2014-2020, au avut un aport important la creșterea numărului de sosiri și a numărului de înnoptări în perioada analizată.

Tabel 6. Numărul sosirilor și al înnoptărilor în UAT-uri cu resurse balneare

	Numărul sosirilor în structuri de primire turistică				Evoluția 2014-2019 (%)	Numărul înnoptărilor				Evoluția 2014-2019 (%)
	2014	2015	2018	2019		2014	2015	2018	2019	
Total județul Alba	107271	154210	194818	201840	88%	217863	312762	364474	370750	70%
Ocna Mureș	159	200	156	246	55%	350	507	236	830	137%
Total județul Brașov	865689	997601	1380277	1421901	64%	1781818	2060959	2709102	2803759	57%
Predeal	148699	179101	228349	221870	49%	312915	376470	484187	483895	55%
Homorod	:	106	16	126	19%	:	119	16	290	144%
Total județul Covasna	89236	88800	119372	137442	54%	483643	481600	544129	604831	25%
Covasna	39603	39844	51881	58259	47%	372523	366330	394140	427300	15%
Sfântu Gheorghe	18353	16785	15549	15646	-15%	38195	37093	28070	31569	-17%
Turia	10612	10849	23703	30763	190%	27073	27013	52444	66554	146%
Baraolt (Biborteni)	656	871	1174	1058	61%	2420	2717	4670	3587	48%
Bățani	:	:	257	552	:	:	:	800	2228	:
Malnas	610	:	71	223	-63%	1065	:	156	300	-72%
Total județul Harghita	124224	157659	220954	237386	91%	329750	417129	496118	530988	61%
Miercurea Ciuc	30813	42171	47794	49316	60%	57867	81518	85750	85137	47%
Băile Tușnad	23285	31260	41146	42451	82%	122670	140422	130630	130477	6%
Borsec	3800	4990	9780	7318	93%	7243	14331	20842	16764	131%
Vlăhița	3974	4403	4614	5336	34%	11970	13176	12309	12748	6%
Praid	11521	13451	25055	31544	174%	25839	36059	62239	78441	204%
Toplița	896	3662	8495	9042	909%	1765	6812	3740	15207	762%
Voșlăbeni	2312	728	854	833	-64%	5349	1687	2608	2282	-57%
Sântimbru	:	:	417	879	:	:	:	1143	2154	:
Bilbor	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:
Total județul Mureș	410904	495481	571454	599036	46%	850281	1028643	1061998	1164244	37%
Sovata	94512	105359	123740	134842	43%	334416	384193	386070	420638	26%
Sângeorgiu de Mureș	23911	26069	31358	37335	56%	49983	48955	59623	76950	54%

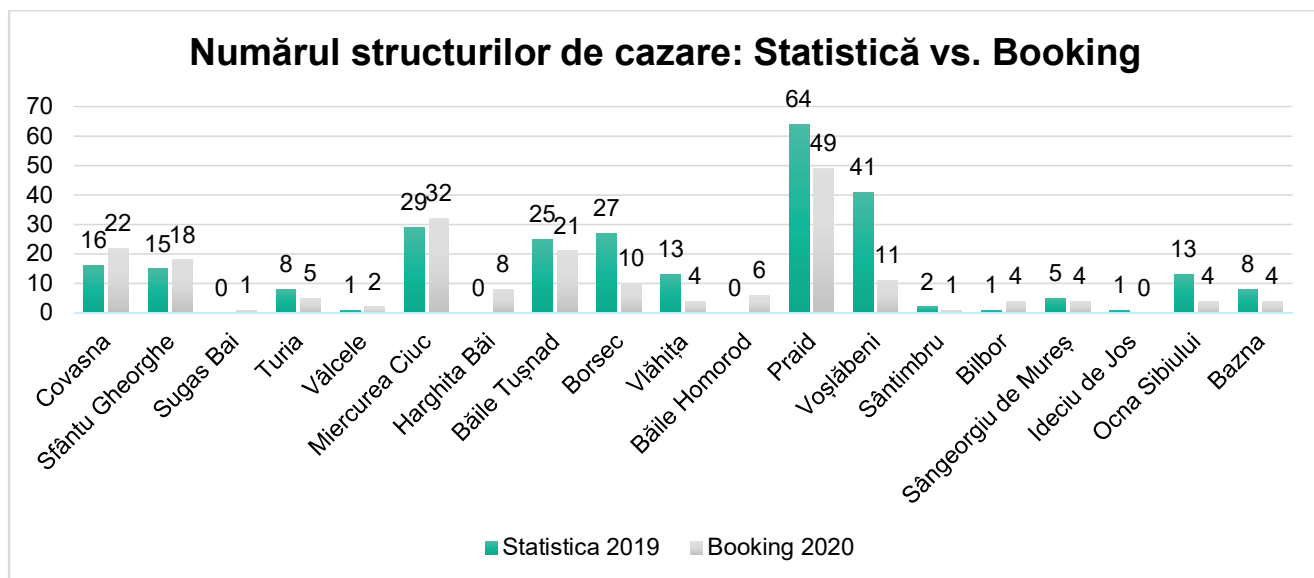
Ideciu de Jos	362	203	41	14	-96%	389	528	110	28	-93%
Total județul Sibiu	355698	438611	566705	575545	62%	581505	740946	905336	969147	67%
Ocna Sibiului	2175	6813	7504	8726	301%	7798	17649	17947	22161	184%
Bazna	5546	7118	13645	18982	242%	11791	13517	32624	42348	259%

Sursă: INS România

Conform datelor de mai sus, odată cu creșterea capacității de cazare a crescut și atractivitatea entităților. Unitățile de cazare au înregistrat în 2019, sosiri și înnoptări record față de anul 2014. De exemplu în Toplița s-au înregistrat de 10 ori mai multe sosiri ale turiștilor decât în anul 2014.

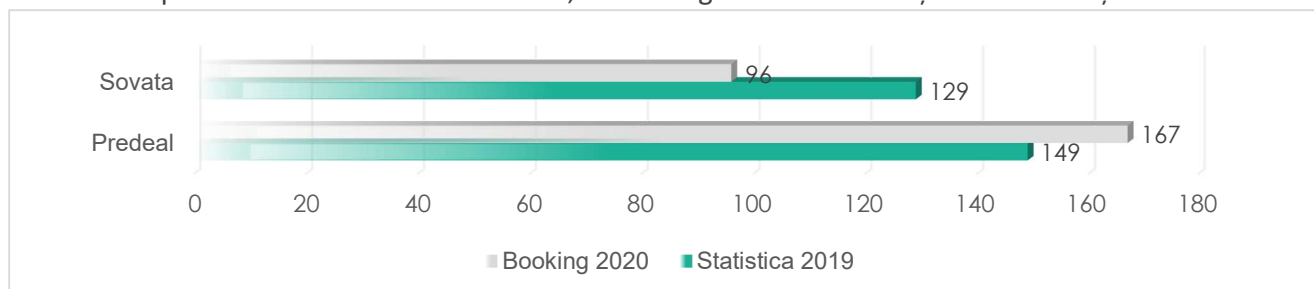
Deși complexul balnear din Băile Sărate nu este finalizat, vedem o creștere considerabilă nu numai a sosirilor în unitățile de cazare din localitatea Ocna Mureș, dar mai ales a înnoptărilor ceea ce înseamnă că a avut loc o reorientare a ofertei turistice focusându-se pe șederi de mai multe zile. În cazul stațiunii Predeal a scăzut atât numărul locurilor de cazare cât și numărul sosirilor în 2019 față de 2018, dar acest fapt nu a influențat numărul înnoptărilor. La nivelul județului Covasna cea mai impresionantă creștere de sosiri o putem observa în localitatea Turia – Balványos, unde în 2014 au înregistrat 10612 de sosiri de turiști și 30763 în 2019. Dacă ne referim la ultimii 3 ani, per total vedem o creștere cu 15%, ceea ce se datorează în primul rând strategiei implementate de asociația de dezvoltare turistică din Covasna a cărei componentă organică a fost măsura numită “influencer marketing”. În ceea ce privește județul Harghita, o creștere remarcabilă a sosirilor a avut loc în localitatea rurală Sântimbru unde s-au dublat numărul de sosiri, iar în Praid lansarea de noi servicii de cazare a produs o creștere de 26% a sosirilor și a înnoptărilor între 2018-2019, iar capacitatea aproape că s-a triplat în ultimii 6 ani. Deși în localitatea Borsec a fost extins portofoliul de cazare, numărul sosirilor a înregistrat o scădere de 25%, care a afectat și numărul înnoptărilor. În județul Mureș trebuie evidențiat faptul că în localitatea Sovata creșterea ponderată de “doar” 9% între 2018 și 2019 înseamnă 134842 de sosiri conform evidenței statistice, ceea ce reprezintă o puternică presiune antropică asupra stațiunii, mai ales în ceea ce privește natura. Sângeorgiu de Mureș, de când a obținut statutul de stațiune turistică, înregistrează creșteri constante în ceea ce privește activitatea turistică. Ideciu de Jos, în ciuda factorilor naturali terapeutici existenți, nu reușește să valorifice în mod viabil. Stațiunile județului Sibiu s-au remarcat prin creșteri importante ale sosirilor de persoane în scopuri turistice, peste 5000 mai multe sosiri în localitatea Bazna în 2019 față de 2018 și 1200 în cazul orașului Ocna Sibiului. Conform datelor din tabelul de mai sus localitățile care se află în declin din punct de vedere turistic, sunt: Malnaș, Voșlăbeni și Ideciu de Jos.

Cu scopul evaluării prezenței ofertanților de cazare în mediul online, am căutat după localități/stațiuni posibilitățile de cazare pe cea mai folosită platformă de rezervare în România și am comparat numărul structurilor de primire turistică afișate pe platformă cu numărul lor din statistica națională oficială. În cele mai multe cazuri diferența este nesemnificativă și poate fi explicată prin deschiderea/închiderea anumitor structuri de cazare între perioadele de analiză. Sunt și cazuri când observăm o prezență slabă, de exemplu în cazul stațiunii Ocna Sibiului, unde din 13 unități doar 4 sunt accesibile folosind acest instrument online. Un alt fenomen interesant este apariția cazărilor după zone turistice, și nu după unități administrative teritoriale, cum este Harghita Băi cu 8 structuri publicate, Băile Homorod cu 6 sau Băile Șugaș unde există o singură pensiune afișată.

Sursă: INS România și Booking.com

Reprezentarea grafică de mai jos arată că în cazul stațiunii Sovata doar 74% din agenții economici de cazare își promovează businessul pe această platformă de rezervare, 33 de entități aleg alte metode de a se prezenta și de a atrage turiștii. În cazul stațiunii Predeal însă apar mai multe structuri de primire turistică în mediul online, care nu figurează în evidența statistică națională.

Sursă: INS România și Booking.com

Pagini web de prezentare a stațiunilor/localităților cu potențial balnear și informații utile despre balneologie și balneoturism:

Național

- www.inrmfb.ro/consultanță
- www.bioclima.ro
- www.romanian-spas.ro
- www.desprespa.ro
- www.turismbalneo.ro
- www.tratamentbalnear.ro
- www.balneomeditica.ro
- www.tbrcm.ro
- www.contur-travel.ro/harta-balneo

Regional

- www.clusterbalneo.ro
- www.balneologietransilvania.ro
- www.7minuni-transilvania.ro
- www.virtualisszekelyfold.ro (prezentări 360°)
- www.visittransilvania.ro

Pagini de prezentare județene și locale:

• www.visitcovasna.ro	• www.visittusnad.ro	• www.ocnasibiului.eu
• www.visittharghita.ro	• www.visitsovata.ro	• www.bazna.ro
• www.visit-mures.ro	• www.baileharghita.ro	• www.predeal.ro
• www.visitborsec.ro	• www.tinutulsarii.ro	

2.4 Politicile naționale sau locale care favorizează accesul la servicii de prevenție și tratament în stațiunile balneare

Nivel Național

Bilete de tratament prin Casa Națională de Asigurări de Sănătate (CNAS) Legea 95/2006, privind reforma în domeniul sănătății - Titlul VIII "Asigurările sociale de sănătate", republicată, cu modificările și complementările ulterioare.

Politica are relevanță asupra domeniului balneo-climateric; legea stipulează în mod expres că asigurații au dreptul să beneficieze de tratament fizioterapeutic și de recuperare și să beneficieze de pachetul de servicii din Fondul național unic de asigurări sociale de sănătate care prevede obligația caselor de asigurări de sănătate să încheie cu furnizorii de servicii medicale autorizați și evaluați conform prevederilor legale în vigoare contracte pentru furnizarea de servicii și pentru plata acestora, urmărind realizarea echilibrului financiar. Activitatea medicală de recuperare se asigură prin unități medicale de specialitate cu personalitate juridică, secții, compartimente și laboratoare de recuperare, unități ambulatorii de recuperare, publice sau private, precum și prin societăți de turism balnear și de recuperare. Criteriile de eliberare a biletelor de trimitere pentru tratament de medicină fizică și de reabilitare au în vedere patologia specifică și afecțiunile asociate ale asiguratului cu specificul de tratament balnear.

În același timp, din OUG nr. 158/2005 - legislația specifică care reglementează concediile și indemnizațiile de asigurări sociale de sănătate prevede facilitatea prin care persoanele asigurate în sistemul asigurărilor sociale de sănătate au acces la servicii medicale pe diferite paliere de asistență medicală, în funcție de necesități, cu respectarea condițiilor de acordare ale acestora, reglementate prin actele normative aplicabile acestui sistem. Totodată, pentru a beneficia de servicii medicale decontate din Fond, este necesar ca asiguratul să se adreseze furnizorilor de servicii medicale aflați în relații contractuale cu casele de asigurări de sănătate.

Casa Națională de Pensii Publice (CNPP) contractează locuri la tratament balnear, la începutul fiecărui an, în limita fondurilor aprobate prin bugetul asigurărilor sociale de stat și repartizează

numărul total de bilete de tratament pentru fiecare casă județeană de pensii în funcție de numărul total de potențiali beneficiari (asigurați și pensionari) și în funcție de valorificările din anii precedenți. Conform prevederilor Legii nr. 263/2010, locurile de tratament balnear se asigură în unitățile de tratament din proprietatea Societății Comerciale de Tratament Balnear și Recuperare a Capacității de Muncă T.B.R.C.M. – S.A, în număr de 13 la nivelul țării și, în completare, prin contracte încheiate, potrivit legii, cu alte unități de profil.

Asigurarea serviciilor de tratament balnear, cazare și masă în regim de pensiune pentru beneficiarii biletelor de tratament balnear eliberate de Casa Națională de Pensii Publice se realizează în structuri de cazare și alimentație publică clasificate de instituția publică centrală de resort și în baze de tratament autorizate din punct de vedere medico-balnear pentru valorificarea factorilor sanogeni de cură de către Ministerul Sănătății, obligatoriu amplasate în stațiuni turistice, balneare, climatice sau balneoclimaterice de interes național sau interes local recunoscute legal. *(Sursă: Strategia pentru dezvoltarea turismului balnear și pagina oficială CNPP)*

Nivel Județean

La nivel local, Strategiile de dezvoltare județene stau la baza susținerii turismului balnear și a facilitării accesului la tratamente balneare. Fiecare județ în parte și-a propus ca prioritate problematica pădurilor, sănătatea și turismul. Măsurile concrete incluse în strategiile de dezvoltare județene în perioada 2015-2020 se regăsesc în Anexa 3.

Cea mai recentă și actuală acțiune privind favorizarea accesului persoanelor la servicii turistice în contextul pandemiei este programul **Safe Place Covasna**.

Asociația pentru Dezvoltarea Turismului în Județul Covasna cu scopul sprijinirii relansării și normalizării turismului a lansat în luna mai 2020 programul “Visit Covasna Safe Place”, prin care acordă hotelierilor și restaurantelor din județul Covasna certificarea “COVID Safe Place”. Reprezentanții “Visit Covasna” vizitează toate unitățile care planifică reluarea activității turistice, iar cele care au introdus diverse măsuri de protecție și siguranță împotriva răspândirii epidemiei vor fi certificate și marcate cu logo-ul “Visit Covasna Safe Place”. Aceste măsuri sunt adiacente celor propuse de Guvern, iar dobândirea statutului de unitate de cazare “Visit Covasna Safe Place” nu scutește respectivii prestatori de servicii de a aplica și reglementările impuse de lege. Prin aceste măsuri suplimentare pe care unitățile de cazare din județul Covasna sunt sfătuite să le implementeze, se contribuie la desfășurarea concediilor turiștilor în condiții optime de siguranță și confort, dar și la păstrarea sănătății personalului angajat. Printre măsurile suplimentare de siguranță care au fost propuse unităților de cazare din județul Covasna care doresc să obțină certificatul de siguranță “Visit Covasna Safe Place” sunt incluse și: utilizarea parțială a capacității de ocupare, completarea online a formularului de check-in, amplasarea covorașelor dezinfectante, măsurarea temperaturii corporale la sosire sau la intrarea în spațiile wellness, amplasarea dezinfectanților pentru mâini, purtarea de măști și mănuși, dezinfectare frecventă în spațiile comune, aerisire la intervale scurte de timp, atenție sporită la dezinfectarea frecventă a spațiilor comune, oferirea posibilității de a servi masa în regim de room-service și respectarea distanței sociale de 1,5 metri.

2.5 Politicile naționale/regionale care au sprijinit și sprijină dezvoltarea balneologiei și impactul acestora asupra valorificării resurselor balneare

Cadru legislativ

Ordonanța Guvernului nr. 109/2000 și Legea nr. 343/2002 - baza legală pentru existența și funcționarea stațiunilor balneare și balneoclimatice

Hotărârea de Guvern nr. 1154/2004 – „Norme tehnice unitare pentru realizarea documentațiilor complexe de atestare a funcționării stațiunilor balneare, climatice și balneoclimatice și de organizare a întregii activități de utilizare a factorilor naturali”

HOTARÂRE Nr. 1208 din 14 octombrie 2003 și Legea minelor nr. 85 / 2003 – baza legală pentru exploatarea resurselor minerale

LEGE Nr. 107 din 25 septembrie 1996 - Legea apelor Art. 2 conservarea, dezvoltarea și protecția resurselor de apă, precum și asigurarea unei curgeri libere a apelor; b) protecția împotriva oricărei forme de poluare și de modificare a caracteristicilor resurselor de apă, a malurilor și albiilor sau cuvetelor acestora;

HOTARÂRE Nr. 101 din 3 aprilie 1997 pentru aprobarea Normelor speciale privind caracterul și mărimea zonelor de protecție sanitară – Art. 2 persoanele fizice și juridice care exploatează surse, construcții și instalații centrale de alimentare cu apa potabilă sau de ape minerale utilizate pentru cura internă vor lua măsuri de protecție sanitară a acestor surse, construcții și instalații, în conformitate cu prevederile prezentelor norme, în scopul prevenirii pericolului de alterare a calității acestor ape.

Politici naționale și regionale

Programul Operațional Regional (POR) este un document strategic de programare elaborat de România, în calitate de stat membru al Uniunii Europene, și aprobat de Comisia Europeană, prin care este stabilită o strategie de dezvoltare regională. Acest obiectiv se realizează printr-o alocare diferențiată a fondurilor pe regiuni, în funcție de gradul de dezvoltare a acestora și printr-o strânsă corelare cu acțiunile realizate în cadrul Programelor Operaționale Sectoriale.

În cadrul **Programului Operațional Regional 2007-2013** prin Axa Prioritară 5 - Dezvoltarea durabilă și promovarea turismului, domeniul major de intervenție 5.2 - Crearea, dezvoltarea, modernizarea infrastructurii de turism pentru valorificarea resurselor naturale și creșterii calității serviciilor turistice au fost reabilitate mai multe stațiuni/localități cu potențial balnear precum Șugaș Băi, Harghita Băi, Biborțeni-Baraolt și Borsec. Programul a sprijinit modernizarea unităților de cazare și diversificarea serviciilor turistice.

Programului Operațional Regional 2014-2020 a continuat sprijinirea dezvoltării turismului balnear prin Axa 7 – Diversificarea economiilor locale prin dezvoltarea durabilă a turismului, domeniul major de intervenție 7.1 Sprijinirea unei creșteri favorabile ocupării forței de muncă, prin dezvoltarea potențialului endogen ca parte a unei strategii teritoriale pentru anumite zone precum și sporirea accesibilității și dezvoltarea resurselor naturale și culturale specifice.

Strategia de Specializare Inteligentă a Regiunii Centru

Viziunea Strategiei regionale de specializare inteligentă împărtășește principiile asumate de către partenerii regionali și este în același timp în deplină concordanță cu cele trei priorități statuate la

nivel european prin Strategia Europa 2020: „Regiunea Centru construiește inovativ o economie bazată pe cunoaștere și grijă față de mediul înconjurător, prin participarea activă a locuitorilor săi, respectând principiile cooperării și parteneriatului și valorificând atuurile economice și sociale și specificul său regional”. În cadrul acestei strategii turismul balnear este identificat ca domeniu prioritar regional.

Strategia pentru dezvoltarea turismului balnear (Masterplanul actualizat) adoptată prin Hotărârea nr. 571/2019

Strategia este un act normativ în vigoare din 27 august 2019 care aprobă principalele obiective care trebuie realizate pentru dezvoltarea turismului balnear. Printre obiectivele prevăzute în această strategie se numără sprijinirea dezvoltării turismului medical, dar și al celui de tip wellness, precum și promovarea ofertei turistice balneare. Documentul are 4 teme majore de lucru:

- Implementarea unui demers inovant și a unui parteneriat public-privat
- Sprijinirea dezvoltării turismului de sănătate
- poziționare inovantă pe un nou produs «turismul balnear verde»
- Dezvoltarea curelor în sectorul luptei împotriva îmbătrânirii

Programul "Stațiuni balneare", aprobat prin Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 114/2018

Obiectivul principal al programului îl constituie stimularea dezvoltării infrastructurii în localități și arealele definite ca stațiuni balneare sau balneoclimaterice în vederea implementării de soluții terapeutice inovatoare pentru un spectru larg de afecțiuni, încurajarea autorităților locale și operatorilor economici de a investi în unitățile medico-balneare și de recuperare, indiferent de statutul juridic și de subordonarea acestora, crearea/ modernizarea infrastructurilor conexe de utilitate publică, crearea de noi locuri de muncă, calificarea și profesionalizarea personalului ce activează în domeniu. Schema de minimis constă în acordarea unui ajutor nerambursabil, respectiv grant, în proporție de 50% din valoarea cheltuielilor eligibile și se acordă până la maximum 200.000 euro, pentru cheltuielile ce vizează activități economice. Doar localitățile prevăzute în Hotărârea Guvernului nr. 1016/2011 cu compeltările ulterioare privind acordarea statutului de stațiune balneară și balneoclimatică pentru unele localități și areale care dispun de factori naturali de cură, cu modificările și actualizările ulterioare pot beneficia de această finanțare. Programul este implementat de către Comisia Națională de Strategie și Prognoză cu un buget anual de 130 de milioane de euro. Prin implementarea Programului se estimează acordarea de ajutor de minimis unui număr de minimum 650 de beneficiari.

Agenda 2030 pentru dezvoltare durabilă. România s-a alăturat liderilor celor 193 state membre ale ONU la Summit-ul privind dezvoltarea, din septembrie 2015, adoptând Agenda 2030 pentru dezvoltare durabilă, un program de acțiune globală în domeniul dezvoltării cu un caracter universal și care promovează echilibrul între cele trei dimensiuni ale dezvoltării durabile – economic, social și de mediu. Pentru prima oară, acțiunile vizează în egală măsură statele dezvoltate și cele aflate în curs de dezvoltare. Agenda 2030 cuprinde cele 17 Obiective de Dezvoltare Durabilă (ODD), reunite informal și sub denumirea de Obiective Globale. Prin intermediul Obiectivelor Globale, se stabilește o agendă de acțiune ambițioasă pentru următorii 15 ani în vederea eradicării sărăciei extreme, combaterii inegalităților și a injustiției și protejării planetei până în 2030. Cele 17 Obiective sunt: Fără sărăcie, Foamete „zero”, Sănătate și bunăstare, Educație de calitate, Egalitate de gen, Apă curată și salubritate, Energie curată și la prețuri accesibile, Muncă decentă și creștere economică, Industrie, inovație și infrastructură, Inegalități reduse,

Orașe și comunități durabile, Consum și producție responsabilă, Acțiune climatică, Viață acvatică, Viață terestră, Pace, justiție și instituții eficiente, Parteneriate pentru realizarea obiectivelor.

2.6 Programe de formare în turismul Balnear

Conform Strategiei de Dezvoltare a Turismului Balnear (*Masterplanul actualizat în 2019*) mai puțin de jumătate dintre angajații din sectorul balnear au o pregătire de specialitate în domeniul turismului. Formarea profesională a devenit esențială odată cu modernizarea bazelor de tratament și au fost identificate noi competențe necesare în conformitate cu introducerea noilor tehnologii de valorificare a resurselor balneare (echipamente, proceduri) și a soluțiilor digitale în domeniul turismului. În majoritatea cazurilor, la nivel național, **formarea este derulată în cadrul unor proiecte finanțate** din fonduri europene. *“Conținutul acestor cursuri rămâne însă problematic, având în vedere nevoia de evaluare concretă și la zi a stării curente a bazei de tratament și a serviciilor prestate în cadrul acesteia. De asemenea, nu s-a reușit atragerea învățământului preuniversitar și universitar în domeniul industriei de ospitalitate într-un demers de actualizare a curriculei specifice, element foarte important în direcția asigurării unei formări profesionale adecvate unor servicii balneare moderne și competitive.”* (Masterplanul actualizat, 2019). În ceea ce privește serviciile de educație în domeniul sanitar, în nici o stațiune/localitate cu potențial balnear analizate nu au fost găsite informații privind existența postlicealelor sanitare. Postlicele sanitare există în următoarele localități din Regiunea Centru: Alba Iulia, Brașov, Sibiu, Miercurea-Ciuc, Târgu Mureș⁹.

Următoarele oportunități de formare și specializare în domeniul balnear există în momentul de față:

Balneo-climatologie. În 2020 Asociația Română de Balneologie (ARB) a publicat desfășurarea Cursului Online de **Balneo-climatologie** în limba română (1 semestru) și engleză (4 semestre) în cadrul programului **“Școala Balneară”**. Programul a fost lansat în 2016 cu următorul portofoliu de cursuri acreditate:

Asistent personal al persoanei cu handicap grav	Cameristă
Mediator sanitar	Agent de turism
Formator	Tehnician maseur
Animator centre de vacanță	Infirmieră
	Ospătar

Spa & Wellness Management. În 2020 s-a lansat Cursul online de spa și wellness management coordonat de Larisa Marinică, specialist spa și trainer internațional. Acest curs se adresează profesioniștilor spa, managerilor de spa, terapeuților spa care doresc să progreseze în cariera lor sau personalului interesat să stăpânească marketing, vânzări, finanțe, leadership, resurse umane, servicii pentru clienți sau de planificare de afaceri în industria spa și wellness.

O altă oportunitate de dezvoltare profesională în domeniu îl constituie **Programul de Mentorat**¹⁰ gratuit Spa & Balneo Romania, derulat de asociația Despre Spa, adresat managerilor de spa. Programul face parte din inițiativa internațională lansată de Global Wellness Institute.

⁹ <http://www.scoalafeg.ro/scoala-postliceala/>

¹⁰ <https://desprespa.ro/18/art-spa-business/program-de-mentorat-in-spa-gratuit/>

Aqua Sommelier. Federația Națională a Degustătorilor Autorizați (FNDA) a lansat cursul de formare profesională “Aqua Sommelier”, și a publicat, în premieră în România, “Manualul degustătorului de apă minerală”. Acesta este structurat pe două direcții principale – “Ape minerale naturale” și “Când, cum și de ce degustăm apa”.

Alte informații legate de formarea profesională în turismul balnear

În 2019 în cadrul Conferinței Naționale de Balneologie și Recuperare Medicală, Autoritatea Națională pentru Formare Profesională Inițială în Sistem Dual a prezentat oferta și inițiativa unei colaborări pe termen lung între A.N.F.P.I.S.D.R., Ministerul Sănătății, Autoritățile locale și Administrațiile locale din stațiunile cu potențial balnear privind desfășurarea programelor de formare adaptate la nevoile reale ale actorilor în ceea ce privește personalul calificat¹¹.

Lucrează în turismul balnear!

În perioada 2010-2013 Organizația Patronală a Turismului Balnear din România împreună cu firma Formare Managerială în Turism (Brașov) a derulat proiectul „Calificarea în turismul balnear – o șansă pentru viitor!” Proiectul s-a adresat angajaților, cu următoarele obiective: promovarea accesului la programe de calificare și recalificare în turismul balnear, promovarea beneficiilor participării la aceste programe, precum și dezvoltarea și diversificarea ofertelor de Formare Profesională Continuă, adaptate noilor cerințe de piață. În cadrul proiectului au fost consiliați și orientați profesional 4.000 angajați, dintre care 2000 au fost calificați în 13 meserii: bucătar, tehnician nutriționist, tehnician în gastronomie, cofetar-patisier, ospătar, administrator pensiune, cameristă, tehnician în hotelărie, agent – ghid de turism, organizator de conferințe, congrese, târguri și expoziții, băieș, nămol, tehnician maseur.

În Regiunea Centru am identificat 2 entități care organizează în mod permanent cursuri de formare profesională de „băieș” (cod COR 532101) și „nămol” (cod COR 532106): compania Formare Managerială în Turism și Fundația pentru Formare Profesională și Învățământ Preuniversitar – Viitor, a cărui program de evaluare a competențelor profesionale este conceput special pentru persoanele care cunosc meseria de băieș dar nu dețin un act care să dovedească acest lucru. Certificatul de competențe profesionale este emis de A.N.C. (Autoritatea Națională pentru Calificări) și este recunoscut la nivel național de către Ministerul Muncii și Ministerul Educației, în baza Ordonanței Guvernului nr. 129/2000.

În Clasificarea Ocupațiilor din România apare ocupația “Șef unitate balneoclimaterică” (cod COR 141103), pentru această ocupație specifică nu am găsit furnizori de formare profesională.

2.7 Organizațiile din domeniul educației, cercetării, inovării care sprijină activitatea de CDI în domeniul balnear. Rolul clusterului balnear.

Regiunea Centru are o rețea academică și educațională bine dezvoltată, care include în portofoliu programe de studii de specializare în domeniul balneologiei în cadrul facultăților de medicină.

¹¹ <http://anfpisdr.gov.ro/w/autoritatea-nationala-pentru-formare-profesionala-initiala-in-sistem-dual-prin-vicepresedintele-graziela-elena-vajiala-a-participat-la-conferinta-nationala-de-balneologie-si-recuperare-medicala-organi/>

Conform precizărilor cadrelor didactice, numărul studenților scade de an la an la specializarea de Balneo - fiziokinetoterapie și recuperare.

Pe de altă parte, există și facultăți pentru pregătirea specialiștilor în turism. Au fost introduse recent specializări de tip inginerie și management în acest domeniu, lansat prima dată în Regiunea Centru în cadrul Universității Transilvania din Brașov.

Instituții de învățământ universitar – balneologie

Tabel 7. Instituții de învățământ universitar în balneologie

Județ	Universitate	Facultate	Specializare
Alba	Universitatea 1 Decembrie 1918 Alba Iulia	Facultatea de Drept și Științe Sociale	Kinetoterapie și motricitate specială
Brașov	Universitatea Transilvania din Brașov	Facultatea de Medicină	Balneo - fiziokinetoterapie și recuperare
Sibiu	Universitatea "Lucian Blaga" din Sibiu	Facultatea de Medicină „Victor Papilian”,	Recuperare, medicină fizică și balneologie
Mureș	Universitatea de Medicină și Farmacie, Științe și Tehnologie „George Emil Palade” din Târgu-Mureș	Facultatea de Medicină	Balneo - fiziokinetoterapie și recuperare

Instituții de învățământ universitar – turism

Tabel 8. Instituții de învățământ universitar în turism

Județ	Universitate	Facultate	Specializare
Brașov	Universitatea Transilvania din Brașov	Facultatea de Alimentație și Turism	Inginerie și Management în industria Turismului
Sibiu	Universitatea "Dimitrie Cantemir" din Sibiu	Facultatea De Geografia Turismului	-
Covasna	Universitatea Babes Bolyai, Extensia Sf. Gheorghe	Departamentul - Administrarea afacerilor	Economia comerțului, turismului și serviciilor
Harghita	Universitatea Babes Bolyai, Extensia Gheorgheni	Facultatea de Geografie	Geografia turismului Ecoturism și turism durabil

Turismul balnear este un domeniu complex și multidisciplinar și este nevoie de expertiză comprehensivă pentru dezvoltarea acestui tip de turism în mod sustenabil. Astfel, devine esențială expertiza de la specialități precum: silvicultura, sociologie, marketing, arhitectura, administrarea afacerilor, comunicare etc.

Instituții de învățământ preuniversitar:

Specializare: Turism și alimentație

- Colegiul Economic "Dionisie Pop Marțian" Alba Iulia, jud. Alba
- Colegiul "Aurel Vijoli" Făgăraș, jud. Brașov
- Colegiul Național Economic "Andrei Bârseanu" Brașov, jud. Brașov
- Colegiul Tehnic "Maria Baiulescu" Brașov, jud. Brașov
- Liceul Tehnologic Râșnov, jud. Brașov
- Colegiul Tehnic "Dr. Alexandru Bărbat" Victoria, jud. Brașov

- Liceul Tehnologic Economic-administrativ "Berde Aron" Sf. Gheorghe, jud. Covasna
- Liceul Tehnologic "Baroti Szabo David" Baraolt, jud. Covasna
- Liceul Tehnologic și Școala Profesională „Körösi Csoma Sándor”, Covasna, jud. Covasna
- Liceul Tehnologic "Kos Karoly" Odorheiu Secuiesc, jud. Harghita
- Liceul Tehnologic "Joannes Kajoni" Miercurea Ciuc, jud. Harghita
- Colegiul Tehnic "Batthyany Ignac" Gheorgheni, jud. Harghita
- Liceul Tehnologic "Tivai Nagy Imre" Sânmartin, jud. Harghita
- Liceul Tehnologic Corund, jud. Harghita
- Liceul Tehnologic "Zimmethausen" Borsec, jud. Harghita
- Liceul Tehnologic "Domokos Kazmer" Sovata, jud. Mureș
- Colegiul Economic "Transilvania" Târgu Mureș, jud. Mureș
- Liceul Tehnologic "Electromureș" Târgu Mureș, jud. Mureș
- Liceul Tehnologic "Lucian Blaga" Reghin, jud. Mureș
- Colegiul Economic "G. Barițiu" Sibiu, jud. Sibiu
- Colegiul Tehnic "Independența" Sibiu, jud. Sibiu
- Liceul Tehnologic "Johannes Lebel" Tâlmăciu, jud. Sibiu

Instituții de cercetare relevante privind dezvoltarea turismului balnear:

- Institutul Național de Recuperare, Medicina Fizică și Balneoclimatologie
- Centru de cercetare fundamentală și strategii preventive în medicină, din cadrul Universității Transilvania din Brașov
- Centrul de cercetare în medicină aplicată și strategii intervenționale în practica medicală, din cadrul Universității Transilvania din Brașov
- Institutul Național de Cercetare-Dezvoltare în Construcții și Urbanism și Dezvoltare Teritorială Durabilă - URBAN-INCERC
- Institutul Național de Cercetare-Dezvoltare pentru Protecția Mediului - București
- Institutul Național de Cercetare-Dezvoltare în Domeniul Patologiei și Științelor Biomedicale "Victor Babeș" București
- Institutul Național de Cercetare-Dezvoltare pt. Bioresurse Alimentare - IBA București
- Institutul Național de Cercetare-Dezvoltare în Turism – INCDT
- Institutul Național de Cercetare-Dezvoltare în Silvicultură "Marin Drăcea"
- Institutul Național de Cercetare-Dezvoltare pentru Științe Biologice - INCDSB București
- Institutul Național de Cercetare-Dezvoltare pentru Microtehnologie - IMT București

* Articole științifice recente – Anexa 4.

Spitale cu specialitatea recuperare și balneologie:

• Spitalul Județean De Urgență Alba Iulia	• Spitalul de Recuperare Cardiovasculară Dr. Benedek Geza Covasna
• Spitalul Orășenesc Abrud	• Spitalul Jud. de Urgență Miercurea Ciuc
• Spitalul Municipal Sebeș	• Spitalul Municipal Odorheiu Secuiesc
• Spitalul Orășenesc Cugir	• Spitalul Clinic Jud. de Urgență Târgu Mureș
• Sanatoriul de Nevroze Predeal	• Institutul de Urgență pentru Boli Cardiovasculare și Transplant Târgu Mureș
• Spitalul Clinic Județean de Urgență Brașov	• Spitalul Clinic Județean de Urgență Sibiu
• Spitalul Municipal Dr. Aurel Tulbure Făgăraș	

Clusterul Regional Balneoturistic Transylvania

În Europa clusterurile sunt considerate motoarele dezvoltării echilibrate ale regiunilor, asocieri libere și flexibile a căror actori colaborează pentru a dezvolta un domeniu specific în mod sustenabil. Clusterul înseamnă colaborare între mediul economic, universități și centre de cercetare, administrații publice locale și centrale și organizații catalizator. **Conștientizarea potențialului imens la nivel regional și dorința de a pune în evidență aceste valori, a stat la baza înființării Clusterului Regional Balneoturistic Transylvania, în 2014 care în prezent are 47 de membri.** Activitatea de bază a clusterului este integrarea rezultatelor membrilor, facilitarea cooperării între aceștia, reprezentarea intereselor la nivel național și internațional, dezvoltarea unui concept de dezvoltare a turismului balnear în Regiunea Centru care își propune să reflecte o abordare multidisciplinară respectând principiile dezvoltării sustenabile. Principalele activități ale clusterului: contribuie la optimizarea politicilor sectoriale (susținerea turismului balnear ca domeniu de excelență în Strategia de specializare inteligentă, participarea la ședințele grupului de lucru pentru dezvoltarea turismului balnear în România, lansat de Ministerul Economiei în 2015), facilitarea parteneriatelor internaționale (participarea la evenimente precum International Business Festival Liverpool, Thailand Medical Fair), facilitarea colaborării între mediul economic, academic și administrativ prin organizarea ședințelor de lucru, informarea membrilor clusterului asupra oportunităților de finanțare, pregătirea proiectelor de cercetare-dezvoltare în parteneriat cu organizații de la nivel internațional, derularea programelor de pre-accelerare pentru startupuri (Startup Plus, Accelerator – Interreg Danube, etc.), integrarea rezultatelor membrilor pe platforma www.clusterbalneo.ro, promovarea balneologiei din Regiunea Centru (prezentarea clusterului la peste 30 de evenimente naționale și internaționale în perioada 2014-2020). De asemenea, entitatea de management a clusterului oferă consultanță membrilor privind elaborarea strategiilor locale de dezvoltare, oportunitățile de finanțare, dezvoltarea de planuri de afaceri și este membru fondator în rețeaua națională a clusterelor de sănătate MEDRO unde susține importanța balneologiei. Clusterul s-a aliniat la cele mai importante direcții de dezvoltare cum ar fi specializarea inteligentă regională și Obiectivele Globale de Dezvoltare Durabilă. Cele 17 Obiective Globale, asumate de România alături de cele 193 de state membre ONU în septembrie 2015, acoperă o gamă largă de tematici care promovează acțiunea globală în trei arii de dezvoltare durabilă principale: economie, societate și mediu. Acest concept include următoarele direcții strategice de dezvoltare în concordanță cu obiectivele amintite:

O direcție de dezvoltare sănătoasă prevede folosirea resurselor naturale existente în scopuri benefice umanității, neinfluențând calitatea și cantitatea pe termen lung a acestora. Sănătatea populației trebuie să fie cea mai importantă prioritate într-o politică de guvernare sănătoasă – proiect de țară pentru următorii 50 de ani.

Comunitatea locală - parte organică a turismului - trebuie să se identifice cu provocările și cu oportunitățile locale. Conștientizarea la nivelul comunităților ar avea un impact esențial privind economia locală bazată pe identitatea locală. Prin comunități sustenabile ne referim la modul de trăi, de a consuma resursele în concordanță cu ritmul de reînnoire a acestora și la capacitatea comunității de a crea valoare la nivel local, inclusiv energie.

La acest obiectiv ne referim la importanța introducerii inovației în tradiții în contextul proceselor balnear, prin cercetări relevante și prin transfer tehnologic. Un alt aspect important este reabilitarea bazelor de tratament și dotarea lor cu echipamente moderne prin care resursa naturală terapeutică poate fi valorificată în mod durabil.

Nealterarea compoziției chimice ale apelor minerale. Accesul la izvoarele de apă minerală, acces la apele medicinale, re-analizarea periodică a acestora și publicarea rezultatelor în mod transparent, furnizarea informațiilor către comunitate.

Majoritatea stațiunilor balneare din România sunt înconjurate de păduri, ceea ce asigură calitatea superioară a aerului, bogat în oxigen, bogat în ioni negativi. Politica de defrișare a pădurilor stă în contradicție cu inițiativele de reînviore a turismului balnear. Conștientizarea valorii pădurilor, conștientizarea importanței mediului natural înconjurător nealterat ar fi un prim pas către o dezvoltare sănătoasă și echilibrată.

Dezvoltarea turismului balnear luând în considerare necesitățile comunității angajate și alocând atenție calității vieții ale acestora. Balneologia, în prezent, nu este considerată un domeniu atractiv privind orientarea profesională, astfel, **cunoștințele străvechi** sunt preluate în foarte mică măsură, deși aceste cunoștințe conturează valoarea locală.

Multe dintre localitățile cu potențial balnear se confruntă cu probleme sociale, în ciuda faptului că aveau o economie stabilă bazată pe capitalizarea resurselor terapeutice. Soluționarea acestor probleme trebuie să facă parte din strategiile de dezvoltare.

Facilitarea accesului societății la resursele naturale terapeutice prin medici. Asistăm la un consum excesiv de medicamente. Medicii de familie trebuie incluse în lanul valoric al balneologiei, și să fie încurajate în ceea ce privește tratarea unor boli prin factori naturali de cură. De asemenea, în activitățile turistice în cadrul stațiunilor se propune redresarea lanțurilor valorice necirculare și controlarea turismului de masă. Responsabilitatea față de resursele naturale dorite de a fi valorificate este un element lipsă în actul turistic de azi.

Educația privind **prevenția** și dezvoltarea culturii prevenției în România. Creșterea atractivității domeniului pentru tineri prin promovarea soluțiilor inovative, digitale în domeniu. O direcție sănătoasă are în vedere consecvența în educație și economie, relația inter complementară ale acestora și nu în ultimul rând dezvoltare bazată pe cunoaștere.

Dezvoltarea turismului balnear ar echilibra inegalitățile de ordin socio-economic între mediul urban și rural, turismul fiind un pilon economic puternic în acest sens. Pentru asta este nevoie de consolidarea capacității organizaționale ale decidenților politici la nivel local și oferirea asistenței tehnice în elaborarea strategiilor locale de dezvoltare.

Pentru ca aceste elemente să funcționeze este nevoie de instituții puternice, interconectate, cu capacitatea de a sprijini în mod relevant activitățile și inițiativele la nivelul localităților și la nivel regional. Consecvența și continuitate sunt 2 componente elementare, acest motor reprezintă instituțiile.

2.8 Proiecte de dezvoltare de importanță regională/locală realizate sau în curs de realizare în legătură cu valorificarea resurselor balneare

În perioada 2007-2013 a avut loc modernizarea a mai multor hoteluri cu servicii balneare care azi se află pe lista celor mai competitivi actori în ecosistemul turismului balnear din Regiunea Centru. Investițiile au fost finanțate din cadrul Programului Operațional Regional 2007-2013. Enumerăm cele mai importante:

- Modernizarea Complexului Hotelier Ciucaș prin amenajarea unei baze de agrement și SPA – Băile Tușnad. Valoare totală: 9.589.981,23 lei
- Crearea și modernizarea infrastructurii de agrement Șugaș Băi (*inclusiv mofeta*), Municipiul Sfântu Gheorghe, jud. Covasna –utilități publice private. Valoare totală: 6.279.975,04 lei
- Drumul sării – Sovata Valoare totală 7.321.191,58 lei
- Crearea și extinderea infrastructurii balneare și de agrement a hotelului "Best Western Balványos Valoare totală: 13.366.596,84 lei

- Construire ștrand și bază de tratament – Lacul Negru – Sovata, Valoare totală: 6.713.322,50 lei
- Reabilitare și modernizare băi carbogazoase Biborțeni Oraș Baraolt, Valoare totală: 5.537.373,44 lei

Cu scopul îmbunătățirii accesibilității și infrastructurii rutiere au apelat la fonduri nerambursabile administrațiile stațiunilor: Harghita-Băi (19.337.828,74 lei), Borsec (11.491.541,64 lei), Covasna (41.108.600,94 lei).

În cadrul Programului Operațional Regional 2014-2020, Axa Prioritară 7 – Diversificarea economiilor locale prin dezvoltarea durabilă a turismului, Prioritatea de investiții 7.1 beneficiază de sprijin financiar pentru dezvoltarea infrastructurii rutiere cu scopul valorificării potențialului turistic următoarele localități: Ocna Sibiului, Bazna, Băile Tușnad și Sovata. Valoarea totală a acestor proiecte este de 54.030.159,34 de lei.

„Reabilitare ansamblu, demolare parțială, extindere și bransamente utilități la sediul Centrului de formare profesională în domeniul balneoturismului”- Malnaș Băi, jud. Covasna, beneficiar: Școala Populară de Arte și Meserii din Sfântu Gheorghe

“Amenajare Bază de Tratament și Agreement „Salinae” în Orașul Ocna Mureș”, - jud. Alba, beneficiari: Consiliul județean Alba, Primăria Ocna Mureș.

Printre proiectele de reamenajare și modernizare a bazelor de tratament din cadrul unor structuri de primire turistică din ultimii ani se numără Balvanyos Resort, Ursina Health Spa Hotel (Sovata).

Programul 4 - Proiecte de Cercetare Exploratorie - PCE 2020 – 1053 de propuneri depuse:

Denumire proiect: **O noua funcționalitate a Contulului Satelit al Turismului în România la nivel de forme de turism (de sănătate, turism cultural și turism de afaceri)**, Institutul Național de Cercetare-dezvoltare în Turism - I.N.C.D.T. București

Denumire proiect: **O analiză comparativă a inovației în turism și impactul economico-social asupra economiilor bazate pe inovație versus economii bazate pe eficiență**, Universitatea de Medicină, Farmacie, Științe și Tehnologie “George Emil Palade” din Târgu Mureș.

Stadiul actual al proiectelor de cercetare-inovare în domeniul balneologiei:

! Proiectele de cercetare derulate de Institutul Național de Recuperare, Medicină Fizică și Balneoclimatologie nu sunt publice.

!! Conform actorilor sectorului academic, medical și de cercetare consultați, cercetările derulate de medicii cardiologi și/sau balneologi în majoritatea cazurilor sunt finanțate din resurse proprii și se bazează pe ambiții/curiozitate profesională iar în ceea ce privește transpunerea rezultatelor pe piață, nu există documentații oficiale în acest sens.

Majoritatea cercetărilor efectuate în domeniul balnear sunt publicate și pot fi studiate aici: <http://bioclima.ro/Journal.htm> (inclusiv lucrările prezentate în cadrul Congreselor Internaționale de Balneologie organizate de Asociația Română de Balneologie).

Proiectele de cercetare în domeniul biotehnologiei și medicine pot contribui la dezvoltarea serviciilor balneare. Cele mai recente propuneri de proiecte de cercetare: <https://uefiscdi.gov.ro/proiecte-de-cercetare-exploratorie> | <https://uefiscdi.gov.ro/proiect-experimental-demonstrativ-ped>

2.9 Principalele provocări cu care se confruntă stațiunile/localitățile balneare

Pentru elaborarea acestei secțiuni, echipa de lucru a contactat actorii ecosistemului turismului balnear cu activitate în special în Regiunea Centru (Listă - Anexa 5). Persoanele care au răspuns la solicitarea noastră în cadrul ședințelor de lucru, interviurilor sau prin email, aparțin mediului economic (manager de hoteluri, manager de spa-uri, specialiști de marketing turistic, etc.), mediului academic și de cercetare (profesori, medici și cercetători) și mediului administrativ (reprezentanți ale primăriilor). De asemenea, capitolul reprezintă punctul de vedere al unor ONG-uri din domeniu. Cu scopul identificării în mod corect a provocărilor cu cel mai semnificativ impact, au fost consultate rapoartele Clusterului Regional Balneoturistic Transylvania, elaborate în urma evenimentelor organizate cu membrii între 2017-2020 și Analiza SWOT elaborată de ADR Centru împreună cu grupul de lucru InnovaSPA.

Conform tezei de doctorat al domnului Aurelian Borșianu susținută în 1932, peste 250 de lucrări au existat despre balneologie în Transilvania începând din secolul XV-lea până în 1900. Descrieri documentar-istorice mai detaliate despre stațiuni apar prima dată în 1549 iar prima lucrare medicală științifică apare în 1773 de Wagner Lukas. De atunci numărul lucrărilor care abordează balneologia din punct de vedere medical crește, însă prima teză în limba română apare abia în 1821 (Ladislău Vasile: Despre apele minerale de la Arpătac, Bodoc și Covasna).

Deși există o serie de cărți despre stațiuni și despre factori naturali terapeutici, **accesul la informații științifice este limitat**. Nu există în momentul de față o entitate care să integreze toate informațiile relevante și să comunice transparent către ecosistemul științific sau publicul larg. Dezvoltarea domeniului balnear este strâns legată de validarea periodică a efectelor terapeutice a factorilor naturali, iar în cele mai multe cazuri stațiunile se bazează pe tradițiile de valorificare a resurselor naturale. În era digitalizării, putem spune că accesul la informații este foarte limitat în acest domeniu.

În prezent în România activitățile *de cercetare medico-balneară, protecție sanitară și valorificare terapeutică, profilactică și recuperatorie a surselor de factori naturali din întreaga țară, precum și de dezvoltare în domeniul medico-balnear și de recuperare* este prestată de o singură entitate sub egida Ministerului Sănătății. Acest **sistem centralizat** împiedică dezvoltarea bazată pe cunoaștere, luând în considerare volumul factorilor naturali terapeutici existenți la nivel național și capacitatea financiară a localităților mici cu potențial balnear și a actorilor preocupați de valorificarea resurselor, **sistemul nefiind stimulantiv**. De asemenea, pentru exploatarea resurselor de apă minerală este nevoie de licență de exploatare (Legea minelor nr. 61/1998). Conform cercetării, există mai multe exemple de nepublicare a autorizației în Monitorul Oficial al României în timp util (trec chiar și ani de la primirea licenței și operaționalizarea acesteia). În aceste condiții există cazuri

În care agenții economici sunt nevoiți să funcționeze cu licențe provizorii care implică eforturi financiare considerabile. Astfel, în momentul de față politica națională susține necoerent îmbutelierea și valorificarea apelor minerale, mai ales din izvoare cu debit mai mic, dar cu proprietăți terapeutice inedite. Îmbuteliate în varianta lor naturală aceste ape minerale pot fi valorificate în industria turismului și în industria alimentară, având valoare nutrițională excepțională.

În Regiunea Centru **nu există centre de cercetare și de transfer tehnologic** specializate în balneologie și turismului balnear. În **lipsa cercetărilor actualizate**, internaționalizarea balneologiei devine aproape imposibilă. Cele mai complexe lucrări științifice și de prezentare a factorilor naturali și a localităților cu potențial balnear din județele Covasna, Harghita și Mureș sunt scrise în limba maghiară. Din cauza politicilor naționale de management al resurselor naturale terapeutice, a infrastructurii neadecvate de cercetare și din cauza numărului scăzut al personalului specializat în balneologie, **finanțările** prin care s-ar putea derula proiecte de CDI în domeniu **sunt accesate în foarte mică măsură**. În cadrul întâlnirilor actorilor implicați în Clusterul Regional Balneoturistic Transylvania s-a conturat **necesitatea consolidării colaborării între cercetători și agenți economici, facilitatori de servicii de sănătate cu sprijinul autorităților locale. Accesul la servicii de Cercetare-Dezvoltare-Inovare:** în lipsa unor centre de cercetare/excelență/transfer tehnologic la nivel regional domeniul nu poate deveni motor al dezvoltării inteligente și sustenabile. Provocarea principală este facilitarea accesului la servicii de CDI a actorilor în condițiile în care validarea produselor/serviciilor balneare se face centralizat, conform politicii naționale.

Toate aspectele descrise mai sus sunt strâns legate de **lansarea de noi produse/servicii și proceduri inovative și de îmbunătățirea serviciilor de prevenție și tratament existente**. În același timp observăm o creativitate apreciabilă la nivelul localităților mai dezvoltate, în sensul că includ în oferta lor turistică activități de tipuri de masaj, etc.

Din punct de vedere al infrastructurii de acces, Regiunea Centru are o conectivitate rutieră bună, fiind străbătută de drumuri europene așa cum a fost prezentat în detaliile subcapitolului **Despre Regiunea Centru**. Însă este important de menționat faptul că în ultimii 5 ani doar 39 de km de autostrada au fost construiți și doar 55.72% din drumurile județene au fost modernizate. Se poate sesiza o preocupare accentuată a administrațiilor publice locale față de infrastructura rutieră din cadrul localităților, fiind o componentă importantă inclusiv a dezvoltării turismului. Totuși, în contextul turismului balnear **infrastructura** capătă un sens mult mai larg și complex. Imaginea localității este un element cheie care creează ambientul stațiunii, iar în multe cazuri ne confruntăm cu estetica neglijată a patrimoniului construit. Pe de altă parte, o altă provocare este lipsa unor planuri adecvate de amenajare urbanistică astfel apar noi investiții care nu respectă/ nu se integrează în specificul arhitectonic al localității. Starea degradată a infrastructurii publice de acces la resursele naturale terapeutice, care de cele mai multe ori reprezintă o moștenire culturală, este un alt fenomen des întâlnit în cadrul celor 37 de localități. Acest fapt nu se referă la țevile ruginite din cauza conținutului mare de fier sau prezența altor săruri minerale cu efecte asupra infrastructurii de acces, ci la amenajările din jurul izvoarelor.

Fosta stațiune Vâlcele, Vila Ecaterina – Perioada interbelică și Situație actuală

În majoritatea stațiunilor întâlnim clădiri ruinate și clădiri care nu se integrează în stilul arhitectural al localității. O altă latură a accesibilității este cea specifică persoanelor cu dizabilități. De exemplu, în cea mai dezvoltată stațiune balneoturistică din Regiunea Centru din 96 de unități de cazare înregistrate pe cea mai populară platformă de rezervare online, doar 9 oferă facilități pentru persoane cu mobilitate redusă. Conform normativului NP 051-2012, toate clădirile din spațiul public sunt obligate să ofere acces persoanelor cu dizabilități (capitol VII.10 – Clădiri turistice – hoteluri, pensiuni, moteluri).

Un alt neajuns în cadrul stațiunilor balneare, confirmat și de președintele Organizației Patronale a Turismului Balnear din România, este lipsa **serviciilor de agrement** iar această afirmație ridică o serie de alte probleme existente legate de calitatea turismului pe care îl practicăm datorită lipsei unor viziuni la nivel macro și micro-regional în ceea ce privește turismul local. Problema de bază este că în majoritatea cazurilor la nivelul ofertanților de cazare sunt lansate servicii care satisfac nevoile exprimate de turiști – organizare de drumeții, închiriere biciclete, închiriere de atv-uri chiar dacă aceste vehicule au un efect negativ asupra mediului înconjurător. **Lipsește influențarea cererii și marketingul de conștientizare**, precum și colaborarea eficientă a actorilor la nivel local cu scopul dezvoltării unui profil al ofertei de agrement care să se circumscrie principiilor turismului durabil și turismului creativ. Tendințele actuale ne arată că omul postmodern caută experiențe autentice, iar țelul călătoriei nu este unul singur – de exemplu doar tratamentul specific existent într-un loc specific – și unul complex care se compune din servicii intangibile, cum este ospitalitatea. Ospitalitatea la rândul ei este strâns legată de nivelul de trai și de calitatea vieții comunității locale. Astfel, provocarea de bază constă în crearea **VIZIUNII** și a unui **CONCEPT INTEGRAT** la nivel regional cu care să se identifice localitățile și în care să se integreze realizările la nivel local. Echilibrul cerere-ofertă depinde foarte mult și de nișa pe care ne axăm, iar în lipsa unui concept regional care să influențeze direcțiile de dezvoltare locală, măsurile luate prezintă deficiențe profesionale. Conștientizarea importanței prevenției în rândul societății și asumarea responsabilității față de comunitate și de mediu de către actorii economici este o direcție sănătoasă de dezvoltare. În acest sens, se dorește crearea cererii pentru produse balneare din partea persoanelor sănătoase concomitent cu dezvoltarea unor produse/servicii și proceduri durabile (cu impact pozitiv asupra stadiului socio-economic, nealterând natura). Dezvoltarea bazată pe identitate locală este considerată un drum alternativ al bunăstării și echilibrului social, mai ales pentru teritoriile cu industrii nedezvoltate, părăsite sau distruse. Simpla prezență a resurselor naturale terapeutice nu este suficientă, dacă nu vor fi implementate programe și sisteme articulate de afirmare și valorificare a acestora, în beneficiul locuitorilor. Într-o abordare sănătoasă, comunitatea locală este parte organică a dezvoltării, valorificând produsele și serviciile. În cele mai multe cazuri observăm lipsa unui mediu care să faciliteze consolidarea ecosistemului antreprenorial creativ, competitiv și inovativ care să fie în măsură să capitalizeze resursele

naturale balneare și nu numai. Inițiativele în acest sens trebuie să beneficieze de sprijin instituțional.

O altă provocare o constituie **lipsa resursei umane specializate**, o problema care de asemenea, nu este de sine stătătoare, ci este consecința managementului defectuos al domeniului la nivelul țării. În bazele de tratament existente, în foarte mică măsură se fac pregătiri profesionale, sau are loc așa numita practică în timpul facultății. Stațiunile/localitățile cu potențial balnear nu sunt considerate locuri atractive de tineri pentru a se stabili pe termen lung. Acest fapt reiese și din statisticile privind evoluția descendentă a populației în ultimii 5 ani. Nivelul scăzut al digitalizării în domeniu constituie un dezavantaj privind atractivitatea domeniului pentru tineri. Asistăm la o îmbătrânire a populației în majoritatea localităților identificate. Această problemă poate fi conectată și cu percepția publică asupra turismului balnear relaționată cu tratarea oamenilor de vârstă a treia, și nu cu prevenție și îmbătrânire activă pe lângă o abordare integrată cu misiunea îmbunătățirii nivelului de trai în cadrul localităților care ar putea deveni destinații de excelență (*Destinațiile Europene de Excelență - EDEN*) adică modele de bună practică de dezvoltare locală sustenabilă. De asemenea, din cauza sezonității, turismul nu reprezintă un punct sigur de ocupare.

Un alt aspect exprimat de actorii domeniului în timpul analizei, care limitează dezvoltarea domeniului este accesul la finanțare. Investițiile necesare în balneologie sunt foarte mari, din acest motiv există un număr limitat de actori economici eligibili cu capacitatea financiară necesară pentru atragerea fondurilor nerambursabile. Finanțările destinate sectorului balnear sunt legate de acreditarea națională în vigoare, care limitează accesul la dezvoltare a peste 25 de localități în special din mediul rural. De asemenea, conform necesităților enumerate mai sus legate de ecosistemul creativ, competitiv și inovativ la nivel local, bazat pe lanțuri valorice complexe, se concretizează necesitatea asigurării unor programe de granturi pentru startupuri.

Lipsa brandului regional ca și destinație turistică de sănătate impune costuri de marketing majore din partea stațiunilor, județelor, care separat încearcă să se prevealeze pe piața internațională inclusiv.

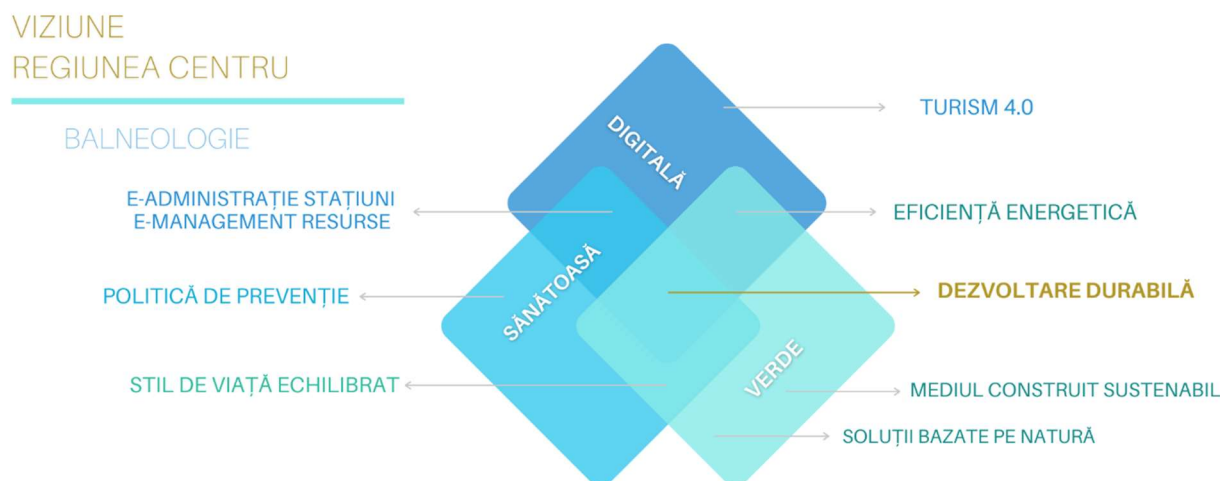
Exemplele de bună practică, precum muzeele care prezintă tradițiile străvechi, sau bazele de tratament care îmbină cultura balneară cu proceduri medicale avansate **sunt izolate**. Deși există inițiative cu abordare globală asupra aspectelor care trebuie dezvoltate simultan și inter complementar cum este *clusterizarea* regională, acestea nu beneficiază de susținere instituțională. Comprehensivitatea domeniului dată de componenta de sănătate și de latura socială și de mediu ridică a serie de preocupări de ordin profesional și de disciplină.

Pe lângă provocările detaliate mai sus, trebuie menționat cel mai periculos fenomen, și anume degradarea calității factorilor naturali de cură în urma exploatării nesustenabile și a intruziunii permanente a activităților umane, inclusiv industriale din zona limitrofă.

2.10 Propuneri de soluții la provocări care pot fi transpuse în politici/programe sau proiecte, cu accent asupra politicilor/programelor și proiecte de CDI.

Provocările domeniului turismului balnear sunt multiple și complexe, de la drepturi de proprietate nesoluționate, lipsa de capacitate administrativă pentru implementare de proiecte mature, sistem centralizat al cercetării în domeniu, birocrăția legată de acreditare localități, efect terapeutic

resurse naturale, baze de tratament, licențe de exploatare, până la problemele săteanului care acum zeci de ani primea sute de oaspeți și avea toate condițiile de a se afirma. Soluționarea aspectelor tehnice și organizaționale are la bază o **viziune** comună a ecosistemului, din care se naște un concept regional în care actorii și activitatea lor se integrează.

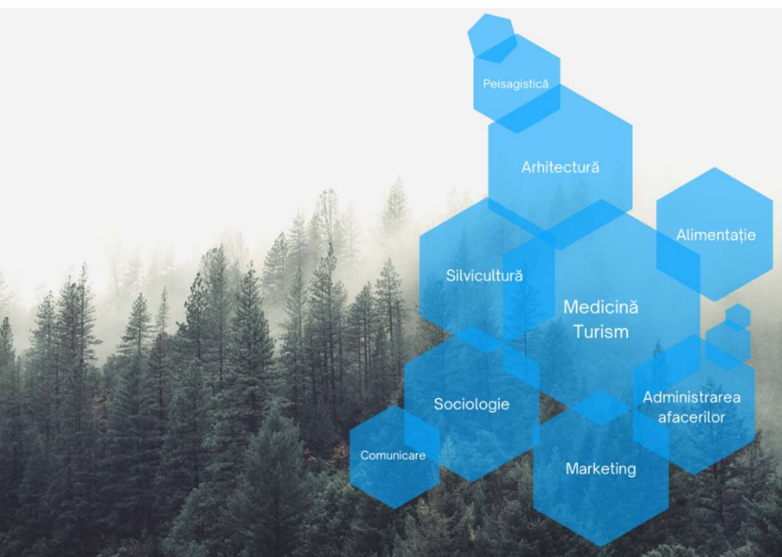
Grafica 3. Aspecte privind viziunea regională de dezvoltare a turismului balnear

(1) **Viziunea** integrată asupra turismului balnear prevede o regiune digitală, sănătoasă și verde luând în considerare aspectele economice, sociale și de mediu implicate. Această transformare și direcție de dezvoltare necesită o abordare științifică complexă, capacitate de cercetare adecvată și drept de certificare superioară cu scopul lansării de noi standarde, produse și servicii (clădiri eficiente energetic, reciclare resurse naturale terapeutice, menținerea structurii moleculare a apei valorificate, etc.). Astfel, o soluție concretizată și exprimată accentuat de ecosistemul balnear este **descentralizarea și debirocratizarea** proceselor de cercetare, validare, certificare și acreditare în acest domeniu. Descentralizarea și simplificarea procedurilor menționate este posibilă prin optimizarea politicilor naționale actuale și crearea **centrelor de excelență** regionale de balneologie.

(2) Atragerea comunității de talent

Inovația, dezvoltarea și îmbunătățirea lanțului valoric, creativitatea, regenerarea socio-economică locală, toate aceste aspecte țin de tineret în mare măsură. Prin atragerea tinerilor în acest subcapitol înțelegem implicarea lor în comunitate ca și profesioniști sau locuitori.

Profesional. Cunoașterea culturii balneare de către generația tânără este un prim pas către reconstituirea și redresarea domeniului în mod sustenabil. Tendința globală ne arată că tinerii de azi au sensibilitate mai mare față de societate și de natură, implicit față de resursele naturale. Introducerea ca disciplină, sau cel puțin subiect de abordat la facultățile din țară este o măsură propusă cu grad înalt de relevanță în contextul provocărilor detaliate al stadiului actual. Specializările relevante se află în cadrul următoarelor facultăți: Medicină, Arhitectură, Sociologie, Comunicare, Alimentație publică, Turism, Silvicultură, Marketing, Administrarea afacerilor, Peisagistică, etc. În al doilea rând, trebuie să ne îndreptăm atenția către acțiuni cu valoare adăugată considerabilă, aceasta ar fi formarea grupurilor de lucru multidisciplinare pe stațiuni/localități cu potențial balneoturistic:

- Conținutul grupului: studenți, masteranzi, doctoranzi din facultățile enumerate. Coordonare asigurată de mentori (specialiști, antreprenori, profesori, primari);
- Rolul acestui grup este întocmirea unui studiu comprehensiv cu scop strategic asupra stadiului actual și asupra perspectivelor de dezvoltare a localității pilot (una dintre cele 37 de localități identificate în acest studiu). Grupul de lucru trebuie să dezvolte propuneri concrete de dezvoltare la nivelul localității luând în calcul toate aspectele de influență și de impact aparținând celor 3 categorii principale: sociale, de mediu, economic.

La începutul programului pentru primele grupuri de lucru se propune abordarea tematicii astfel:

- Explorarea balneologiei autentice – proceduri de terapie, atmosfera existentă legată de prezența nobilimii, poze, documente, înregistrări, povești, legende, echipamente, etc.
- Dezvoltarea conceptului de muzeu digital local – colectarea informațiilor autentice, povești, echipamente, realizare interviuri cu localnici care povestesc despre copilăria lor, etc.
- Planuri de reabilitare a clădirilor cu valoare arhitecturală în stațiunile balneare,
- Plan de conservare a patrimoniului cultural și plan de amenajare a împrejurimilor resurselor naturale conform aspectului autentic al stațiunilor, și conform principiilor dezvoltării durabile, etc.
- Lanțul valoric local, ecosistem antreprenorial local, organizare meet-ups.

Proiectele realizate despre stațiuni și **în stațiuni** de către grupuri de lucru care în mod obligatoriu vor participa la viața de zi cu zi a comunității locale, vor include o serie de aspecte cu caracter strategic - propuneri de auto-organizare la nivelul localităților, poziționare pe piața națională/internațională, articularea identității, – și științifice – concept note-uri de proiecte de cercetare și posibilități de finanțare pentru efectuarea cercetărilor, publicarea acestora în mediul internațional. Durata minimă a programului pentru un grup de studenți trebuie să fie de minim 6 luni. Proiectele pot fi prezentate în cadrul unui eveniment al ecosistemului regional din domeniul turismului balnear cu participarea sectorului economic, sectorului academic și de cercetare și sectorului administrativ – conferință anuală. În fiecare an se poate lansa o finanțare pentru minim 5 grupuri de lucru – astfel în fiecare an pot fi analizate 5 stațiuni, de tineri.

(3) Facilitarea dezvoltării locale prin politici locale speciale

Această propunere de soluții are în vedere intervenții de ordin administrativ prin acordarea facilităților multiple la nivel local cu scopul încurajării antreprenorialului, investițiilor în capitalizarea valorilor locale naturale terapeutice și turistice și încurajarea ocupării. Unele măsuri propuse țin de hotărâri naționale, iar altele sunt decizii care pot fi luate la nivel local și țin de capacitatea administrativă a administrației publice locale:

- Acordarea avantajului în cadrul programelor operaționale și naționale proiectelor cu aria de implementare în stațiunile balneare sau în localitățile identificate cu potențial balnear în cadrul acestui studiu – zone pilot. Această măsură este detaliată în secțiunea Acțiuni.
- Facilități și condiții speciale pentru investiții noi în realizarea sau reabilitarea bazelor de tratament desfășurate pe teritoriul stațiunilor balneare sau în localitățile identificate cu potențial balnear în

cadrul acestui studiu: scutiri fiscale privind impozitele aferente infrastructurii în construcție pe o perioadă determinată de timp.

- ❁ Sprijinirea ocupării forței de muncă în rândul tinerilor la stațiunile balneare sau în localități cu potențial balnear identificate: cotă redusă de contribuție de asigurări sociale (CAS), exceptare de la plata impozitului pe salarii și a contribuției de asigurări sociale de sănătate (CASS) a angajaților din domeniul hotelier, restaurante, industrii creative, servicii de sănătate, spa, meșteșugărit. Pentru stimularea dezvoltării antreprenorialului local și creșterea numărului de contribuabili locali, facilitățile enumerate în acest punct ar trebuie să se adreseze doar societăților cu sediul social în localitatea identificată cu potențial balnear / stațiune balneoclimatică.
- ❁ Optimizarea politicii de redevență – pentru exploatarea resurselor minerale cu valoare terapeutică – prin stabilirea unui regim fiscal și de autorizare favorabil comunității locale. Acest proces trebuie să prevadă oprirea unui procentaj din fonduri care să fie automat investit în cercetare-dezvoltare-inovare. De asemenea, se propune optimizarea sistemului de acordare a licențelor de exploatare a resurselor minerale cu efecte terapeutice prin impunerea unor termene limită de publicare în Monitorul oficial al autorizațiilor de la acordarea acestuia.
- ❁ Lansarea programelor de Minimis la nivel local de care pot beneficia agenți economici cu sediul social în localitate: granturi de investiții condiționate de numărul angajaților, granturi pentru inovatori și startupuri locale.
- ❁ Includerea în strategiile micro-regionale al Grupurilor de Acțiune Locală a programelor de modernizare a infrastructurii de indicatoare turistice referitoare la resursele naturale balneare existente.

Aceste măsuri au rol de stimulare și pot fi implementate în colaborare cu Ministerul Sănătății, Ministerul Muncii, Ministerul Turismului și Autoritatea Națională a Resurselor Minerale aflată în subordinea Guvernului României. În aceeași timp, poate juca un rol important de intermediere Departamentul pentru Dezvoltare Durabilă a României și Ministerul Dezvoltării Regionale.

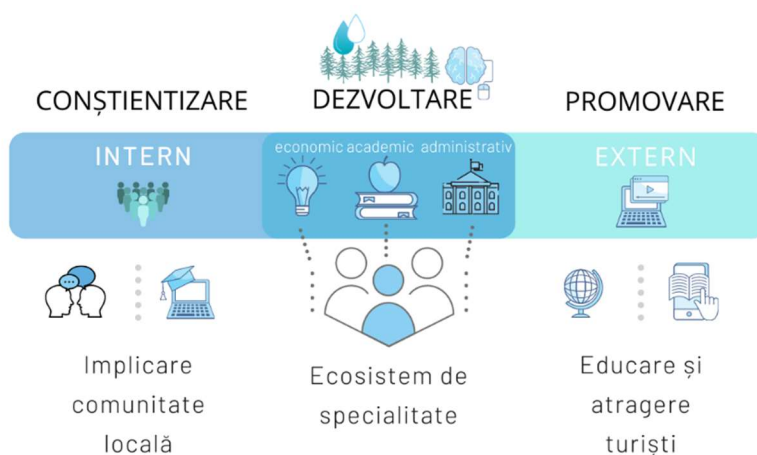
(4) **Identitate Regională. Viziune și brand integrat.**

În acest studiu sunt prezentate 37 de locuri speciale cu sute de comori, fiecare unic, iar această paletă variată trebuie integrată într-un context strategic de conștientizare și promovare.

- ❁ Identificarea inițiativelor bune din Transilvania de Sud – membrii clusterului Regional Balneoturist Transilvania și implicarea celor care încă nu sunt membrii.
- ❁ Brand bazat pe conceptele: cultura balneară autentică, tratamente fără medicamente, prevenție, stil de viață sănătos, îmbătrânire activă, mai aproape de natură.

Pentru operaționalizarea brandului este necesară **Consolidarea integratorilor**, a entităților care își asumă rol de facilitator și orchestrator în acest ecosistem cros-sectorial și multidisciplinar.

Clusterul Regional Balneoturist Transilvania a fost inițiat de cei mai importanți actori al turismului și al turismului balnear din România, cu misiunea de a facilita conlucrarea între mediul economic, academic, de cercetare și administrativ în domeniul turismului balnear. Clusterizarea este un fenomen important pentru dezvoltarea domeniilor de excelență. Pentru consolidarea clusterului însă este nevoie de sprijin din partea decidenților politici și de lansarea unor programe de susținerea a activității managementului clusterului. Dezvoltarea stațiunilor ar putea să reprezinte un etalon național și internațional, prin implementarea proiectelor pilot, integrate și multidisciplinare. Dar pentru asta este esențială colaborarea între agenți economici, universități și centre de cercetare, administrații publice locale și centrale și organizații catalizator. Această colaborare liberă și activă înseamnă de fapt un cluster funcțional.

Grafica 4. Clusterizarea în turism balnear

Propunem **abordarea integrată** în loc de cea orizontală și implicit îndreptarea măsurilor de dezvoltare către concepte precum **turismul durabil și turismul creativ**, deoarece competitivitatea economică nu mai constă doar în existența unor produse, servicii sau în prezența resurselor naturale sau antropice, competitivitatea constă în **inovare** și în adaptabilitate într-un anturaj caracterizat de dinamica intensă în ceea ce privește schimbările (de exemplu evoluția tehnologică). Economia bazată pe cunoaștere implică și o dinamică eficientă a transferului de know-how indiferent dacă vorbim de actorii ecosistemului de specialitate, actorii și societatea civilă, sau doar între membrii societății civile. **Digitalizarea** este un instrument prin care tranziția către o economie a cunoașterii devine actuală. Soluțiile digitale în turismul balnear contribuie inclusiv la protejarea mediului înconjurător – de exemplu folosirea codurilor QR scanabile pentru informarea clienților în loc de broșuri și meniuri de hârtie și plastic sau digitalizarea procedurii de check-in/check-out. Pe de altă parte, digitalizarea contribuie și la facilitarea accesului la informații. Platformele de tip *open innovation* tocmai cu acest scop au fost create și în continuare sunt lansate astfel de platforme cu scopul dezvoltării unor rețele de cercetători, lideri de dezvoltare tehnologică, inovatori, unde cunoștințele, cererea și oferta se interconectează. Centralizarea informațiilor din domeniul balnear și balneoturism, dezvoltarea unei comunități virtuale a actorilor, susținerea transparenței și sprijinirea transferului de cunoștințe ar avea un efect pozitiv, stimulant asupra sectorului.

(6) Platforma interactivă Open Innovation dedicată balneologiei ar putea centraliza următoarele informații:

- Factori naturali existenți la nivelul localităților (inclusiv referințe privind validarea calității a factorilor).
- Indicații terapeutice, agenți economici care dețin infrastructură de valorificare a resurselor.
- Articole științifice, lista cărților de specialitate, cărți și reviste online.
- Baza de date a medicilor balneologi și a medicilor de specialitate care utilizează factori naturali terapeutici în proceduri de vindecare ale pacienților.
- Surse de finanțare relevante pentru dezvoltarea localităților (inclusiv proiecte care vizează incluziunea socială).

În a 2-a fază această platformă poate să capete o menire mai complexă și să fie completată cu următoarele funcțiuni:

- Conținut educativ privind factorii naturali terapeutici, utilizarea lor.
- Crowd-funding pentru noi cercetări, amenajare de băi, izvoare, etc.
- Instrument de comunicare dedicat actorilor.

- Comunicarea locurilor de practică disponibile pentru studenți

Dacă această platformă va reuși să mobilizeze actorii relevanți, poate fi dezvoltată o aplicație conexă cu funcțiuni turistice și se sănătate:

- Tele-medicină**, consultații online oferite de medici balneologi/medici specialiști înregistrați persoanelor care doresc să consume produse balneare în scop terapeutic.
- Balneo Map**. Indicația resurselor balneare conform coordonatelor de GPS în Regiunea Centru pe harta online a aplicației, inclusiv a mofetelor.

Tabel.9 Corelarea Provocărilor identificate cu Soluțiile propuse

Provocări	Soluții
Crearea viziunii și a unui concept integrat de dezvoltare în turismul balnear la nivelul regiunii	Dezvoltarea și implementarea viziunii O regiune Sănătoasă, Verde și Digitală
Sistem birocratic și supracentralizat	Lansarea comitetului interdisciplinar pentru dezvoltarea turismului balnear în România (parteneriat strategic public privat, interministerial cu actorii ecosistemului din sectorul economic, academic și administrativ)
Acces limitat la servicii de cercetare-dezvoltare-inovare	Descentralizarea sistemului de certificare a factorilor naturali de cură
Managementul inadecvat al stațiunilor balneare și a localităților cu potențial balnear	Încurajarea clusterizării la nivel regional în domeniul balneoturismului, dezvoltarea conceptului regional, lansarea grupurilor multidisciplinare de lucru la nivel local prin atragerea comunității de talent Facilitarea dezvoltării locale prin politici locale speciale
Lipsa resursei umane de specialitate	Atragerea comunității de talent
Acces limitat la finanțare	Încurajarea clusterizării la nivel regional în domeniul balneoturismului Lansarea platformei open innovation
Nivelul scăzut al digitalizării în domeniu	Lansarea platformei open innovation, lansarea programului de accelerare destinat startupurilor
Lipsa politicii de încurajare a clusterizării în domeniu	Introducerea în programe de finanțare a criteriului de apartenență într-un cluster
Degradarea calității terapeutice a factorilor naturali de cură	Descentralizarea sistemului de certificare a factorilor naturali de cură, înființarea centrului de excelență regională de balneologie

LISTA DE PROIECTE PROPUSE

RESURSE BALNEARE CERTIFICATE, EVIDENȚĂ DIGITALĂ

Revizuirea/actualizarea studiilor de specialitate privind calitatea factorilor naturali de cură și efectele terapeutice ale acestora în stațiuni. Revizuirea metodelor de exploatare și valorificare a substanțelor minerale terapeutice și lansarea unei politici cadru care prevede capitalizarea în mod durabil a acestora, conservând resursele naturale hidrominerale. Bibliografierea tuturor resurselor naturale existente în Regiunea Centru și crearea unor baze de date online, accesibilă publicului larg în contextul în care sănătatea populației este un obiectiv principal care nu trebuie măsurat în contribuție la PIB. Caracterul inovativ al propunerii de proiect constă în dezvoltarea economiei regionale bazată pe cunoaștere, ceea ce stă la baza competitivității și lansării de noi produse/servicii și proceduri inovative și în crearea **amprenteii digitale a resurselor balneare la care publicul larg poate avea acces.**

Coordonator proiect: Asociația Română de Balneologie împreună cu facultățile de specialitate din Regiunea Centru și spitale cu departamente de balneofizioterapie și recuperare medicală.

Parteneri: Clusterul Regional Balneoturistic Transylvania, Fundația Amfiteatru, Organizația Patronală a Turismului Balnear din România, Asociația Stațiunilor Balneare din România.

Alți parteneri cu rol important în dezvoltarea și implementarea inițiativei propuse: Consilii județene din Regiunea Centru, UMF Tg.Mures, INCDT București,

Susținut de: Ministerul Sănătății și ADR Centru

Valoarea estimativă: 20.000.000 euro.

PLATFORMĂ OPEN INNOVATION ÎN BALNEOLOGIE

Importanța lansării unei platforme pentru și despre balneologie a fost argumentată în subcapitolele de mai sus. Transparența și accesibilitatea informațiilor cu caracter științific, strâns legată de demersurile de recertificare și certificare a factorilor naturali de cură, a devenit o necesitate emergentă în contextul specializării inteligente și a dezvoltării regionale bazată pe cunoaștere. Pentru stimularea procesului de descoperire antreprenorială, platforma va oferi instrumente pentru creșterea atractivității și a folosirii active și proactive a platformei, precum: informații despre finanțări, sondaje de opinie (de exemplu legate de organizarea seminarilor privind acordarea statului de stațiune turistică de interes național sau balneoclimatică, propuneri de teme a fi abordate în cadrul unor conferințe, etc.), crowdfunding pentru idei, match-making de cerere și ofertă inclusiv pentru parteneriate și consorții de proiect, informații privind proiecte în derulare cu activități de care pot beneficia actorii (de exemplu proiectele de formare în cadrul Programului Operațional Capital Uman), alte cursuri de formare profesională, prezentarea noilor servicii relevante care apar pe piață (de exemplu servicii de măsurare a radioactivității mofetelor și a apelor minerale). Integrarea tuturor informațiilor și facilitarea conlucrării și a creării parteneriatelor între actori face parte din procesul pe care îl numim clusterizare.

Coordonator proiect: Clusterul Regional Balneoturistic Transylvania și Fundația Amfiteatru.

Parteneri: OPTBR, Asociația Română de Balneologie, Asociația Despre Spa.

Valoarea estimativă: 850.000 euro.

APLICAȚIA BALNEO SCREEN / The Healing Route of Transylvania

Aplicația își propune să devină **monografia digitală a resurselor minerale** cu valoare terapeutică prin cartografierea resurselor balneare, pe baza coordonatelor de GPS și afișarea interactivă a acestora pentru utilizatori. Aplicația va informa utilizatorul asupra compoziției, indicațiilor terapeutice, contraindicațiilor și asupra istoriei, legendelor și tradițiilor cu ajutorul tehnologiei realității augmentate. Inovația constă în afișarea conținutului digital pe realitatea observată de om folosind camerele telefoanelor smart. Aplicația este o alternativă la ghidajul turistic și se adresează unui grup de țintă caracterizat prin dorința de exploatare individuală sau în grupuri mici în natură. Detaliile descrise au la bază consultarea unor firme de specialitate – dezvoltatori de software.

Coordonator proiect: Asociația Despre Spa împreună cu Clusterul Regional Balneoturistic Transylvania și Fundația Amfiteatru

Parteneri: Radon Expert Srl, OPTBR, Asociația Română de Balneologie, Asociațiile Județene de Promovare Turistică, Clusterul Alt Brasov.

Valoare estimativă: 1.300.000 euro.

STAȚIUNE DEDICATĂ PREVENȚIEI, DETOXIFIERII DIGITALE & BUNĂSTĂRII / LIVING RESORT FOR PREVENTION, DIGITAL DETOXIFICATION & WELLBEING

Proiectul prevede transformarea unei localități cu potențial balnear aflate în paragină într-o stațiune de recreere, luând în considerare conceptul “bluezone”. Adică, pe lângă oferirea serviciilor de sănătate și a unei atmosfere inedite de recreere, se va avea în vedere nutriția sănătoasă, mișcarea, activități de tip yoga, tratament cu muzică, evenimente motivaționale și educative privind stilul de viață sănătos. Conceptul include inclusiv atragerea persoanelor interesate de serviciile de îmbătrânire activă și lansarea activităților de îngrijire inter-generațională. Caracterul inovativ constă în natura și complexitatea conceptului, în serviciile enumerate și în inovația tehnologică a centrelor de prevenție/tratament/recreere. Se propune înființarea mai multor centre în cadrul localității cu diferite tipuri de servicii, astfel stimulând oaspeții să participe la viața locală. Grupul țintă primar: sportivi profesioniști, dependenți de conținut digital, etc. Dezvoltarea localității are în vedere pe lângă investiții în baze de recreere și tratament, aplicarea unor facilități prin care localitatea devine atractivă pentru tineri. Proiectul pilot prevede lansarea experiențelor trad-inovative¹², folosind tehnologii avansate de generare a energiei. De asemenea, o astfel de realizare pare fi exemplară și în ceea ce privește Obiectivele de Dezvoltare Durabilă. (Fără Sărăcie, Educație, Stare de bine, Comunități Sustenabile, Muncă Decentă, etc.)

Coordonator: această propunere de proiect s-a conturat la nivelul Clusterului Balneoturistic Transylvania, proces la care au participat peste 10 membri. Propunerea se află într-o stare imatură dar cu impact previzionat important. Pentru implementare însă este nevoie de largă implicare a actorilor cu competențe multi și interdisciplinare, chiar din faza de identificare a localității pilot.

Parteneri: Fundația Amfiteatru, Organizația Patronală a Turismului Balnear din România, Asociația Stațiunilor Balneare din România, Asociația Despre Spa, Administrația Publică Locală, Universități, Spitale de specializate, alți facilitatori.

Durata de implementare: minim 7 ani.

Valoare estimativă: 11.000.000 euro.

¹² Del Baldo M. (2014) Sustainable Entrepreneurship: Next Stage of Responsible Business. In: Weidinger C., Fischler F., Schmidpeter R. (eds) Sustainable Entrepreneurship. CSR, Sustainability, Ethics & Governance. Springer, Berlin, Heidelberg.

PLATFORMĂ DE TELE-BALNEOLOGIE

Proiectul propus se aliniază conceptului de tele-medicină prin care se dorește creșterea accesibilității la serviciile balneare, conștientizare în acest sens, consultații online între medici balneologi/medici specialiști înregistrați și persoane care doresc să consume produse balneare în scop terapeutic.

Coordonator proiect: dr. Gabriela Dogaru

Parteneri: Asociația Română de Balneologie, UMF Cluj

Durata de implementare: 12 luni

Valoarea estimativă: 200.000 euro.

Toate proiectele enumerate sunt condiționate de capacitatea de cercetare în Regiunea Centru în domeniul balneologiei și turismului balnear. Importanța descentralizării acestei activități a fost argumentată în subcapitolele anterioare. Un centru de cercetare regional reprezentând un hub științific dedicat balneologiei, poate fi integrat în una din propunerile de proiect de mai jos.

CENTRU DE EXCELENȚĂ BALNEARĂ ȘI DE TRANSFER TEHNOLOGIC ÎN REGIUNEA CENTRU

Prezentul proiect își propune creșterea capacității de cercetare în regiunea Centru prin înființarea unui centru de excelență în balneologie. Aportul medicilor, cercetătorilor, biologilor în domeniul balnear este unul foarte important de a pune în valoare tratamentele balneare prin fundamentarea lor științifică, dar și de promovare internă și externă a stațiunii prin diseminarea rezultatelor. Este foarte importantă stimularea cercetării științifice în domeniul balneologiei, turismului balnear, promovarea cercetării originale și creșterii capacității de cercetare, cu implicații favorabile asupra competitivității cercetătorilor la nivel național.

Coordonator proiect: dr. Gabriela Dogaru, Asociația Română de Balneologie, UMF Cluj

Parteneri: Clusterul Regional Balneoturistic Transylvania

Valoare estimativă: 17.000.000 euro.

AMENAJARE BAZA DE AGREMENT, ORAȘUL SOVATA

Obiectivul general al proiectului este dezvoltarea durabilă și integrată a stațiunii turistice Oraș Sovata, prin valorificarea în scop turistic a resurselor naturale din localitate. Se propune realizarea unui complex balnear cu bazine cu apă sărată și dulce, funcțional pe tot parcursul anului. Intervențiile propuse ar contribui la: eliminarea sezonality balneatiei și reducerea presiunii antropice asupra lacului Ursu (esențial pentru menținerea calității curative a apei), creșterea numărului de turiști atrași în stațiune prin crearea unei alternative de balneatie pentru cei cărora îmbăierile în apă sărată nu sunt recomandate, asigurarea unui flux constant de turiști (indiferent de anotimp), crearea de noi locuri de muncă. Proiectul prevede înființarea unui centru eficient din punct de vedere energetic, capitalizând în mod durabil potențialul natural terapeutic existent.

Beneficiar: Primăria Sovata

Valoare estimativă: 14.912.558 euro (inclusiv TVA).

SANATORIU BALNEAR ȘI DE RECUPERARE, JUDEȚUL MUREȘ

Având în vedere microclimatul, factorii naturali terapeutici existenți și cererea privind serviciile de prevenție, recreere și reabilitare, se propune înființarea unui Sanatoriu în județul Mureș în zona nevalorificată din jurul stațiunii Sovata, cu poluare redusă, ideal pentru dezvoltarea unui complex de recreere, prin completarea ofertei cu infrastructură de sport. Proiectul propus este o investiție

strategică, astfel diminuând presiunea la care este supusă stațiunea Sovata și mai ales Lacul helioterm Ursu din punct de vedere turistic. Capacitatea propusă a sanatoriului este de 800 de persoane. Printre tratamentele alternative se numără gimnastica hormonală aviva, tratamente legate de infertilitate, un fenomen care a luat amploare în ultimii ani și alte tratamente care în momentul de față nu există pe piață. Ideea de proiect s-a conturat cu ajutorul cadrelor medicale din stațiunea Sovata.

Beneficiar: Consiliul Județean Mureș

Valoare estimativă a investiției: 40.000.000 euro.

CENTRU MEDICO-SOCIAL DE DISTROFIE MUSCULARĂ VÂLCELE

Propunerea de proiect include modernizarea fostului spital din Vâlcele, județul Covasna, adaptat la nevoile persoanelor cu distrofie musculară cu scopul creșterii calității vieții acestora. Pe lângă amenajarea spitalului se propune transformarea clădirii conexe în laborator de cercetare în balneologie. Pe termen mediu se dorește ca acest laborator să devină un centru de excelență, capabil să primească studenți de la medicină pentru practică. Capacitatea centrului propus va fi de 50 de persoane. Propunerea de proiect a fost dezvoltată în cadrul ședințelor de lucru la care a participat primarul comunei Vâlcele, fostul manager al Spitalului de Cardiologie „Dr. Benedek Géza”, reprezentanții managementului clusterului balnear Transylvania și conducătorul fabricii de îmbuteliere a apei minerale Vâlcele.

Beneficiar: Primăria Vâlcele

Parteneri: Wega Invest Srl

Valoarea estimativă: 4.000.000 euro.

CENTRU BALNEAR NOU ÎN BĂILE TUȘNAD

Obiectivul proiectului propus este creșterea nivelului serviciilor de tratament balnear prin crearea unei infrastructuri moderne de prestare a serviciilor de cazare, masă și tratament. Obiectivul poate fi atins după cum urmează:

- Construirea unei baze de tratament balnear nouă sau modernizarea totală a unei baze de tratament vechi, inclusiv a spațiilor de cazare aferente, pentru a aduce nivelul serviciilor de tratament la cele europene. Acesta presupune modernizarea cabinetelor, spațiilor unde se fac tratamente, a bazinelor de hidrokinetoterapie, căzilor, sălilor de kinetoterapie dar și a fațadei unității pentru a permite funcționarea acestuia în condiții de maximă eficacitate. În completare, se propune amenajarea izvoarelor de apă minerală pentru a asigura turiștilor un acces facil și estetic la aceste ape.
- Dotarea bazelor de tratament cu aparate moderne de fizioterapie (de exemplu Shockwave, Tecar terapie, etc.)
- Colaborarea cu centrele universitare cu profil specific, personal medical pentru cercetarea științifică a factorilor naturali de cură din stațiunea balneară. Acesta presupune efectuarea de analize a apelor minerale, a gazului mofetic și ai celorlalți factori naturali de cură. Se pot cerceta efectele curative ale tratamentelor balneare prin experimente clinice sau urmărind evoluția sănătății unui eșantion de pacienți.

Proiectul este propus de Tusnad SA.

Valoare estimativă: 2.500.00 de euro.

INFRASTRUCTURĂ DE CURĂ DE TEREN ÎN BĂILE TUȘNAD

Cu scopul creșterii calității serviciilor medicale în stațiunea Băile Tușnad, se propune reamenajarea traseelor pentru cură de teren și amenajarea traseelor noi. Se propune conectarea curelor de teren cu crenoterapie, care este o cură internă care valorifică efectele terapeutice ale apelor minerale. Astfel, amenajarea traseelor ar implica inclusiv amenajarea izvoarelor de apă minerală.

Proiect propus de: Hotel Ciucaș, Băile Tușnad.

Valoare estimativă a proiectului: 200.000 de euro.

Alte propuneri de proiecte:

PRODUSE BALNEARE DERMATOLOGICE

Identificarea de noi produse balneare prin utilizarea de factori naturali în dermatologie – proiect de cercetare. Propunerea de proiect este inspirată de bunele practici existente în domeniu mai ales la nivel internațional, în special de procedurile Ana Aslan.

Beneficiar: UMF Cluj, Asociația Română de Balneologie

Valoarea estimativă: 1.130.000 euro.

ACCELERATOR DE STARTUPURI pentru BALNEOTURISM

Program de mentorat și de finanțare pentru realizarea, dezvoltarea (scalarea) ideilor care pot contribui la dezvoltarea turismului balnear indiferent de nivelul, zona de intervenție a acestora. De exemplu, o idee de afacere care propune măsurarea calității aerului într-o stațiune poate fi considerată eligibilă. De asemenea, idei care au efect în mod indirect (idei de smart village, muzee digitale, etc.) se încadrează în zona de eligibilitate a acestui program, dacă sunt implementate în minim una din localitățile identificate în cadrul acestui document. Valoarea granturilor trebuie să fie între 40.000 și 150.000 de euro / startup.

Coordonator program: Clusterul Regional Balneoturistic Transilvania

Partener: ADR Centru împreună cu entitatea de management

Valoare estimativă: 1.500.000 euro / an. De la 10 la 30 de beneficiari.

PROGRAM DE MENTORAT ȘI PRACTICĂ

Pentru stimularea tinerilor de a începe cariera profesională în stațiuni, se propune lansarea unui program de stimulare prin acordarea bursei pentru practică și acordarea stimulentei financiare pentru încheierea contractelor de muncă în localitățile identificate cu potențial balnear, în cadrul acestei analize. Programul se va adresa următoarelor categorii de angajați: medici, cercetători, asistenți medicali generaliști, asistenți medicali / tehnicieni, alții decât asistenți medicali generaliști (igieniști, asistenți dieteticieni și de nutriție, asistenți de farmacie, tehnicieni) fizioterapeuți și cadre asimilate acestora, asistenți laboranți, asistente medicale și laborante, alți specialiști în domeniul sănătății.

Coordonator program: ADR Centru împreună cu Asociația Română de Balneologie, Facultăți de medicină/farmacie

Valoare estimativă, buget pe an: 725.000 euro.

BRAND REGIONAL

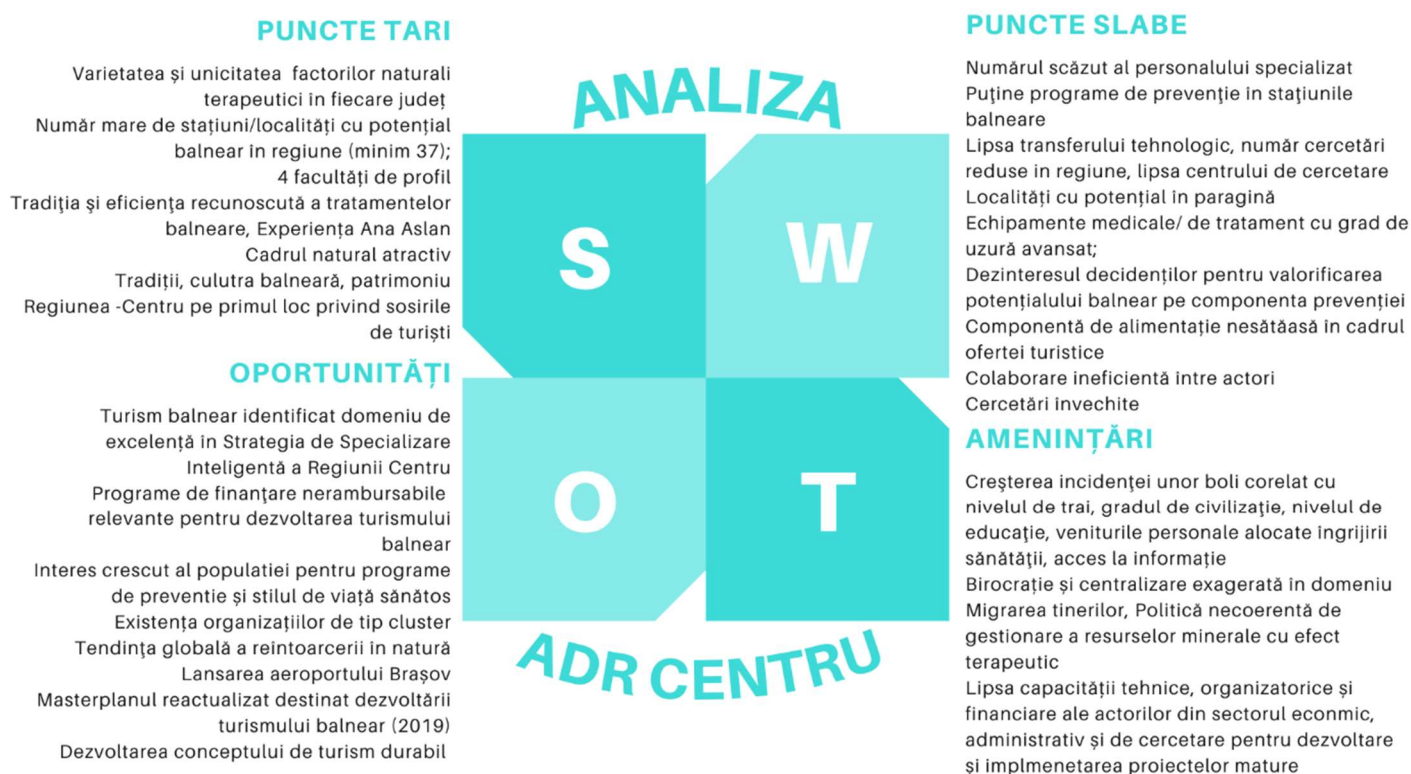
Dezvoltarea brandului regional de turism de sănătate și lansarea unei campanii de sensibilizare la nivel național privind importanța prevenției, inclusiv dezvoltarea conținutului de conștientizare audio-vizuală, creșterea vizibilității a băilor tradiționale și dezvoltarea unui traseu digital al acestor

băi amenajate. Acest proiect este strâns legat de maparea resurselor balneare, validarea efectelor terapeutice și lansarea platformei.

Beneficiar: Clusterul Regional Balneoturistic Transylvania prin membri fondatori, Arbor Tour Srl, Cluster de industrii creative

Valoarea estimativă: 1.700.000 de euro.

Acest document are la bază Analiza SWOT realizată de Agenția pentru Dezvoltare Regională Centru în colaborare cu actorii relevanți:

Grafica 5. Analiza SWOT a turismului balnear din Regiunea Centru

Sursă: ADR Centru

3. CONTEXTUL POLITIC

Instrumentele de politică care sprijină dezvoltarea și inovarea în sectorul balnear din Regiunea Centru

Proiectul InnovaSPA finanțat în cadrul programului de cooperare interregională al Comisiei Europene – Interreg Europe și implementat în România de către Agenția pentru Dezvoltare Regională Centru, are misiunea de a identifica și de a îmbunătăți instrumentele politice relevante în ceea ce privește accelerarea lansării pe piață a noi produse și soluții inovatoare destinate stațiunilor balneare. În acest sens, ADR Centru abordează **Axa Prioritară 1**, din cadrul **Programul Operațional Regional 2014-2020: Promovarea transferului tehnologic și Strategia de Specializare Inteligentă a Regiunii Centru 2021-2027**.

Programului Operațional Regional este unul dintre programele prin care România accesează fondurile europene structurale și de investiții provenite din Fondul European pentru Dezvoltare Regională (FEDR), în perioada 2014-2020, gestionat de Ministerul Dezvoltării Regionale și Administrației Publice în calitate de Autoritate de Management și în calitate de organisme intermediare de către Agențiile pentru Dezvoltare Regională.

Acest program își propune ca obiectiv general *“creșterea competitivității economice și îmbunătățirea condițiilor de viață ale comunităților locale și regionale, prin sprijinirea dezvoltării mediului de afaceri, infrastructurii și serviciilor, pentru dezvoltarea durabilă a regiunilor, astfel încât acestea să își poată gestiona în mod eficient resursele și să își valorifice potențialul de inovare și de asimilare a progresului tehnologic,”* (pagina oficială a Ministerului Fondurilor Europene).

Axa Prioritară 1, structurată pe o singură prioritate de investiție, are ca obiectiv principal promovarea transferului tehnologic printr-o **abordare complexă a necesităților ecosistemului de inovare** din România. Astfel, această axă își **propune stimularea creării de noi infrastructuri de inovare și de transfer tehnologic** precum și dezvoltarea a celor existente. În această categorie sunt eligibile și parcurile științifice și industriale. Pentru asigurarea calității în cadrul entităților nou create sau a celor modernizate, dotate, dezvoltate, programul permite achiziționarea de servicii tehnologice specifice și apelarea la consultanță specializată în afaceri. De asemenea, axa prioritară facilitează conlucrarea în forma unor parteneriate între entități de inovare și de transfer tehnologic (ITT) și întreprinderi mici și mijlocii (IMM) prin sprijinirea financiară a investițiilor care vizează implementarea rezultatelor al cercetării-inovării.

Scopul Priorității de investiții 1.1. este *“Promovarea investițiilor în cercetare-inovare, dezvoltarea de legături și sinergii între întreprinderi, centrele de cercetare și dezvoltare și învățământul superior, în special promovarea investițiilor în dezvoltarea de produse și de servicii, transferul de tehnologii, inovarea socială, ecoinovarea și aplicațiile de servicii publice, stimularea cererii, crearea de rețele și de grupuri și inovarea deschisă prin specializarea inteligentă, precum și sprijinirea activităților de cercetare tehnologică și aplicată, liniilor-pilot, acțiunilor de validare precoce a produselor, capacităților de producție avansate și de primă producție, în special în domeniul tehnologiilor generice esențiale și difuzării tehnologiilor de uz general.”*

Pornind de la premisa conform căruia, inovarea generează 80% din creșterea economică în țările dezvoltate, focusarea pe obiectivele specifice din cadrul programului care vizează creștere bazată pe cunoaștere la nivel regional este în concordanță cu obiectivele proiectului InnovaSPA.

În acest sens, trebuie luate în considerare ambele Obiective Specifice ale Priorității de Investiții 1.1. din cadrul obiectivului tematic **Consolidarea cercetării, dezvoltării tehnologice și a inovării** (conform versiunii POR revizuite din 19 iunie 2020):

OS 1.1. Creșterea inovării în firme prin susținerea entităților de inovare și transfer tehnologic în domenii de specializare inteligentă.

OS 1.2. - Creșterea inovării în companii prin sprijinirea abordărilor multisectoriale rezultate în urma implementării "Inițiativei Regiuni mai puțin dezvoltate" în România.

Implementarea acestor obiective este strâns legată de Strategia Națională de Competitivitate 2014-2020 și de Strategia de Specializare Inteligentă a Regiunii Centru, conform cărora doar domeniile prioritare identificate pot beneficia de finanțare nerambursabilă.

Mai departe vor fi analizate operațiunile A, B și C din cadrul Obiectivului Specific 1.1 Creșterea inovării în firme prin susținerea entităților de inovare și transfer tehnologic în domenii de specializare inteligentă.

Operațiunea A – Sprijinirea entităților de transfer tehnologic

Acest apel de proiecte este unul non-competitiv adresat entităților de inovare și de transfer tehnologic (acreditate conform OG 57/ 2002 și HG 406/2003) precum și asocierilor ale acestora și sprijină următoarele activități:

- Crearea unei noi unități de prestare servicii de transfer tehnologic cu relevanță pentru domeniile de specializare inteligentă identificate la nivelul Regiunii Centru.
- Extinderea capacității unei unități existente, prin creșterea volumului a cel puțin unui serviciu de transfer tehnologic cu relevanță pentru domeniile de specializare inteligentă identificate.
- Diversificarea serviciilor/producției unei unități existente de inovare și transfer tehnologic prin dezvoltare unei noi game de servicii/produse relevante pentru domeniile de specializare inteligentă identificate.

Conform ghidurilor specifice aferente Priorității de Investiții 1, entitățile de inovare și transfer tehnologic (ITT) sunt: centrele de transfer tehnologic-CTT, incubatoarele tehnologice și de afaceri-ITA, centrele de informare tehnologică-CIT, oficiile de legătură cu industria-OLI (OLI, asimilate ca și centre de competență, inclusiv hub-uri și centre regionale), parcurile științifice și tehnologice-PST, publice sau private.

Apelul a fost lansat de 2 ori în Regiunea Centru, prima dată între 20 august 2018 și 20 aprilie 2019 cu un buget de 9.121.200 de euro la nivelul regiunii, din totalul de 66 milioane euro alocat la nivel național pentru această măsură. Conform datelor publicate pe pagina oficială ADR Centru, au fost depuse 4 proiecte din care nici un proiect nu a fost aprobat.

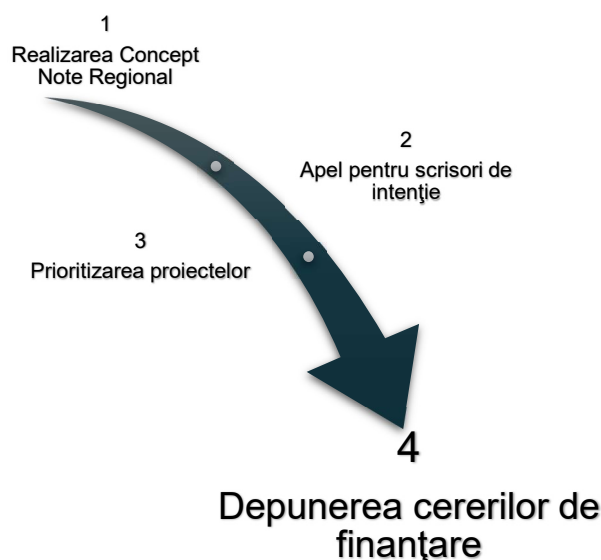
Al doilea apel a fost deschis între 13 iunie – 30 octombrie 2020 cu o alocare totală de 27,656 milioane euro la nivel național din care 4.772.208 de euro destinate proiectelor din Regiunea Centru. În cadrul acestui apel s-au depus 7 propuneri de proiecte din care 3 au fost respinse. Astfel, rata de alocare în cadrul acestui apel este de 26,3%, valoare solicitată aprobată fiind de aprox. 1.768.388 de euro.

Operațiunea B – Sprijinirea parcurilor științifice și tehnologice

Acest apel de proiecte include aceeași activități eligibile ca și operațiunea A, iar beneficiarii eligibili sunt parcurile științifice și tehnologice definite astfel: *asociere în participațiune, încheiată între o instituție de învățământ superior acreditată și/sau o unitate de cercetare-dezvoltare, pe de o parte, și regii autonome, companii naționale, societăți comerciale, administrația publică locală, asociații patronale sau profesionale, persoane fizice, investitori români sau străini, pe de altă parte.*

Deși inițial bugetul alocat acestui apel în regiunea Centru a fost de 7.74 mil euro, prin hotărârea CMPOR nr. 96/ 26.06.2018, au fost aprobate diminuări ale alocărilor financiare, astfel regiunii Centru îi revin 5,02 milioane de euro. Linia de finanțare a fost deschisă pe 13 august 2019. Conform ultimelor informații (30.10.2020), o singură propunere de proiect a fost depusă cu o valoare totală de 9,8 milioane euro și care a fost selectată către finanțare.

Cele 2 operațiuni, A și B, urmăresc o procedură de lucru care etapizează accesul la finanțare în felul următor:

Sursă:

GHID CONDIȚII SPECIFICE DE ACCESARE A FONDURILOR PENTRU APELUL DE PROIECTE NR.
POR/2020/1/1.1.A./1; POR/2020/1/1.1.A./2, POR/2020/1/1.1.B./1

Operațiunea C – IMM sau IMM în parteneriat cu ITT pentru investiții de transfer tehnologic.

Acest apel de finanțare are la bază principiul competițional și sprijină investiții în active corporale, investiții în active necorporale, investiții în realizarea de instrumente de comercializare on-line a serviciilor/produselor proprii ale IMM, investiții de dezvoltare experimentală (construire prototip, producție experimentală, procese de testare-validare etc.) cu scopul lansării produselor/serviciilor noi sau îmbunătățite, comercializabile, prin urmare a transpunerii/utilizării a unor rezultate ale cercetării de către beneficiar – agent economic. Propunerile de proiecte trebuie să se încadreze între 25.000 și 200.000 de euro. Din totalul de 55 de mil. de euro, 7,6 mil. îi revin Regiunii de dezvoltare Centru. Până la încheierea primului apel – 25.august 2018 – s-au depus 19 propuneri

de proiecte prin care s-au solicitat aproape 3,4 milioane de euro. Niciuna din aceste propuneri nu se află sub selecție. La începutul anului 2020, a fost publicat ghidul pentru consultare publică. În acest document de lucru este evidențiat faptul că prioritatea de investiție prin operațiunea C nu își propune finanțarea proceselor inovative rezultate prin achiziția unor echipamente ci sprijinirea transferului tehnologic în sensul în care activitatea propusă se adresează lansării unor noi produse/servicii pe piață sau prezintă o îmbunătățirea semnificativă a produselor, serviciilor sau proceselor în urma implementării rezultatelor unor cercetări. Față de primul apel, beneficiarii nu mai au obligația de a crește numărul angajaților. Este previzionat un bugetul total de 28 mil. de euro acestui ciclu din care 4,6 milioane de euro îi revin regiunii Centru – cel mai mic buget dintre regiuni.

Sub Prioritatea de Investiții 1, 31 de propuneri de proiecte au fost depuse din care 26 au fost respinse, 5 se află în etapa de selecție, nici un proiect nu a fost contractat până în 30 octombrie 2020.

Luând în considerare misiunea Priorității de Investiție 1 și nevoia de inovare în domeniul balneologiei, trebuie analizată cauza interesului scăzut a actorilor din domeniu față de aceste posibilități de finanțare. Pe baza celor enumerate în secțiunea “provocări”, pare ca actorii care activează în acest sector la nivelul regiunii nu au capacitatea adecvată pentru absorbția acestor fonduri. În prezent nu există entitate de inovare și transfer tehnologic acreditat/autorizat specializat pe domeniul balneologiei și/sau pe turismul balnear astfel, propunerile de proiecte în acest sens trebuie să vizeze înființarea la nivelul regiunii a unei entități specializate pe știința balneară. Deși balneoturismul este o prioritate regională, Regiunea Centru fiind cea mai bogată în resurse naturale terapeutice, regiunea **nu deține nici un centru de cercetare specializată** în acest sens. Validarea factorilor naturali terapeutici cu scopul lansării de produse/servicii/proceduri se face exclusiv de Institutul de Național de Recuperare, Medicină fizică și Balneoclimatologie. Descentralizarea procesului de testare/validare/autorizare ar contribui în mare măsură la dezvoltarea domeniului.

În 2020 a fost lansat Ghidul pentru consultare publică operațiunii “Proof of Concept” în cadrul obiectivului specific **1.2 Creșterea inovării în companii prin sprijinirea abordărilor multisectoriale rezultate în urma implementării “Inițiativei Regiuni mai puțin dezvoltate” în România**. Acest apel vizează susținerea financiară a activităților *specifice cu caracter inovativ realizate de IMM-uri cu scopul principal de a demonstra funcționalitatea și de a verifica un anumit concept de produs, serviciu sau proces care poate fi realizat și pus pe piață*. Programul implică o dezvoltare tehnologică de la TRL 3 la TRL 4 sau TRL 5 (Nivel de Maturitate Tehnologică). Descrierea categoriilor de Maturitate Tehnologică:

https://uefiscdi.gov.ro/userfiles/file/PNCDI%20III/P2_Cresterea%20competitivitatii%20economiei%20romanesti/TRL.pdf

Propuneri de îmbunătățiri:

Se propune actualizarea Conceptul Note-ului în ceea ce privește domeniul turismului balnear explicând domeniile verticale conexe cum este economia circulară, turismul durabil, turismul creativ, conceptul comunităților sustenabile. De asemenea, se propune introducerea unor mecanisme de analizare a activităților/investițiilor/produselor/serviciilor și procedurilor propuse din punct de vedere al dezvoltării sustenabile în conformitate cu Agenda 2030. Fiind vorba de

introducerea unor produse/servicii noi, riscul de eșec este considerabil, astfel, operațiunea 1.2 trebuie lansată înaintea măsurii 1.1.C. Luând în considerare lipsa unor ITT și a unor centre de cercetare la nivel regional, este esențială lansarea operațiunilor 1.1. A și B înainte de 1.1.C. Activitățile întreprinse în acest apelul dedicat înființării ITT-urilor sunt de asemenea esențiale pentru implementarea cu succes a proiectelor din cadrul 1.1.C și 1.2. Etapizarea corespunzătoare și adaptarea liniilor de finanțare la nevoile ecosistemului este factor cheie în absorbția adecvată a fondurilor. Conform întâlnirilor de descoperire antreprenorială organizate de ADR Centru reiese problema suprapunerii a schemei de minimis cu alte programe de finanțare care intră sub incidența ajutorului de minimis – inclusiv apelurilor pe Axa 2. Se propune eliminarea acestei condiții din operațiunile Priorității de Investiții 1.

Alte Axe prioritare din cadrul Programului Operațional Regional care contribuie la dezvoltarea turismului balnear:

Axa Prioritară 2. Îmbunătățirea competitivității întreprinderilor mici și mijlocii

Obiectivul tematic 3 - Îmbunătățirea competitivității IMM-urilor;

Prioritatea de investiții 2.1 A & B: Promovarea antreprenoriatului, în special prin exploatarea ideilor noi și încurajarea creării de noi întreprinderi, inclusiv prin intermediul incubatoarelor de afaceri;

Proiect contractat:

Înființare pensiune turistică în Stațiunea Sovata, de către Societatea DAW COM SRL, Valoare proiect: 1,309,412.40 lei | Suma solicitată: 875,205.97 lei.

Prioritatea de investiții 2.2: Sprijinirea creării și extinderii capacităților avansate de producție și a dezvoltării serviciilor.

Această axă, cu ambele priorități incluse, are un impact direct asupra turismului balnear în contextul în care agenții economici din domeniu precum și din domenii conexe apelează la re tehnologizare.

Propuneri de îmbunătățiri:

Se propune avantajarea re tehnologizării bazelor de tratament și a entităților care prestează servicii de sănătate folosind resurse naturale terapeutice. În aceeași timp, se propune modificarea ghidului pentru a sprijini parteneriatele/consorțiile de IMM-uri cu proiecte complexe de care pot beneficia inclusiv alți actori (de exemplu soluții online în domeniul turismului – aplicație pentru recepția turiștilor folosind tehnologia realității augmentate).

Axa prioritară 5: Îmbunătățirea mediului urban și conservarea, protejarea și utilizarea durabilă a patrimoniului cultural;

Obiectivul tematic 6: Protecția mediului și promovarea utilizării eficiente a resurselor;

Prioritatea de investiții 5.1: Conservarea, protejarea, promovarea și dezvoltarea patrimoniului natural și cultural;

Această prioritate de investiții prezintă relevanță directă privind turismul balnear: conservarea culturii balneare, inclusiv specificul arhitectonic al stațiunilor; protejarea calitatea resurselor

naturale cu efect terapeutic, inclusive managementul sustenabil al pădurilor din jurul localităților cu potențial balnear.

Prioritatea de investiții 5.2: Acțiuni destinate îmbunătățirii mediului urban, revitalizării orașelor, regenerării și decontaminării fostelor zone industriale, reducerii poluării aerului și promovării acțiunilor de reducere a zgomotului;

Bugetul alocat pentru această axă este de 466,50 milioane de Euro (la nivel național), din care 47,20 milioane Euro sunt disponibili pentru regiunea Centru.

Proiecte implementate în stațiuni balneare/ localități cu resurse balneare:

- Lucrări de reparații, conservare și introducere în circuit turistic la Ansamblul Bisericii Evanghelice Fortificate din Miercurea Sibiului - Beneficiar proiect: Biserica Evanghelica Miercurea Sibiului, Valoare proiect: 2,096,373.25 lei | Suma solicitată: 2,027,904.93 lei
- Restaurarea Conacului Henter din comuna Sântimbru - Beneficiar proiect: Comuna Sântimbru, Valoare proiect: 1,501,772.42 lei | Suma solicitată: 1,336,800.18 lei
- Restaurare consolidare clădire - Vila nr. 49, Azi Vila nr. 51 "Emil" din stațiunea turistica Borsec, Beneficiar: Orașul Borsec, Valoare proiect: 2,972,342.86 lei | Suma solicitată: 2,675,189.49 lei

Propunere de îmbunătățiri:

Eligibilitatea sectorului economic la această linie de finanțare. Avantajarea reabilitărilor în localități istorice balneare – de exemplu Vâlcele, Malnaș Băi, cu specific arhitectonic aparținătoare moștenirii culturale.

Axa 7 – Diversificarea economiilor locale prin dezvoltarea durabila a turismului

7.1 Sprijinirea unei creșteri favorabile ocupării forței de muncă, prin dezvoltarea potențialului endogen ca parte a unei strategii teritoriale pentru anumite zone precum și sporirea accesibilității și dezvoltarea resurselor naturale și culturale specifice

Din cadrul acestui apel au fost eligibile doar autorități și instituții ale administrației publice locale și parteneriate între acestea. Proiectele contractate în cadrul acestui apel au fost descrise în Secțiunea II.

Proiecte contractate în stațiunile balneare și localități cu resurse balneare:

- Amenajări parcuri și spații verzi în stațiunea balneară Băile Tușnad, Beneficiar: Orașul Băile Tușnad, Valoare proiect: 6,777,980.84 lei | Suma solicitată: 6,574,151.88 lei.
- Reabilitarea infrastructurii rutiere în scopul dezvoltării turistice a stațiunii balneare Băile Tușnad, Beneficiar: Orașul Băile Tușnad, Valoare proiect: 10,915,836.64 | Suma solicitată: 10,471,335.42.
- Dezvoltarea economică a stațiunii balneoclimaterice Bazna, Beneficiar proiect: UAT Comuna Bazna, Valoare proiect: 14,231,420.65 lei | Suma solicitată: 13,850,317.71 lei.
- Dezvoltarea infrastructurii turistice în stațiunea balneo-climaterică Ocna Sibiului, Beneficiar: Orașul Ocna Sibiului, Valoare proiect: 19,613,388.30 lei | Suma solicitată: 19,221,120.53 lei
- Modernizare străzi urbane în orașul Sovata, Beneficiar: UAT Orașul Sovata, Valoare proiect: 9,269,513.75 lei | Suma solicitată: 9,010,838.30 lei.

- Reabilitarea infrastructurii rutiere în stațiunea balneoclimaterică Covasna, Beneficiar: Orașul Covasna, Valoare proiect: 19,041,336.53 lei | Suma solicitată: 18,660,509.80 lei.

Propuneri de îmbunătățiri:

Se propune includerea unor apeluri care vizează creșterea economică, socială la nivelul localităților, nealterând natura. Se propune excluderea finanțării infrastructurii rutiere și diferențierea punctuală între aceasta și infrastructura turistică. În cadrul acestui apel se propune completarea entităților eligibile cu alți actori – ong-uri și firme – și eligibilitatea celor 37 de localități identificate în acest plan.

Axa Prioritară 13. Sprijinirea regenerării orașelor mici și mijlocii

Prioritatea de Investiții 9b: Oferirea de sprijin pentru revitalizarea fizică, economică și socială a comunităților defavorizate din regiunile urbane și rurale.

Obiectivul Specific: Îmbunătățirea calității vieții populației în orașele mici și mijlocii din România. Această operațiune se adresează orașelor mici (sub 100.000), cu excepția reședințelor de județ și sprijină activități de îmbunătățire a serviciilor sociale, educaționale, culturale, recreative, prestate la nivel urban, inclusiv a condițiilor de locuire pentru grupurile vulnerabile, precum și prin îmbunătățirea calității spațiilor publice urbane (infrastructura rutieră, spații verzi, utilități etc). La nivelul Regiunii Centru următoarele localități cu potențial balnear sunt eligibile: **Ocna Sibiului, Bazna, Ocna Mureș, Băile Tușnad, Borsec, Gheorgheni, Sovata, Predeal, Covasna.**

Proiecte contractate relevante:

- Extindere, reabilitare, dotare Centru Cultural și îmbunătățirea spațiilor publice urbane, Beneficiar proiect: Orașul Ocna Sibiului, Valoare proiect: 9,448,555.76 | Suma solicitată: 8,255,022.17.
- Îmbunătățirea calității vieții populației în orașul Ocna Mureș, Beneficiar proiect: Orașul Ocna Mureș, Valoare proiect: 17,025,122.24 lei | Suma solicitată: 16,602,046.63 lei

Strategia de Specializare Inteligentă a Regiunii Centru

Strategia de specializare inteligentă a Regiunii Centru susține regiunea în a-și transforma nevoile, punctele tari și avantajele competitive în bunuri și servicii ce pot fi comercializate, vizează prioritizarea investițiilor publice în cercetare și inovare printr-o abordare de jos în sus destinată transformării economice a regiunii, construind pe avantajele competitive regionale și facilitând oportunități de piață în noi lanțuri de valoare interregionale și europene. Strategia ajută regiunea Centru să anticipeze, să planifice și să susțină propriul proces de modernizare economică. Pe parcursul anului 2020, Agenția pentru Dezvoltare Regională Centru, împreună cu partenerii regionali relevanți, a elaborat noua versiune a Strategiei de Specializare Inteligentă a Regiunii Centru, care acoperă exercițiul financiar 2021 – 2027. Documentul, împreună cu anexele acestuia, cuprinde măsurile programate pentru construirea unei culturi economice a inovării, identificând domeniile de excelență pentru o dezvoltare inteligentă a Regiunii Centru.

Pentru Regiunea Centru, Specializarea inteligentă este orientată spre antreprenoriat, se construiește pe avantajele regionale, țintește la avansarea în lanțurile valorice europene și la transformarea economiilor regionale, inclusiv prin atenuarea eventualului impact al rămânerii în urmă în adoptarea noilor tehnologii sau modificărilor de paradigmă.

Elemente de viziune care determină intervențiile publice vizate la nivel regional sunt:

- 💡 mai multă tehnologie;
- 💡 mai multă inovare determinată de o mai bună conexiune a CDI cu industria;
- 💡 comunități locale mai puternice, capabile să rezolve local problemele locale
- 💡 o mai bună poziționare în lanțurile valorice europene;
- 💡 mai multă digitalizare;
- 💡 resurse umane mai bine pregătite;
- 💡 o industrie modernă, mai conectată la parteneriatele internaționale;
- 💡 mai multe locuri de muncă înalte tehnologice;
- 💡 asigurarea cadrului de tranziție industrială (facilitare pentru sectoarele/teritoriile afectate);
- 💡 creșterea eficienței utilizării resurselor.

În urma schimburilor de experiență între partenerii InnovaSPA, ADR Centru a valorificat cunoștințele acumulate în cadrul procesului de actualizare a Strategiei de Specializare Inteligentă. Astfel, domeniul prioritar pentru perioada 2014-2020 “Sectorul Medical și Farmaceutic” s-a transformat în “Sănătate” cu accent deosebit pe medicină preventivă și recuperatorie. De asemenea, sub domeniul de specializare inteligentă “Turism” apare subdomeniul prioritar turismul balnear.

Propuneri de îmbunătățire

- Lansarea programelor care sprijină startup-urile în domeniu și investiții în operatori mici din domeniu.

Concretizarea operatorilor economici care intră sub incidența domeniului prioritar de specializare inteligentă – balneologie.

PLAN DE ACȚIUNE

Planul de acțiune vizează influențarea următoarelor:

- ☐ Programe privind investiții pentru creștere economică și locuri de muncă
- ☐ Programe de Cooperare Teritorială Europeană (Interreg)
- ☒ Alte instrumente politice regionale

Instrumentului politic vizat: Strategia de Specializare Inteligentă a Regiunii Centru (RIS3). Instrumentele de politică vizate în cadrul acestui plan de acțiune sunt Strategia de Specializare Inteligentă a Regiunii Centru și Programul Operațional Regional 2021/2027. Prima versiune a RIS3 a fost elaborată în anul 2015 și a fost urmată de două revizuriri: în 2017 și în 2020-2021. În ceea ce privește perioada de programare 2021/2027, buna guvernare a strategiilor naționale sau regionale de specializare inteligentă este condiție care favorizează utilizarea eficientă și efectivă a sprijinului financiar primit de la UE prin intermediul Obiectivului de Politică 1 – O Europă mai inteligentă. RIS3 și POR 2021/2027 se influențează reciproc.

Experiența anterioară în ceea ce privește Axa Prioritară 1 a Programului Operațional Regional 2014-2020, instrumentul de politică abordat inițial la nivelul proiectului, a demonstrat că potențialii beneficiari ai acestei axe prioritare nu erau suficient pregătiți pentru a propune proiecte de inovare și transfer tehnologic. Datorită faptului că mare parte din bugetul POR 2021-2027 va fi alocat Obiectivului de Politică 1 pentru a sprijini inovarea, transferul tehnologic și parteneriatele pentru CDI în domeniile de specializare inteligentă, s-a dovedit crucială facilitarea cooperării între diferiți actori ai ecosistemului regional de inovare în vederea generării și implementării de proiecte în cadrul acestui obiectiv de politică, și de asemenea foarte relevantă în ceea ce privește proiectul InnovaSPA.

În cadrul vizitelor de studiu InnovaSPA, ADR Centru împreună cu actorii interesați au identificat câteva bune practici naționale, regionale și chiar locale privind politicile pentru dezvoltarea termalismului (balneologiei). Un exemplu foarte bun l-a reprezentat modul în care partenerii din Franța au abordat și organizat ecosistemul termal, precum și modalitățile prin care aceștia implică sectorul economic, sectorul academic & de cercetare și sectorul administrativ. Această abordare de tip triplu helix este prezentă și în planul strategic al altor regiuni.

ACȚIUNEA 1 Constituirea unui grup de lucru în domeniul CDI cu scopul de a debloca și a intensifica potențialul stațiunilor balneare din Regiunea Centru

Această acțiune este inspirată din lecțiile învățate pe parcursul vizitelor de studiu organizate în cadrul proiectului InnovaSPA, în Franța. Printre cele mai relevante și pline de inspirație în ceea ce privește dezvoltarea ecosistemului din regiunea noastră au fost: Planul Termal al Regiunii Auvergne-Rhône-Alpes 2016-2021, Institutul Interuniversitar de Medicină Termală, Campusul de meserii și calificări în domeniile termalism, wellness și sănătate și Clusterul Innovatherm.

Aceste practici au inspirat soluții pentru unele dintre provocările și problemele identificate în Regiunea Centru, cum ar fi: lipsa de colaborare și de dezvoltare de proiecte collaborative de către actorii relevanți, accesul limitat la serviciile de cercetare dezvoltare inovare, lipsa de personal specializat și calificat, accesul limitat la finanțare, lipsa politicilor de sprijin a sectorului balnear, etc..

Lecțiile învățate din Planul Termal al Regiunii Auvergne-Rhône-Alpes 2016-2021 (al cărui obiectiv este acela de a sprijini dezvoltarea de noi generații de stațiuni termale prin investiții și acțiuni colective privind comunicarea, inovarea și pregătirea profesională):

- Un ecosistem regional foarte bine organizat, precum cel din Franța, este posibil dacă există o colaborare puternică între toți actorii ecosistemului termal/balnear (medical, turism, cercetare, educație și inovare) organizat în asociații, institute (de exemplu, institutul interuniversitar al medicină termală) etc.
- Pentru a dezvolta noi generații de stațiuni termale (balneare), trebuie să ne adresăm și să ne concentrăm asupra sănătății cu toate subsectoarele și serviciile conexe acesteia.
- Investițiile trebuie să se focuseze atât pe prevenția în sănătate, cât și pe bunăstare, așa cum s-a remarcat în a doua etapă a planului termal.
- Politicile regionale sunt necesare pentru a sprijini dezvoltarea stațiunilor termale, respectiv a stațiunilor balneare în cazul regiunii Centru.
- Acțiunile / inițiativele comune în ceea ce privește formarea și profesionalizarea, trebuie puse în aplicare pentru a asigura implementarea cu succes a planului regional: finanțarea activităților clusterelor, suținerea proiectelor de cercetare și dezvoltare, certificarea resurselor termale, sesiuni de instruire pentru orașele balneare în ceea ce privește “marketingul destinațiilor” și “design thinking”.
- Prevenția în sănătate este foarte importantă și trebuie dezvoltată sub forma unui produs de care oamenii pot beneficia.
- Proiectele de cercetare științifică sunt necesare în vederea demonstrării beneficiilor medicale ale tratamentelor pe bază de ape minerale/termale.
- Complexele termale sunt implicate în mai multe proiecte de colaborare cu instituții de învățământ, universități și centre de formare.

Institutul Interuniversitar de Medicină Termală - o inițiativă a două universități din regiunea Auvergne - Rhône - Alpes (Universitatea Clermont Ferrand și Universitatea Grenoble Alpes) creată în contextul Planului Termal Regional ca parte a componentei Educație, Cercetare și Inovare. Institutul își propune să consolideze colaborarea dintre universitățile din regiune pentru a identifica nevoile medicilor din sectorul balnear, pentru a facilita evaluarea economică a medicinei termale la nivel regional, pentru a promova, coordona și dezvolta noi formate pentru predarea medicinei termale și pentru a reflecta asupra prevenției în sănătate ca produs regional.

Campusul de meserii și calificări pentru termalism, wellness și sănătate, care își propune să anticipeze nevoile în ceea ce privește profesiile în domeniul termal, să dezvolte proiecte de colaborare cu instituții de învățământ, universități și centre de formare și să creeze sinergii între operatorii de formare.

Natura acțiunii. Pe baza lecțiilor învățate, propunem ca soluție la provocările / problemele identificate la nivel regional în ceea ce privește dezvoltarea și inovarea stațiunilor balneare, înființarea unui grup de lucru. Acest grup de lucru va acționa ca un grup tehnic al RIS3 (Strategia de specializare inteligentă a regiunii Centru) și ca un grup de lucru mixt care va reuni părțile interesate din două sectoare de specializare inteligentă: SĂNĂTATE și TURISM, cu focus pe balneologie și turism balnear.

Rolul acestui grup de lucru va fi de a:

- identifica soluții și de a propune proiecte de colaborare cu un grad ridicat de inovare care au fie șanse mai mari de a obține finanțare din programele UE, fie de a consolida ecosistemul regional de inovare;
- a discuta, identifica și elabora proiecte care ar trebui să răspundă principalelor provocări ale stațiunilor balneare;
- propune programe de educație și formare care să rezolve lipsa de personal calificat;
- oferi asistență tehnică / consiliere entităților publice sau private.

Activități specifice care vor fi implementate:

- Constituirea unui grup de lucru compus din universități, institute de cercetare, Clusterul Balneoturistic Regional Transilvania, Asociația Română de Balneologie, reprezentanți ai stațiunilor balneare și companii;
- Organizarea în perioada octombrie 2021- noiembrie 2022 a două întâlniri cu grupul de lucru și alte părți interesate ale ecosistemului pentru a discuta proiecte de interes pentru ecosistemul balnear, rezultate din analiza efectuată în cadrul proiectului InnovaSPA, în domeniile CDI, și înființarea de grupuri tehnice / grupuri de interese pe fiecare proiect propus;
- Consultarea grupului de lucru și a altor actori ai ecosistemului, în ceea ce privește Ghidul Aplicantului care va fi lansat în cadrul Axei Prioritare 1 a POR 2021/2027.

În implementarea acțiunii vor fi implicați următorii actori:

- **Agenția pentru Dezvoltare Regională Centru**, care va operaționaliza, implementa și monitoriza implementarea acțiunii.
- **Clusterul Regional Balneoturistic Transilvania**, care va oferi sprijin în implementarea activităților.
- **Universități din Regiunea Centru;**
- **Stațiuni balneare și proprietari de complexe balneare.**

Orizont de timp: 12 de luni, cel târziu până în Octombrie 2022.

Costuri: Întâlnirile vor fi organizate online, neimplicând costuri directe. Participanții vor participa în mod voluntar la întâlniri și se vor implica în activitățile grupului de lucru și al grupurilor tehnice.

Surse de finanțare: ADR Centru va pune la dispoziție personalul și logistica necesară organizării celor două întâlniri cu grupul de lucru.